

FERICITUL ARHIMANDRIT EPIFANIE

FAMILIEI ORTODOXE

~CU SMERITĂ DRAGOSTE~

Fericitul Arhimandrit
EPIFANIE TEODOROPULOS

FAMILIEI ORTODOXE
~ CV SMERITĂ DRAGOSTE ~

Relații înainte de căsătorie
Căsătoria civilă
Avorturile

*Traducere din limba elenă
de Ieroschim. Ștefan Lacoschitiotul*

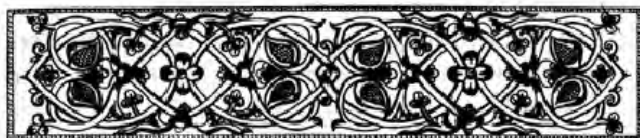
Schitul Lacu
Sfântul Munte Athos
2001

CUPRINS

<i>Prolog</i>	9
Relațiile înainte de căsătorie	15
Autori morali la omucidere	21
Necăsătoria și fecioria diferă sau se identifică	28
Biserica și nașii	45
Avorturile	70
Avorturile și Biserica	75
"Nu omori pe unul din aceștia ce îi ai?"	82
Avorturile și statul	84
Din nou despre avorturi	91
"Nu-mi puteți ucide copilul"	98
Embrionul uman 'se însuflețește' de la zămislire, sau mai târziu?	108
În loc de postfață	120

Prolog

Articolele cuprinse în cărticica aceasta s-au publicat mai întâi în ziarul religios al Atenei "Presa ortodoxă". Ecoul lor a întrecut orice așteptare. Alcătuite în urma unor îndemnuri-rugăminți, și adresate mai ales clericilor, le redau independente unul de altul, ca să fie mai la îndemâna celor ce le vor folosi în înfruntarea "teoriilor" potrivnice. Unii dintre cei care mi le-au cerut, între care sunt chiar și ierarhi, mi-au declarat că își iau răspunderea publicării lor...

Cele de mai sus se referă la cele trei articole despre "relațiile înainte de căsătorie". Însă am considerat oportun să nu mă opresc doar la republicarea acestor articole, ci să adaug și alte articole ale mele, publicate mai demult sau mai recent, ce se referă atât la subiectul căsătoriei civile, cât și la cel al avorturilor. Astfel ciclul chestiunilor cercetate se va lărgi și cititorii vor avea mai mult folos.

Cele mai multe din aceste articole sunt cuprinse în a doua ediție a cărții mele "Articole – Studii – Epistole", tomul I, dar cartea aceasta s-a oferit în dar și, din motive economice, nu e cu putință să se afle ușor. De aici a apărut necesitatea practică a editării celei prezente.

Cărticica aceasta este închinată, ca o recunoștință, mătușii mele (surorii tatălui meu) Alexandra E. Teodoropulos, la împlinirea a trei ani de la adormirea ei întru Domnul. Spun ca o recunoștință, deoarece nu a fost în mod simplu o femeie cuvioasă contemporană, petrecându-și viața sa în feciorie și întreagă înțelepciune, în rugăciune, postiri, privegheri, rele pătimiri de bunăvoie și în diferite faceri de bine nezmotoase, ci a și slujit întotdeauna cu o râvnă de nedescris, cu o iubire deosebită și cu o rară abnegație atât pe nevrednicia mea, cât și pe toți prietenii și ucenicii mei în Hristos, pentru care cu cea mai mare dragoste a cheltuit și s-a cheltuit până la ultima ei suflare. Locuind împreună cu părinții mei ea s-a dăruit în mod special nevredniciei mele și, de la vârsta mea copilărească și până la săvârșirea ei, a fost îngerul păzitor al vieții mele*.

* Compatriotul și prietenul meu Meletie, mitropolitul Nicopolei, care a cunoscut-o îndeaproape pe această femeie cuvioasă, vorbind la înmormântarea ei, a redat laconic, dar cu o "precizie fotografică", chipul ei. Cuvântarea s-a publicat în Revista "Mărturie ortodoxă", editată în Levcosia Ciprului (nr. din sept.-dec. 1983, pp. 31-32).

Republicăm din ea câteva extrase dintre cele mai grăitoare:

"... Astăzi, înaintea adormitei roabei lui Dumnezeu – Alexandra, cuget la câtă roadă are de consemnat dreptul Dător de plată, dar și desăvârșitul scriitor al tuturor faptelor bune – și al valorii fiecărei fapte bune în parte – Domnul Iisus Hristos, la adormirea roabei Sale..."

Am cunoscut – din spovedaniile ei făcute din toată inima, toată bogăția dragostei ce o avea față de Dumnezeu din fragedă pruncie; toată evlavia și toată dăruirea ei. Am cunoscut și am câștigat experiență despre osteneala ce o depunea pentru drumul ei personal, pentru drumul membrilor familiei ei (însemnare: aici se înțelege familia mai largă, cea duhovnicească a ei, deoarece ea nu și-a întemeiat o familie personală, ci a ales calea necăsătoriei în Hristos),

În anul 1949 când, tânăr fiind de 18 ani, am părăsit casa părintească din Kalamata, unde locuiam, ca să merg la Atena să studiez Teologia, a fost pusă în fața dilemei: să rămână în Kalamata și să îngrijească de mama ei bol-

mai ales al Părintelui Epifanie – și pentru drumul tuturor fiilor duhovnicești ai Părintelui Epifanie...

În același timp știu (nu "cred", ci în clipa aceasta "știu") că bogăția rodniciei Părintelui Epifanie este rodul marii smerenii, dragostei, jertfei și evlaviei adormitei roabei lui Dumnezeu – Alexandra. Dacă Părintele Epifanie este cleric, se datorește mai întâi chemării și iluminării Domnului. Dar la chemarea și iluminarea Domnului, pe care le-a primit, au contribuit și rugăciunile și multa durere a roabei lui Dumnezeu – Alexandra. Mai știu încă (nu spun "cred", ci spun "știu") că adormita roaba lui Dumnezeu – Alexandra a fost pentru Părintele Epifanie ceva mult mai mult decât o "mamă" trupească. Aș spune că ceva mult mai mult și decât un părinte duhovnicesc. Dacă aș spune că "ceea ce a fost Sfânta Macrina pentru Marele Sfânt Vasile, aceea a fost roaba lui Dumnezeu – Alexandra pentru Părintele Epifanie", nu voi greși deloc. De aceea am spus la început că dacă Dumnezeu ar vrea să scrie faptele bune, rodnicia osteneților și a rugăciunilor roabei Sale – Alexandra, va scrie la activul ei toate cele făcute de Părintele Epifanie și în același timp va scrie în activul ei și pe însuși Părintele Epifanie.

Voi adăuga și următoarele: din câte știu și-a petrecut întreaga ei viață în rugăciune și în grijă pentru toți oamenii; în jertfă pentru toți oamenii... Se jertfea totdeauna pentru toți și era în neîncetată mișcare, neobosită ca să ofere ceva tuturor. Toți au cunoscut bunătatea și dragostea ei nemărginită. Știind cum a trăit, aș spune că a trăit cu sufletul unuia dintre misionarii cei mai înflăcărați și în ostenele și cu smerenia unuia dintre cei mai mari pustnici; deoarece viața ei a fost ca o zi întreagă de osteneală și ca o zi întreagă de trăire în umbră. A încercat, pe cât a fost cu putință, să nu lase din bucătărie și din cămaruța ei cea mică și de pe pătuțul la care ea însăși s-a limitat.

Pentru toate acestea mă gândesc în clipa aceasta și spun "cu adevărat fericită este calea pe care călătorește astăzi", deoarece cu neîndoire i-a fost pregătit loc de odihnă sufletului ei. Aș spune că, nu un simplu loc de odihnă, ci i s-a pregătit cununa slavei. Cred că rodnicia ei este rodnicia aceea, ce face o sută..."

navă și bătrână, sau să mă urmeze pe mine la Atena? A preferat a doua alegere fără comentarii. "Mama mea, a spus, afară de mine are alături de ea pe fiul și pe nora ei (adică pe părinții mei). Vis-a-vis de casa noastră este casa celeilalte fiice a ei. Așadar își are asigurată îngrijirea ei cu vârf și indesat. Eu trebuie să plec la Atena. Acolo este menirea mea specială..." De prisos este să se spună că pentru asta a avut consimțământul absolut al mamei sale: "Eu, fiica mea, nu am nevoie. Am atâția care să caute de mine. Tu, du-te! Îndată să te duci. Menirea ta acum este la Atena..." De atunci a stat mereu lângă mine, nicidecum depărtându-se de mine, până la 29 martie 1983, data care a însemnat pentru ea chemarea la cer...

Femeie de cultură școlară redusă, dar de extraordinare însușiri sufletești și intelectuale (un Ierarh bătrân și distins spunea că femeie mai inteligentă și mai elocventă n-a cunoscut în toată viața lui...), a trăit în neară-tare, sub "umbra" smerită a slujirii mele preoțești, simțind cea mai mare plăcere și cea mai înaltă satisfacție din faptul că "s-a învrednicit" să mă slujească atât pe mine cât și pe cei de lângă mine. Credea că aceasta constituie pentru ea o bunăvoință specială și o binecuvântare deosebită din partea lui Dumnezeu. O mulțime de studenți tineri, de la diferite facultăți au studiat sub "aripa" ei. Aceștia locuiau în blocul din strada Macedoniei nr. 24, ce aparținea Sfintei Mănăstiri Longobardas din insula Paros, și le aveau pe toate asigurate în dar, afară de o mică chirie pe care o depuneau (cei mai mulți nu de la ei înșiși...) la Sfânta Mănăstire. Timp de aproape 20 de ani ea a pregătit mâncare de două ori pe zi pentru circa două plutoane de studenți (spun timp de 20 de ani, deoarece cei ce își terminau studiile erau înlocuiți de alții și astfel numărul rămânea mereu cam același) și suporta singură

toate ostenele îngrijirii lor. Nu voia să primească nici cel mai mic ajutor al vreunei alte persoane, nefăcând excepție în acest sens nici cealaltă soră a ei ce locuia în Atena. Numai la cheltuieli primea să fie ajutată de alte două persoane din cercul ei restrâns, văzând că singură, cu banii din pensia și din averea părintească nu le putea acoperi pe toate. În ciuda acestor ostenele aspre și istovitoare, nu numai că n-a arătat nerăbdare, ci fața ei strălucea de veselie. A slujit 'mielușei lui Iisus'. Și ce este mai presus decât asta?

Nu s-a mulțumit să ofere numai hrană materială acestor 'mielușei', ci le-a oferit, ba chiar mai din belsug, hrana duhovnicească. Studenții tineri, știind că era plină de experiențe și ostenele duhovnicești, o provocau cu meșteșug la discuție. Iar ea nu ca un dascăl, ci ca o mamă a lor cu vârsta, nu considera că era o mândrie să-i sfătuiască. Atunci toți au observat că înaintea lor au una din 'Ammele'* de demult. Unii dintre ei, precum și unii din vizitatorii casei mele, au depistat și harisme speciale...

Nu își îngăduia nici cea mai mică comoditate sau odihnă.

Mânca precum o vrăbiuță și dormea numai 3 sau 4 ore. Săvârșea toată pravila sfântă și ținea cu asprime pustnicească posturile Bisericii.

Ostenindu-se mult în viața ei, și consumându-se în adevăratul sens al cuvântului în slujirea 'fraților mai mici' ai iubitului ei Mire, acum se odihnește veșnic în corturile cerești ale slavei Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Cel binecuvântat în veci...

S-a scris în Atena în iunie al anului mântuirii 1988.

Arhim. Epifanie T. Teodoropulos

*Cuvântul 'amma' înseamnă 'maică duhovnicească' - și cu el erau numite chipurile sporite și eminente ale monahismului feminin. (Pentru bărbați se folosește cuvântul corespunzător, 'avva').

Relațiile înainte de căsătorie

Înainte de căsătorie și după căsătorie,
sau despre 'Lucrurile nesperioase...'

Domnule Director,

Un cunoscut teolog și filosof, profesor la Facultatea de Teologie, călătorind în aceste zile în Cipru a fost auzit spunând următoarele într-o discuție publică:

"Căsătoria nu este Taină în sensul că dacă facem dragoste cu cinci minute înainte de nuntă este păcat, în timp ce dacă facem dragoste cu cinci minute mai târziu suntem în regulă. Lucruri nesperioase!"

Iar expresia "lucruri nesperioase" a repetat-o cu emfază de trei ori.

"Căsătoria este Taină nu în sensul că vine să legalizeze relațiile a doi oameni, ci în sensul că doi oameni sunt primiți ca pereche în comunitatea Bisericii".

Deoarece aceste vederi au smintit pe mulți, rog cu căldură publicația "Presa ortodoxă" să își ia răspunderea să ne lumineze cu privire la subiectul acesta.

Cu dragoste în Domnul,

Un teolog cipriot.

PUBLICAȚIA 'PRESA ORTODOXA': Scrisoarea de față am încredințat-o Arhimandritului Epifanie Teodoropulos și l-am rugat să ia asupra-și osteneala să răspundă la scrisoarea noastră. Cuvioșia Sa ne-a trimis răspunsul publicat mai jos, prin care lucrurile sunt lămurite în sensul convenit și pentru care îi mulțumim.

Domnule Director,

Primind rugămintea Dvs., răspund următoarele, după ce mai întâi declar că nu îmi asum nici o răspundere pentru exactitatea conținutului scrisorii telogului cipriot adresată Dvs. Scriu cele ce le scriu, luând de bun faptul că ea (scrisoarea) redă exact cele spuse.

Așadar:

1. Dacă, precum s-a propovăduit public: "Căsătoria este Taină nu în sensul că ea vine să legalizeze relațiile a doi oameni, ci în acela că doi oameni sunt *primiți ca pereche în comunitatea Bisericii*" (!!!), atunci, nici mai mult, nici mai puțin, *nu avem Taină!* Avem o simplă ceremonie bisericească, cum de pildă este hirotesia preotului în preot iconom, sau poate, mai potrivit, așa cum este intronizarea noului episcop în episcopia sa, adică intronizarea sa în Catedrala episcopală. La ce ar mai trebui atunci întreaga Taină, adică transmiterea unui har special al Duhului Sfânt, pentru o problemă atât de simplă precum este admiterea în comunitatea bisericească a 'doi oameni ca pereche?' Și un simplu procedeu birocratic (de pildă, înscrierea în condica enoriei) ar fi destul. Fie și numai o ceremonie. Și n-ar mai trebui să avem pretenții de pogorâre a Sfântului Duh prin invocări speciale. Dacă, precum s-a spus, noul episcop, părintele și capul comunității bisericești se face primit în ea nu prin Taină, ci

printr-o simplă ceremonie, cum ar fi cu putință să se ceară săvârșire de Taină pentru ca doi credincioși simpli să fie primiți în ea 'ca pereche?' Acesta nu ar fi într-adevăr un 'lucru nesperios'? (Consemnăm de asemenea că episcopul poate să nu fie hirotonit pentru episcopia în care se instalează, ci pentru alta, precum se întâmplă în cazurile mutărilor, sau alegerii de vacanți sau titulari).

2. Dacă 'căsătoria este Taină nu în sensul că vine să legalizeze relațiile a doi oameni, ci în sensul că doi oameni sunt primiți ca pereche în comunitatea Bisericii', atunci ea *nu este absolut necesară* pentru soți. Dacă ei sunt *deja* membri ai comunității bisericești ca indivizi, ca persoane, în mod izolat și separat, ce *nevoie* mai este să devină primiți de comunitate și 'ca pereche'? Nu spun că nu e bine să se facă și asta. Este bine, dar însă nu este absolut necesar. Atunci? Foarte simplu. Rămâne la judecata 'soților' să hotărască dacă ei vor fi 'cunoscuți oficial' de comunitatea Bisericii ca persoane separate, sau ca o 'pereche' unită... Astfel săvârșirea Tainei căsătoriei rămâne la buna alegere chiar și pentru cei 'căsătoriți'?

3. Dacă deci căsătoria este Taină nu în sensul că vine să legalizeze relațiile a doi oameni, ci în sensul că doi oameni se primesc ca pereche în comunitatea Bisericii, atunci nu există nici un motiv să se lege una ca aceasta de împreună-locuirea și conviețuirea în timp a perechii, și să nu se facă ea după 3, 5 sau 10 ani. Punctul acesta din urmă va avea chiar și două avantaje. Întâi: în cazul despărțirii nu se vor pretinde timp, cheltuieli și nici neajunsurile legate de procedura eliberării actului de divorț. În al doilea rând: în loc să devină oficial primiți în comunitatea Bisericii ca 'însoțire', vor fi primiți ca 'familie'. Lucru și mai impresionant și mai sărbătoresc... Închipuți-va o

căsătorie în care perechea de soți va fi însoțită la "dansul lui Isaia" de treimea, pătrimea sau optimea fiilor lor îmbrăcați în haine albe ca zăpada și purtând lumânări aprinse! Priveliște minunată! Așadar, de ce să ne grabim? E timpul să lăsăm lucrurile cele într-adevăr "neserioase" și să gândim mai serios, sau mai degrabă mai bisericește, mai teologic. Adică:

4. Exact aceasta este firea, puterea și vrednicia Tainelor: să schimbe lucruri, să prefacă, să preschimbe fapte, să-l facă drept pe păcătos, binecuvântat pe necinstit, să înalțe la cer pe cel de pe pământ. Într-adevăr cu "cinci minute înainte" de căsătorie este păcat contactul trupesc al perechii, iar cu "cinci minute mai târziu" nu este păcat. Cu "cinci minute înainte" de binecuvântarea preotului avem pe Sfânta Masă pâine și vin, iar cu "cinci minute (înțelege o secundă) mai târziu" avem Trupul și Sângele Domnului nostru cele îndumnezeite. Cu "cinci minute înainte" de Botezul catehumenului împărtășirea acestuia cu Sfânta împărtășanie este un păcat greu, iar cu "cinci minute mai târziu" împărtășirea este o faptă ce se impune și sfântă. Cu "cinci minute înainte" de hirotonia sa în episcop "candidatul" este preot și nu poate săvârși hirotonie de cleric, iar cu "cinci minute mai târziu" după săvârșirea Dumnezeieștii Liturghii în care a fost hirotonit, el hirotonește preoți și diaconi. Dar de ce oare să rămânem numai la cele dumnezeiești și mai presus de fire, adică la Tainele Bisericii noastre? Oare în cele "ale noastre", adică în cele omenesti, nu devin ele oare valabile decât atunci când sunt săvârșite în chip asemănător? Cu "cinci minute înaintea" semnării contractului de către notar și cei în cauză și a ștampilării lui, el este o simplă hârtie, iar "cu cinci minute mai târziu" este un act public ce pricinuieste

consecințe legale de netăgăduit (drepturi și datorii), uneori de nemăsurată întindere. Cu "cinci minute înainte" de semnarea lui, testamentul nu diferă de o hârtie de ambalaj, dar "cu cinci minute mai târziu" are puterea să determine soarta unei averi de sute de milioane. Cu "cinci minute înainte" de jurământul Președintelui Republicii, el este un simplu cetățean, lipsit de orice stăpânire specială, iar "cu cinci minute mai târziu" are puterea să dizolve guvernul și Senatul...

5. Dacă perechea nu este cu puțință să nu aibă legătură trupească înainte de căsătorie dar – din pricina neînțelegerilor – nu ajunge în cele din urmă la nuntă (de multe ori s-au despărțit logodiți, când deja trimiseseră și invitațiile de nuntă!...) ce se va întâmpla? Evident că și el, și ea vor căuta un nou "soț". Dacă și în noua "însoțire" se repetă cele de mai înainte (relații trupești, neînțelegeri, despărțiri înainte de căsătorie), vor alege oare "văduvia" pe viață? Cu siguranță că nu. Amândoi vor căuta iarăși un nou tovarăș. Dacă răul... "se întreiește", lucru ce nu este improbabil, vor tinde iarăși către căutarea unui alt "însoțitor"... Dar această situație, cu ce diferă în esență de așa numita "dragoste liberă"? Mai este cu puțință să vorbim de însoțire "în Hristos", sau avem aici doar o curată adorare a trupului, sau, dacă vreți cu o expresie mai înțepătoare, o "desfătare gratuită"?

6. Biserica în mod oficial și documentat și-a exprimat poziția în privința asta. Și a spus clar și categoric că legătura trupească a perechii cu "cinci minute înainte" de căsătorie constituie nu un simplu păcat, ci un *păcat mare*. Atât de mare încât el este considerat impediment la preoție. (Este cunoscut faptul că păcatele numite mici nu constituie impediment la preoție, căci altfel nimeni nu

s-ar fi făcut preot...). *Sinodul VI ecumenic* spune, confirmând canonul 69 al Marelui Vasile: "Anagnostul dacă s-ar împreuna cu logodnica sa *mai înainte de nuntă*, fiind oprit un an, se va primi spre a citi, *rămânând neînaintat*, adică să rămână în treapta sa. Citețul care s-a unit trupește cu logodnica sa înainte de nuntă (după ce se va pedepsi cu un an de cădere din treaptă), să fie neînaintat, adică *să nu se facă nici diacon, nici preot*. Acestea le învață și le legiferează Biserica povățuită de Duhul Sfânt. Și noi îndrăznim să caracterizăm ca "lucruri neserioase" mandatele ei cele insuflate de Dumnezeu? N-am priceput că în felul acesta ne primejduim nu numai să devenim noi înșine "neserioși", punând în ordine de bătaie propriile noastre teorii "insuflate de pânțec" împotriva experiențelor ei (Bisericii) sfinte (în cele din urmă asta, adică de a deveni noi "neserioși", n-ar fi cel mai mare rău...), ci ne primejduim să ne aflăm *luptători împotriva lui Dumnezeu?*

Cu multă stimă și dragoste în Domnul Iisus.

PRESA ORTODOXĂ, 8-2-1985

Autori morali la omucidere

Replică la 'Lucruri neserioase'

Domnule Director,

În numărul din 8 februarie a.c. al ziarului Dvs. s-a publicat scrisoarea mea critică la părerea susținută de un profesor de Teologie că perechea poate și înainte de căsătorie să aibă relații trupești fără ca asta să constituie un păcat. Acea scrisoare a mea trebuia să aibă 7 paragrafe-observații în loc de 6.

Deoarece unul dintre ele ar fi fost mai lung și, din această pricină, disproporționat față de celelalte, am judecat să îl prezint tratat aparte și să îl public ca text independent. Ceea ce și fac prin prezenta. Este de prisos să se mai spună că părerea despre permisiunea relațiilor înainte de căsătorie n-a fost formulată numai de către teologul din Cipru, citat în scrisoarea Dumneavoastră (dacă scrisoarea lui redă cu exactitate lucrurile), ci și de alți teologi și neteologi. Îi rog pe toți aceștia să dea puțină atenție rândurilor următoare.

"Dificilă este tinerețea, căci se agită, se înșală, alunecă și foarte greu primește frâul; este un rug... ce arde ușor și repede", spune Sfântul Gură de Aur (Migne, P.G.,

49, 21). Acestea sunt valabile nu numai pentru tineretul din afara Bisericii, ci și pentru cel dinăuntrul ei. Și el, adică tineretul credincios și încins în Hristos are caracteristicile de mai sus și mai ales alunecarea. Însă frica (sau, dacă preferați, dragostea) lui Dumnezeu constituie un puternic factor de înfrânare și, uneori mai puțin, alteori mai mult, îl reține – deși nu întotdeauna – de la o cădere grea. Mai ales referitor la păcatele trupești, credincioșii tineri știind că relațiile înainte de căsătorie sunt păcat, se nevoiesc și în sectorul acesta și cu harul lui Dumnezeu izbutesc, desigur nu toți, să ajungă curați la nunta lor și să ia "cununile" lor cu vrednicie... În revista "Trei Ierarhi" s-a publicat mai demult (în mai 1973) scrisoarea unei tinere credincioase. Să-mi fie îngăduit să o public din nou. Ea exprimă foarte reprezentativ poziția tuturor credincioșilor tineri în fața acestei mari probleme.

Însoțire în Hristos

(Scriitorul "Noutăților", Domnul D.Psatas, într-un număr anterior publicase o cronică ce se referea la o tânără ce dorea să rămână curată până la căsătoria ei, dar se întreba cum să reușească aceasta, deoarece toți tinerii cu care vorbise în diferite perioade, de la a doua întâlnire îi cereau "relații depline". O Doamnă, o altă cititoare a ziarului nostru, ne-a trimis copia scrisorii ei către Domnul Psatas în privința acestui subiect fierbinte. O publicăm mai jos).

Stimate Domnule Psatas,

Am citit publicația Dumneavoastră din 31 martie cu titlul "Neprihănire". Cu multă bucurie am văzut bunele intenții ale tinerei Dumneavoastră corespondente, care a hotărât să rămână curată până la căsătorie. Însă greșeala ei este de a căuta "prieteniile" tinerilor și, mai ales, precum este vădit, ale tinerilor cu idei "moderne"... Vă scriu despre cazul meu personal, deși poate să prezinte mai puțin interes pentru această tânără.

Am 26 de ani și am terminat o facultate. Am rămas orfană de tată și am studiat cu destule lipsuri. Cu ajutorul lui Dumnezeu m-am ținut însă lângă El, lângă Biserica Sa și am înfruntat primejdiile morale ale tinereții reușind să biruiesc. N-am făcut prietenii cu tineri. Anturajul meu a fost alcătuit din câteva prietene de aceeași mentalitate. Subiectul reușitei mele l-am încredințat cu absolută încredere părinteștii purtări de grijă a lui Dumnezeu. Și răspunsul a venit foarte repede. Un tânăr, prieten al fratelui meu – fratele meu are principiile pe care le am și eu – absolvent al Politehnicii, cu trei ani mai mare decât mine, m-a cerut în căsătorie. Ne-am logodit. Din pricina piedicilor obiective logodna noastră a ținut mai mult de un an. Iarăși, cu ajutorul lui Dumnezeu și al Tainelor Bisericii, ne-am menținut amândoi curați. Și așa am ajuns la căsătoria noastră. Desigur că a trebuit să ne ostenim mult amândoi, dar tocmai această nevointă ne-a făcut vrednici unul în ochii celuilalt, pe fiecare față de conștiința sa, și pe amândoi împreună înaintea lui Dumnezeu. De doi ani suntem soți. Avem și un copilăș dragălaș, mergem înspre al doilea și, mare-i Dumnezeu... Nu vrem o familie "programată". (Astăzi perechea aceasta are 6 copii – însemnarea noastră). Cu bărbatul meu trăiesc în

desăvârșită armonie. Desigur, ne leagă și o profundă dragoste omenească și o foarte puternică dăruire, dar mai presus de toate ne leagă Hristos și Biserica Sa, căreia ne străduim să-i fim membri conștienți. Astfel legătura noastră a devenit foarte trainică. Nu avem neînțelegeri...

Cât despre "distracția" noastră, nu știm dacă alte perechi se întorc atât de vesele, atât de liniștite, atât de "pline" după un "bal" de toată noaptea, așa cum ne întoarcem noi după o vecernie într-o bisericuță, unde mergem împreună cu alte perechi tinere și prietene, care și ei trăiesc precum trăim și noi. Viața noastră se scurge pașnic și liniștit înăuntrul harului și dragostei lui Dumnezeu. Bărbatul meu și eu ne nevoim să devenim mai buni și credem cu desăvârșire că vom trăi uniți nu numai în viața prezentă, dar și în cea viitoare, în Împărăția lui Dumnezeu cea nesfârșită. Utopii și iluzii?! Pentru alții, poate. Dar pentru noi asta este o realitate vie. Toți cei care trăiesc lângă Hristos și lângă Biserica Sa, pregustă deja din această viață fericirea Împărăției Lui ...

Vă rog să nu-mi publicați numele. Iar dacă vă va telefona tânăra ce v-a scris, dați-i telefonul meu.

Cu aleasă prețuire și cu mult respect, deoarece după vârstă aș putea fi fiica Domniei Voastre.

K. P.

Așadar, astfel se nevoiește credincioșii tineri și în privința aceasta. Dacă însă îi convingem că relațiile dinaintea căsătoriei *nu constituie păcat*, atunci este firesc să înceteze nevoia aceasta, care, de altfel, este mai aspră și dureroasă. Atunci ce se va întâmpla? Ceea ce se întâm-

plă și astăzi cu toți tinerii ce au relații trupesti mai înainte de căsătorie. Este cunoscut că aceștia, mai puțin excepțiile, iau aminte ca în aceste relații ale lor să-i evite pe "nedoriții acțiunii nelegale". Este de asemenea cunoscut că în ciuda tuturor metodelor de păzire, un anumit procentaj al acestor relații sfârșesc în zămislire, datorită faptului că o metodă de "anticoncepție" *absolută și sigură 100% nu există*. Ce se întâmplă așadar în aceste cazuri? Cum se poate face față problemei? Experiența zilnică spune că înaintea tânărului și a tinerei se pun trei soluții. Prima: biruind sau îndepărtând orice piedică și orice greutate, se grăbesc la căsătoria lor, așa încât pruncul să se nască "prematur", adică după 7 sau 5 sau 3 luni, nu însă în afară de căsătorie, ci înăuntrul "cuibului" familial pregătit. A doua: când piedica în grăbirea căsătoriei este de netrecut (de pildă, neconsimțirea tânărului, fie deoarece nu a acceptat încă în mod serios pe acea tânără ca pe viitoarea sa soție, fie deoarece îi este cu neputință să fie nepăsător la reacțiile părinților lui, fie deoarece este "necreator", fie..., fie..., fie...) și tânăra însărcinată nu primește să ucidă zămislirea sa, atunci se naște un copil în afară de căsătorie. Cazul acesta are multe variante. Uneori tânărul o ia la fugă, părăsind-o pe tânără și lăsând-o în voia soartei, în acest caz fiind posibil să înceapă și acțiuni judecătorești; alteori rămâne alături de ea și o ia în căsătorie mai târziu, când recunoaște și pe cel (sau cei) de dinafara căsătoriei. În cazul părăsirii ei, uneori tânăra "se tănuiește pe sine" într-un fel sau altul (de pildă, prin mutarea într-un loc unde este necunoscută) și atunci când pruncul se va naște, sau îl compromite, sau îl va da spre înfiere unei a treia persoane; alteori nu primește în întregime responsabilitățile faptei ei și rămâne mama necăsătorită, etc., etc. A treia

soluție pare, din păcate "mai ușoară" și pentru aceasta este mai obișnuită: *avortul*, adică uciderea unei fături nevinovate! ... Experiența duhovnicilor este foarte jalnică în cazul acesta. Procentajul tinerelor care au relații trupești înainte de căsătorie, chiar și numai cu viitorii lor soți, și nu recurg la avorturi este foarte mic. Marea mulțime a tinerelor acestora s-au datat *avorturilor*, și de obicei nu doar o dată... (Să nu uităm că pe la duhovnici trec nu doar credincioși conștienți și în cunoștință de cauză...).

Așadar, acestea ce se întâmplă astăzi cu cei indiferenți din punct de vedere religios (necredincioși conștienți sunt foarte puțini) sau cu acei tineri căldicei în cele ale credinței, mâine se va întâmpla la fel și cu credincioșii conștienți, cunoscut fiind cât de bolnavă și cât de schimbătoare este firea omenească și mai ales în anii tinereții... Adică o parte din ei se vor grăbi la căsătorie atunci când va apărea sarcina, o altă parte va dobândi fii în afară de căsătorie (unul sau mai mulți...) și a treia parte (mică? mare? –Dumnezeu știe) intrată în panică gândind la problemele pe care le creează prematura și neașteptata venire a copilului înainte de căsătorie (pe care diavolul le prezintă colosale și de netrecut), va respinge în cele din urmă șovăirile și oscilările și va recurge la soluția avortului...

Dar cine vor fi *autorii morali* ai acestei crime? Fără îndoială că aceia care au subestimat valoarea și au pervertit sensul Tainei Căsătoriei; aceia care au învățat pe acești tineri că relațiile dinainte de căsătorie nu constituie păcat și astfel au deschis adâncurile iadului. Uriașă și grea este răspunderea lor! În ziua Judecății acestora li se va cere socoteală nu numai pentru păcatul trupeș al credincioșilor tineri care au fost atrași și s-au împreunat înainte de căsătorie, dar și pentru sângele fapturilor ne-

vinovate, care s-a vărsat negreșit, fie în multe, fie în puține cazuri. Fraților! "Să stăm bine! Să stăm cu frică!". Să nu ne jucăm cu cele ce nu sunt de joacă. Să nu punem o mână profanatoare pe cele sfințite. Să nu glumim în cele foarte serioase. Să nu aruncăm "foc arzător" în pădure și mai ales în vreme de arșiță și atunci când suflă vânturi puternice. Să nu alimentăm focul existent cu materiale inflamabile ... Ci să spunem: "Tinerețea este un rug ce arde ușor și repede"...

Cu dragoste în Domnul,

PRESA ORTODOXĂ, 22.02.1985

Necăsătoria și fecioria diferă sau se identifică?

*În zilele din urmă vor veni vremuri grele. Că
vor fi oamenii iubitori de sine... neînfrânați...
iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de
Dumnezeu* (2 Tim. 3, 1 ș. u.).*

Cele două articole ale mele anterioare despre relațiile de mai înainte de căsătorie (ziarul "Presa Ortodoxă" din 8 și 22 febr. a.c.) au avut o urmare neașteptată. Ele au fost asaltate de "informații" potrivit cărora mulți profesori teologi (și nu doar de gimnaziu sau liceu ...) învață o teorie foarte "comodă" și foarte "inteligentă". Că *desfrânarea* este numai satisfacția trupească pe bani, în timp ce acolo unde există dragoste, unde există contact sufletească, acolo nu avem de-a face cu desfrânare. Prin urmare, pentru o pereche de tineri îndrăgostiți, împreunarea trupească, reprezintă numai o simplă "întregire a dragostei lor", nefiind desfrânare, și deci nu este un păcat. Evanghelia interzice numai desfrânarea (și preadesfrânarea). Nu interzice "întregirea dragostei" unei perechi...

Mărturisesc că dacă persoanele care m-au înștiințat despre aceste teorii, la care au fost martori auditivi, n-ar fi fost vrednice de crezare, mi-ar fi fost cu neputință să cred că într-adevăr se învață astfel de lucruri de către niște teologi. Dar acum ce să mai spun?! Se vede că a apărut, în cele din urmă, în sânul Bisericii Ortodoxe un fel de "nicolaism", sau mai degrabă că a revenit la viață mișcarea ce apăruse în Evul Mediu în Țările de Jos sub numele de "Frați și surori ai duhului liber", care propovăduiau că "orice se face din dragoste nu are nici o necurăție!"...

Dar să nu fim surprinși! În zilele noastre, de multe ori evlavia este numită "evlavism" (este de la sine înțeles că adevăratul "evlavism" nici un ortodox nu este cu putință să-l primească; altceva este evlavie și altceva "evlavis-mul"), morala este caracterizată drept "moralism" și ținerea aproape de sfintele canoane este criticată ca "legalism". Paradoxal este că răul acesta, această contradicție, a ajuns până la decolorarea, sau mai degrabă, până la înfrumusețarea păcatelor trupesti. Așadar au revenit la viață "nicolaiții" și "carpocrațienii"*.... Dumnezeu să pă-

* Karpocratis - filozof platonice și teolog gnostic din Alexandria. A trăit în sec. 2 d. Hr. Influențat de Platon mai mult decât toți gnosticii a învățat că Dumnezeu Cel nenăscut este Părintele existențelor duhovnicești, adică al îngerilor și al sufletelor. Unii dintre îngerii sunt creatorii lumii materiale, al răului și al patimilor. Trupul material al omului constituie temnița sufletului. Menirea omului este să-și elibereze sufletul său și să-i îngăduie să se întoarcă la Dumnezeu. A interpretat creștinismul într-un mod paradoxal în legătură cu ideile lui de mai înainte. Potrivit blasfemiilor ereziei lui Karpocratis, Domnul Iisus ar fi fost fiul firească al Mariei și al lui Iosif, la fel cu ceilalți oameni, dar mai drept decât ei. Mântuirea omului se realizează numai prin credință și dragoste. Toate celelalte valori sunt indiferente din punct de vedere moral.

zească să nu reinvie cumva și vechii "borborieni", ale căror înfricoșătoare și în același timp de neconceput fapte murdare săvârșite prin invocarea cuvintelor Domnului (!!!), le descrie Sfântul Epifanie în lucrarea sa "Împotriva ereziilor" (Migne, P.G., 41, 336 ș.u.).

Deoarece am fost rugat (forțat, aș spune) de niște persoane alese să scriu ceva spre lămurirea lucrurilor și luminarea celor bine intenționați, am creionat rândurile de mai jos.

Nimeni nu obiectează că "desfrânarea", în sensul ei extrem, este satisfacerea poftelor trupesti. Cuvântul provine de la verbul *πέρνῃμι* (*peráō*), care înseamnă a duce ceva dincolo de mare spre vânzare, a exporta ceva pentru vânzare și, mai concret, a vinde. A fost firesc ca vechii elini să recurgă la verbul *πέρνῃμι* pentru construcția cuvântului, deoarece de ei era practică această "meserie" a cumpărării de femei, adică de roabe (Sf. Atanasie Sinaitul în "Povățuitorul" lui arată că acest cuvânt provine din *πῦρ** și *νέος*** sau *πῆρῶ**** și *νοῦς***** și spune: "din focul tinereții sau din lipsa minții orbesc", dar acestea se spun în chip evident alegoric ...).

Cel mai renumit dintre ucenicii lui Karpocratis a fost fiul său, Epifanie. Discipolii lui, carpocrațienii, s-au răspândit în țările mediteraneene și au continuat într-un mod grosolan blasfemiile dascălului lor. Săvârșeau un cult idolatru, la care adaptaseră o terminologie creștină, folosind chipuri pictate ale lui Iisus, răstălmăcind ideea de dragoste, recurgând la interpretarea viselor și la alte feluri de vrăjitorie. Ca și dascălul lor, carpocrațienii aparțin grupului mai larg al Antinomistilor, care s-au numit așa deoarece prin convingerile și comportamentul lor vizau anularea legii mozaice.

* *πῦρ* = foc;

** *νέος* = tânăr;

*** *πῆρῶ* = a lipsi de folosirea unui mădular;

**** *νοῦς* = minte.

Cu toate acestea este cunoscut că orice cuvânt, în afara de însemnătatea lui principală are și alta, sau mai degrabă și alte sensuri, secundare sau improprii. (De multe ori se întâmplă ca sensul principal să dispară și cuvântul să rămână numai cu sensul lui impropriu). Aș putea cita nenumărate exemple despre faptul acesta, dar fiindcă locul nu ne permite (de altfel nu scriu un tratat lingvistic) mă limitez la două mai caracteristice: a) Cuvântul *νηστεία** provine de la particula negativă *νῆ* și verbul *ἐσθίω***, însemnând din asta, prin excelență, abținerea de la orice hrană, totala postire. Aceasta și numai aceasta este însemnătatea reală. Însă cuvântul acesta, în afară de acest sens, mai are și un altul, secundar și impropriu. Astfel textele noastre bisericești vorbesc despre "Postul Mare", care se referă nu la totala nemănecare timp de 40 de zile, ci la îndepărtarea de anumite mâncăruri. Iar atunci când ne referim la "postul de trei zile" înțelegem desăvârșita nemănecare. Astfel cuvântul se folosește cu amândouă înțelesurile lui, principal și secundar (sau impropriu). b) Cuvântul *εὐνοῦχος**** provine din *εὐνή***** și *ἐχῶ******, ceea ce înseamnă, cu exactitate, cel ce are patul, cel ce păzește, cel ce străjuiește patul, adică *cel ce are grijă de patul nupțial*. Aceasta și numai aceasta este semnificația corectă. Dar deoarece în antichitate, mai ales în Asia, erau folosiți bărbați "castrați", ca pazitori de paturi nupțiale, din pricini lesne de înțeles, cuvântul a ajuns să nu-l mai desemneze pe pazitorul pa-

* *νηστεία* = post;

** *ἐσθίω* = a mânca.

*** *εὐνοῦχος* = eunuc;

**** *εὐνή* = pat;

***** *ἐχῶ* = a avea.

tului nupțial, pe străjerul "patului", adică al apartamentului de femei, al "haremului", ci pe cel castrat. Adică înțelesul impropriu și secundar a luat locul celui primar și corect iar cel primar a dispărut. Din cauza aceasta verbul "εὐνοῦχιζω" înseamnă acum a face pe cineva famen (a castra pe cineva) și nu a face pe cineva păzitor al apartamentelor femeilor.

Așadar și cuvântul πορνεία = desfrânare, în afară de semnificația lui corectă menționată a dobândit și semnificația simplă de relație trupească între două persoane de sexe diferite, care nu presupune existența unei afaceri bănești. Această relație între două persoane de sexe diferite, de obicei – dar nu în mod absolut necesar – necăsătorite, se numește desfrânare. Am spus nu în mod absolut necesar necăsătorite, deoarece câteodată se săvârșește relație trupească și între persoane căsătorite, numită preadesfrânare. Dezvoltarea unei alte semnificații a cuvântului, sub care este menționat de multe ori în Sfânta Scriptură, depășește limitele celui de față. Ne referim la apostazia de la adevăratul Dumnezeu și alipirea de închinarea de idoli. Noi aici vom privi cuvântul numai sub aspectul relațiilor trupești.

Să cercetăm mai întâi Canonul 4 al Sf. Grigorie de Nyssa, prețios pentru subiectul nostru. Subliniem că acest Canon exprimă în mod oficial și autentic cugetarea Bisericii, fiind legalizat de Sinodul al VI-lea ecumenic (I-2 Trulan). Așadar Canonul spune: "Iar împărțirea păcatelor săvârșite din dorință și indulcire este astfel: unul se numește *preadesfrânare*, iar altul *desfrânare*. Însă unii dintre cei minuțioși au socotit ca păcatul desfrânării să fie socotit preadesfrânare, deoarece *singura însoțire este cea legiuită, a bărbatului cu femeia și a femeii cu bărba-*

tul. Deci tot ce nu-i după lege, desigur că este în afară de lege. Și cel ce nu are al său este învederat că are străin (Fac. 2, 20). Căci *omului i s-a dat de la Dumnezeu o singură ajutorătoare, iar femeii i s-a alăturat un cap*. Drept aceea dacă cineva și-ar folosi vasul său, după cum îl numește dumnezeiescul Pavel, legea firească îngăduie dreapta întrebuintare (I Tes. 4, 4); iar dacă cineva se abate în afară de al său, desigur va fi cu cel străin. Cel străin însemnează pentru fiecare tot ce nu este al său, chiar de nu are pe cel convenit după lege. Așadar s-a lămurit celor care examinează aprecierea cea mai prudentă că desfrânarea nu este departe de preadesfrânare, deoarece Dumnezeiasca Scriptură zice: "Nu fi mult cu cea străină" (Pilde 5, 20). Dar pentru că s-a procedat cu înțelegere de către Sfinții Părinți în privința celor neputincioși, s-a diferențiat această greșală a desfrânării în numirea generală de desfrânare, a împlinirii poftelor comise de cineva fără *a nedreptăți pe altul*, și în preadesfrânare, vrăjmășirea și comiterea de nedreptate altuia. Și mai jos: "Fiindcă cei întinați de desfrânare n-au amestecat cu păcatul acesta oarecare nedreptate, de aceea timpul de pocăință pentru cei căzuți în preadesfrânare s-a hotărât dublu ... La unii ca aceștia, după cum am zis, păcatul se dublează, unul adică al indulcirii nelegiuite, iar celălalt pentru că se săvârșește cu nedreptate străină".

Precum vedem de aici, după învățătura Bisericii "una este însoțirea cea legiuită, a bărbatului cu femeia și a femeii cu bărbatul". Orice se face în afară de această "însoțire legiuită" a Tainei Cununiei se caracterizează ca desfrânare sau preadesfrânare. Nici o deosebire, nici o subtilitate nu încapă dacă ceea ce se face, se face "pe bani" sau ... "din dragoste". Singura deosebire, sau mai

degrabă criteriu, între desfrânare și preadesfrânare este existența sau nu a legăturii conjugale: "... *desfrânare* (se numește) *împlinirea poștei comise fără a nedreptăți pe altul* (adică, atunci când bărbatul sau femeia sunt necăsătoriți, nu au soț sau soție, care să fie nedreptățit sau nedreptățită de această faptă), iar *preadesfrânare, vrăjmășirea și comiterea de nedreptate altuia* (adică soțului sau soției)". Astfel în primul caz, al desfrânării, avem, după Canon, *păcat simplu*, sau numai "plăcere nelegală", iar în al doilea caz, al preadesfrânării, avem *păcat dublu*, atât "plăcere nelegală", cât și "nedreptate altuia", adică nedreptatea făcută soțului sau soției înșelate. În amândouă cazurile avem "plăcere nelegală", pentru că ea se află în afara "legii", adică a căsătoriei legale. Așadar desfrânare se numește aici nu în mod special relația pe bani, ci simplu, "împlinirea poștei comise fără a nedreptăți pe altul", indiferent dacă ea se face cu plată sau... "din dragoste".

Lucruri asemănătoare auzim și prin Canonul 25 al Marelui Vasile, legalizat și el de Sinodul al VI-lea ecumenic și care reprezintă de asemenea poziția oficială și autentică a Bisericii: "Cel ce ține de femeie pe cea stricată de dânsul, va suferi certarea pentru stricare, dar i se îngăduie să aibă acea femeie". Sfântul Nicodim explică: "Dacă cineva strică o femeie ... și după stricare o ia pe ea de femeie se canonisește (= se pedepsește pedagogic) pentru că a stricat-o pe ea înainte de căsătorie, dar îi este iertat s-o aibă pe ea totdeauna de femeie". Însoțirea cu acea femeie este primită ("i se îngăduie să aibă acea femeie"), nu numai deoarece se pedepsește pentru relația lui de dinainte de căsătorie cu viitoarea sa soție, dar și prin indulgență, prin toleranță și nu se desface căsătoria aceasta, precum se face în alte cazuri. Cum am consem-

nat cu puțin timp mai înainte, Sfintele Canoane consideră *impediment la preoție* (adică păcat foarte greu) contactul trupesc înainte de căsătorie al vreunuia cu logodnica sa (Canonul 69 al Marelui Vasile). Așadar, fraților, aceste lucruri foarte clare și categorice le legiferează și le învață Biserica despre relațiile de dinainte de căsătorie. Ne-am hotărât s-o corectăm? Dar aceasta, "corectarea" oricărei învățături a Bisericii nu este numai o încălcare morală, nici simplu o revoltă canonică, ci este ceva mai mult decât acestea. *Este erezie!* Atunci când, în oricare subiect, te ridici conștient și în cunoștință de cauză mai presus de autoritatea Bisericii, devii eretic.

Dar să vedem dacă teoriile "neonicolaită", adică potrivit cărora Evanghelia interzice numai relațiile trupesti "pe bani", este posibil să afle vreun sprijin în Noul Testament. Vom dovedi că în Noul Testament relația în afară de căsătorie este desfrânare, indiferent dacă ea se face pe bani sau... "din dragoste". Să întrebăm pe cei ce cugeta cele împotriva. Cum explică ei cuvântul Domnului "că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de cuvânt de desfrânare, o face să săvârșească preadesfrânare (adulter)" (Mt. 5, 32)? Desigur aici cuvântul înseamnă preadesfrânare (am spus că uneori se folosește și cu sensul general și sobornicesc), dar cel mai de bază este că prin cuvântul desfrânare se caracterizează amestecul trupesc nelegal, indiferent dacă se face pe bani sau nu. În cazul contrar, adică dacă cuvântul desfrânare se referă absolut obligatoriu și exclusiv la relația pe bani și nu se referă și la cea "din dragoste", atunci vom ajunge la o concluzie cu adevărat monstruoasă. Iată cum:

Domnul îngăduie despărțirea pentru încălcarea credinței conjugale, dar sub o condiție inviolabilă: dacă so-

ția necredincioasă a luat bani de la acela cu care a avut relații. Dacă nu a luat bani, dacă a făcut ceea ce a făcut "din dragoste" față de "prietenu ei", atunci *nu avem desfrânare*. Așadar nu se împlinește condiția Domnului și despărțirea se exclude. Altfel spus, soțul nedreptățit trebuie să continue în mod obligatoriu însoțirea sa și după săvârșirea preadesfrânării, tolerând-o și pe soție, și necredința ei, deoarece acestea nu au drept criteriu banii, ci numai... "dragostea"!!! Acolo unde nu intervin bani, nu există *desfrânare*. Și unde nu există *desfrânare*, nu se îngăduie despărțirea, după cuvântul Domnului. Sunteți de acord, fraților? Acolo duc negreșit teoriile voastre, că *desfrânarea* înseamnă numai și exclusiv relația pe bani...

Întrebăm iarăși: Cum explică cei ce învață această teorie locul din Sfântul Pavel de la I Cor. 5, 1 și următoarele? Iată ce spune dumnezeiescul Apostol: "Îndeobște se aude că la voi e *desfrânare*, și o astfel de *desfrânare* cum nici între păgâni nu se pomeneste, că unul să trăiască cu femeia tatălui său". Omul acesta nu cerceta bordelurile, ci trăia numai cu femeia tatălui său. Și evident legătura lui era "din dragoste". Nu trăia cu ea... pe bani. Dar pentru Pavel această însoțire nelegitimă a fost *desfrânare*. Ce altă dovadă mai trebuie despre faptul că *desfrânare* nu este considerată numai amestecarea pe bani, ci orice legătură trupească în afara căsătoriei legale? Sunt foarte clare și versetele de la I Cor. 7, 8-9: "Celor ce sunt necăsătoriți și văduvelor le spun: Bine este pentru ei să rămână ca și mine. Dacă însă nu pot să se înfrâneze, să se căsătorească (să vină la comuniunea căsătoriei). Fiindcă mai bine este să se căsătorească, decât să ardă". Marele Apostol dorește necăsătoria pe viață pentru toți cei necăsătoriți, bine știind că necă-

sătoria este mai înaltă, dar nu e o cale ușoară. De aceea și adaugă: "Dacă însă nu pot să se înfrâneze, să se căsătorească". Deci dacă nu pot face față pornirilor cârnii, *să vină la comuniunea căsătoriei*. Singura ieșire este prin căsătorie. "Sens unic". Nu există altă ieșire. Deci necăsătoria, pentru cei ce pot să se înfrâneze, sau căsătoria, pentru cei ce nu pot. Nici nu se gândește Pavel la "soluția" cea ușoară a relațiilor "din dragoste" pentru cei ce nu se pot înfrâna. Dilema pe care o pune este inflexibilă: Te înfrânezi? Rămâi necăsătorit! Nu te înfrânezi? *Căsătorește-te!* Acestea le spune Pavel sau mai degrabă Duhul Sfânt prin Pavel. Orice altă "soluție" este invenție "neonicolaită" ... Să venim și la locul de la I Cor. 7, 27-28: "Te-ai legat cu femeie? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie. Dacă însă te vei însura, n-ai greșit". Pavel vede numai o legătură nepăcătoasă: cea *din căsătorie*. Dacă ești necăsătorit, spune, rămâi așa cum ești; nu căuta femeie. Evită căsătoria și trăiește în feciorie. Dar Pavel nu se oprește aici. Știa că și creștinii acelei epoci erau cuprinși de "porniri entuziaste", mai știa că era iminentă apariția ereticilor, a celor ce învățau despre căsătorie că este necurată, este păcat și de aceea creștinii trebuie s-o evite (I Tim. 4, 3). Așadar, cuprins de frică, ca nu cumva aceste cuvinte ale lui să fie interpretate ca legislație obligatorie pentru fecioria pe viață, ca și cum ar propovădui căsătoria ca necurată, adaugă cele ce le-am auzit mai sus: "Dacă însă te vei însura, n-ai greșit". Căsătoria nu este păcat. Dacă nu vrei să rămâi așa cum ești, adică necăsătorit, ci vrei să te căsătorești, acesta este dreptul tău. Așadar, sau rămâi necăsătorit, sau căsătorește-te. Una din două. Nici o aluzie la relațiile "din dragoste" în afara de căsătorie. Pavel cunoaște ca stări în

afară de păcat numai necăsătoria neprihănită și căsătoria legală. Caracteristică este și propoziția imediat următoare a sa: *"Și fecioara de se va mărita, n-a greșit"*. Lucru mare și înalt este fecioria pe viață. Dar Apostolul spune că nu este păcat a veni fecioara (se înțelege cea neafierosită lui Dumnezeu) la căsătorie. Subliniem: Fecioara! Nu spune simplu "femeia", ci "fecioara". Pavel consideră de la sine înțeles că cea care vine la comuniunea căsătoriei este fecioară (afară numai dacă este văduvă, sau dacă mai înainte a trăit departe de Hristos). Așadar unde sunt "legăturile avansate" înainte de căsătorie? Unde sunt relațiile "din dragoste" înainte de căsătorie? Cum ar fi fost cu puțință să nu vorbească Pavel despre femeia "fecioară"? Cum ar fi fost posibil să nu se pretindă fecioria înainte de căsătorie în Noul Testament, care ne cheamă pe noi la petrecerea îngerească, la viața cerească, atunci când și în Vechiul Testament, care și poligamia o îngăduia și despărțirile ușoare le tolera, se legiferase în chip neînduplecat obligația ca femeia să se afle fecioară în momentul căsătoriei ei sub pedeapsa uciderii ei cu pietre? "... Iar de va fi adevărat cuvântul acesta, adică păra soțului ei, și nu se va găsi fata fecioară, vor scoate pe fată la ușa casei tatălui ei și oamenii cetății aceleia o vor ucide cu pietre și va muri, pentru că a făcut necurăție între fiii lui Israel și a desfrânat în casa tatălui ei" (Deut. 22, 20-21). Auziți, fraților? Vechiul Testament are mandat moral mai înalt, și cel Nou, mai prejos? Fiicele evreilor trebuia să trăiască în feciorie până la căsătoria lor, și fiicele creștinilor, femeile Împărăției Cerurilor (astfel sunt numite Creștinismul și Biserica de Însuși Domnul), sunt libere să aibă relații mai înainte de căsătorie, numai să

nu ia bani pentru ele(!), ci simplu, să-și întregască loruși "dragostea lor"?

Unde ne îndreptăm cu aceste născociri neonicolaite? Ne îndreptăm nu doar simplu la "plăcere nelegală", ci la POLIGAMIE NEOFICIALĂ. Deoarece este de la sine înțeles că dacă se îngăduie relațiile trupesti "din dragoste", nu se îngăduie să se facă "o dată" pentru toată viața. Adică dacă tinerele creștine nu se înțeleg mai târziu cu persoana pe care o iubesc astăzi și cu care își întregesc dragostea lor, nu sunt împiedicate să-l înlocuiască cu altul. Dacă și cu acela nu se înțeleg și se despart, vor căuta "dragostea" celui de al treilea, apoi pe a celui de al patrulea, al cincilea, etc., până când "undeva, cândva, cu cineva", vor ajunge la căsătorie. Desigur cele asemenea le practică și tinerii creștini. Deci toate acestea sunt nepăcătoase (!!!) deoarece se fac..., "din dragoste" și nu pe bani! Frumos creștinism! "Lume frumoasă, morală, plăsmuită îngerește"...

Dar să pecetluim articolul nostru căutând scăpare la Însuși Domnul nostru. Să ascultăm ce învață El despre relațiile dinafara căsătoriei. Legalizând nedesfacerea căsătoriei, afară numai pentru cuvânt de desfrânare, aude împotrivirea – protestul ucenicilor Lui: "Dacă astfel este pricina omului cu femeia, nu este de folos să se însoare" (Mt. 19, 10). Dacă despărțirea este atât de grea, dacă numai pentru o pricină poate omul să se despartă de femeia sa, atunci nu este de folos să vină el la căsătorie. Este mai de preferat să rămână necăsătorit. Ce răspunde Domnul la acestea? Că trebuie să vină cineva la căsătorie din pricina aceasta sau aceea, de pildă, ca să contribuie la perpetuarea neamului omenesc, etc.? Nu! Răspunsul Lui este trăsnet: Iar El le-a zis: *Nu toți pricep cuvântul*

acesta, ci aceia cărora le este dat. Că sunt fameni care s-au născut așa din pânțele mamei lor; sunt fameni pe care oamenii i-au făcut fameni, și sunt fameni care s-au făcut fameni pe ei înșiși, pentru Împărăția cerurilor. Cine poate înțelege să înțeleagă" (Mt. 19, 11-12).

Adică Domnul prezintă necăsătoria ca un "munte". Ca un lucru mare, uriaș, anevoios, greu de izbutit. Spune că a evita cineva căsătoria nu este simplu și ușor. Calea necăsătoriei este anevoioasă și de aceea este practicabilă numai pentru puțini, pentru foarte puțini. Necăsătoria este un dar al lui Dumnezeu, este o harismă specială a cerului*. Dar de ce Domnul vorbește astfel? Care este greutatea necăsătoriei, când în ea există posibilitatea atât a satisfacției sentimentale, cât și a desfătării senzuale? Adică atunci când e cu puțință ca și în necăsătorie, cel ce este așa, să se unească cu o femeie într-o legătură de dragoste și să-și satisfacă cu ea în mod liber pofta trupească? Unde este greutatea ducerii necăsătoriei atunci când sentimentul se satisface printr-o "legătură", uneori de puțin timp, alteori de timp mai îndelun-

* Sensul adânc al acestor cuvinte ale Domnului îl analizează minunat Sfântul Isidor Pelusiotul în Epistola 165 astfel: "Cele despre feciorie sus-zise: 'Nu toți pricep cuvântul acesta, ci aceia cărora le este dat', se spune nu că ar da unora, dezmoștenind pe alții (nu că aceora li se dă Împărăția cerurilor ca premiu), ci ca să arate, întâi, înclinarea dumnezeiască de care au trebuință spre aceasta cei ce se nevoiesc cu nevoia mai presus de fire; apoi, că acest sfat pogorât din cer, nu este propovăduit ca lege, ci servește ca propunere. În al treilea rând, că se dă celor ce suferă de înfrânare, celor chemați la ofensiva cea de sus, și celor ce păzesc visteria posturilor și a privegherilor, și nu aceora ce își satisfac fiara (trupul) prin plăcere și senzualitate. Așadar dacă s-ar fi dat în dar, de prisos răsplătă. Nici prin har nu s-a dat, ci se dă celor ce își iau nevoia de bunăvoie. Celor ce nu vor, nu li se dă" (Migne, P.G., 78, 1273).

gat, și câteodată permanent, și satisfacerea poftei trupesti se îngăduie sub singura condiție ca aceasta (satisfacerea) să se facă "din dragoste" și nu pe bani? Cui nu-i va fi cu puțință să afle și să se îndrăgostească fie permanent, fie -la nevoie -succesiv de o persoană și astfel să dea drum liber și pretențiilor sentimentului, și "umorilor" cărnii? În ce constă greutatea în necăsătorie a "conviețuirii libere" a unei perechi de persoane ce se iubesc? Acest fel de necăsătorie nu numai că nu este mai grea decât căsătoria, ci este cu mult mai ușoară. Are aproape toate avantajele căsătoriei (dragoste, afecțiune, dăruire, plăcere trupească, îngrijire, etc.) afară numai de dezavantajele ei, adică de obligațiile și de încâtușările ei. Și cu toate acestea Domnul tună spunând despre necăsătorie că este "munte", este foarte anevoioasă, este pentru foarte puțini. De ce asta? Foarte simplu. Deoarece Domnul consideră de neînțeles o astfel de necăsătorie. Domnul identifică necăsătoria cu fecioria. Pentru Domnul necăsătoria înseamnă "singurătate" pe viață, feciorie pe viață, curăție pe viață. Și lucrul acesta îl proclamă, de altfel, pe șleau și clar: "Nu toți pricep cuvântul acesta (al necăsătoriei), ci aceia cărora le este dat... Sunt fameni care s-au făcut fameni pe ei înșiși pentru Împărăția lui Dumnezeu. Cine poate înțelege să înțeleagă". Alegerea necăsătoriei, spune Domnul, înseamnă, nici mult nici puțin, hotărârea de a trăi "ca famen". Așadar, "Cine poate înțelege", adică cine poate "să se facă famen pe sine însuși" (se înțelege că nu cu fapta, ci cu hotărârea) "să înțeleagă"; să urmeze calea necăsătoriei. Necăsătoria și "trăirea ca famen" (repetăm: morală, nu fizică) sunt două lucruri identice pentru Domnul. De aceea subliniază că ea (necăsătoria) este anevoioasă și chiar foarte anevoioasă și se cuvine unui mic număr de oameni. Numai

două drumuri există, spune Domnul: căsătoria, care, în ciuda faptului că este indisolubilă și a încetușărilor ei din toate părțile, este pentru cei mai mulți, și necăsătoria care, ca ceea ce pretinde "trăirea ca famen", adică fecioria pe viață, nevoia aspră, continuă și pe viață pentru subjugarea instinctului sexual firesc și foarte puternic, dar și ca "singurătate" dusă pe viață, este pentru cei puțini. Un al treilea drum nu există. Fraților, pe acestea le arată, pe acestea le poruncește, pe acestea le legiferează Domnul. Să nu căutăm noi să "dezlegăm" sau să strâmbăm poruncile Lui, ca să nu "invistierim urgia" Lui "în ziua mâniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu" (Rom. 2, 5).

Nu numai prin acestea, ci și în altă parte Domnul* învață foarte limpede că legătura trupească este de neînțeles în afară sau fără căsătoria legală. Tinerii credincioși, bărbați și femei, să citească dialogul Domnului nostru cu femeia samarineancă. Când Domnul i-a spus ei: "Mergi și cheamă pe bărbatul tău și vino aici" și aceea a răspuns: "Nu am bărbat", Domnul i-a zis: "Bine ai zis că nu ai bărbat. Căci cinci bărbați ai avut și cel pe care îl ai acum nu-ți este bărbat. Aceasta adevărat ai spus" (In 4, 16-18). Fără îndoială că femeia samarineancă nu lua bani pentru relațiile ei trupesti cu acel bărbat. Viețuia împreună cu el "din dragoste". Și totuși, Domnul nu recunoaște, nu primește această "însoțire". Deoarece nu s-a săvârșit căsătoria (se înțelege, după cele în vigoare atunci), El consideră nelegală o astfel de "unire". Adică pentru Domnul femeia samarineancă nu trăiește în însoțirea cuvenită. Conlocuirea ei cu bărbatul este adulteră, și nu legală. Acesta nu este "bărbatul ei" după rânduiala fixată de Dumnezeu de la început, legiuind căsătoria ca lege și

* Paragraful acesta despre femeia samarineancă n-a existat în textul publicat pentru prima dată în "Presa Ortodoxă", ci s-a adăugat aici.

legătură firească până când, în noua iconomie, ea este ridicată la cinstea de Taină Sfântă. Nici ea nu este "femeia lui". Nu sunt soți, ci pereche adulteră. Lipsa plății pentru contactul trupest în conlocuirea și legătura lor "din dragoste", nu poate, pentru nimic în lume, să preschimbe situația din nelegală în legală. Cuvântul Domnului sună ca un tunet: "Și cel pe care-l ai acum *nu-ți este bărbat!*". Ce altă dovadă mai vrem despre faptul că Domnul nu recunoaște relațiile trupesti din afara nunții legale, chiar dacă ele se fac fără bani, ci numai "din dragoste"? Caracteristic este faptul că femeia samarineancă, deși trăia "din dragoste" cu acea persoană, totuși, deoarece nu se căsătorise cu el (menționăm că era cu neputință a se săvârși "căsătoria" în afară de căsătorie, după cele în vigoare atunci), nu consideră conlocuirea aceasta legală și permisă și nu consideră pe persoana cu care conlocuiește "bărbatul ei", soțul ei. Nu se hrănește cu iluzii. Știe ce săvârșește. Are conștiința faptului că ea conlocuiește ilegal cu el, deoarece nu s-a săvârșit căsătoria. De aceea nici nu îndrăznește să-l înfățișeze ca soț al ei, deși nu pentru bani, ci "din dragoste" are legături cu acela. "*Doamne, nu am bărbat!*", spune ea. Nu am soț. Nu sunt căsătorită. Și cine spune acestea? O femeie creștină? O iudee? Nu! Ci o samarineancă! Adică o femeie care, în afară de Legea lui Moise, în afară de "Deuteronom", nu recunoștea nici o altă carte a Vechiului Testament. Respingea Psalmii, Proorocii, etc. A fost destul ca Legea lui Moise să-i pricinuiască conștiința de adulteră, deoarece avea relații cu iubitul ei fără să fi săvârșit căsătoria cu el. Iar astăzi vin "creștini" (!?) tineri și tinere să susțină "fără chibzuială și fără rușine", că nu sunt imputabile acelea, adică relațiile lor mai înainte de căsătorie, deoarece se fac "din dragoste" și nu pe bani!... Nu Hristos, nici proo-

roci, nici Noul Testament, nici Canoanele Bisericii, nici Sfinții Părinți, ci Fotini samarineanca protestează și strigă către ei: "Frații mei, orice legătură trupească în afara căsătoriei legale este desfrânare și preadesfrânare. Lăsați sofisticările despre legăturile din dragoste și despre relațiile pe bani. Aceste scorniri sunt inspirații ale pântecelui vostru. Să nu vă înșele diavolul. Nu vă înșelați pe voi înșivă. Veniți-vă în fire și dezmeticiți-vă"...

Fraților, atenție! Toți suntem păcătoși și nevrednici, toți suntem ticăloși și de trei ori ticăloși. Toți înnegrim în fiecare zi "frumusețea sufletului cu plăcerile patimilor" și "murdărim haina trupului nostru" și "cădem în intristarea patimilor și în stricăciune materială". "Cine este curat de necurăție...?". Totuși să oferim păcătoșenia noastră cu smerenie lui Dumnezeu în chip de pocăință. Însă este criminal, este satanic s-o oferim cu îngâmfare fraților noștri, înfățișând-o ca pe o "teologie înaltă"! Să facem neputințele noastre personale obiect de mărturisire și nu – pentru Dumnezeu! – obiect de învățătură! Prefăcând căderile noastre în "ideologii", ba chiar mai mult, în... "teologie" (!), ne liniștim (?) sau mai degrabă ne adormim conștiința noastră, mărimdu-ne însă de mii de ori vinovăția noastră înaintea lui Dumnezeu. Fraților, "să stăm bine; să stăm cu frică"! Toți cei care am fost miluiți de Dumnezeu să "avem slujirea aceasta", fie "teologi", fie clerici sau laici, să lepădăm departe de noi "cele ascunse ale rușinii, neumblând în viclesug, nici prefăcând cuvântul lui Dumnezeu, ci făcându-ne cunoscuți prin arătarea adevărului față de orice conștiință omenească înaintea lui Dumnezeu" (II Cor. 4, 1-2). Numai astfel nu ne vom "propovădui pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus" (4, 5).

"PRESA ORTODOXĂ" – 29.03.1985

Biserica și nașii

A înalt Preasfințitului Mitropolit Nicolae al Karpenisiei, de la care am primit epistola de mai jos, pe care o publicăm cu plăcere. De asemenea cu multă satisfacție adăugăm și părerea Părintelui Epifanie Teodoropulos privind acest subiect, pe care ne-a trimis-o.

Iubite Domnule Director,
Hristos a înviat!

Problema creată din interzicerea de către noi a participării ca nașă la Taina Botezului a unei oarecare doamne, căsătorită prin căsătorie civilă în loc de cea religioasă, a luat deja amploare datorită împotrivirilor din punct de vedere judecătoresc. Din pricina aceasta am rugat pe distinsul și în probleme canonice, pe Prea Cuviosul Arhim. Epifanie Teodoropulos, să își exprime punctul de vedere în privința aceasta.

Părintele Epifanie a avut bunătatea să primească rugămintea mea și să-mi trimită părerea sa.

Deoarece părerea aceasta constituie o contribuție importantă la subiectele care până astăzi încă nu s-au lămurit pe deplin, sau păstrează în ele puncte de vedere

greșite ale legislatorilor de vârf, am considerat că va fi foarte folositor nu numai pentru specialiști, ci și în general pentru toată plinătatea Bisericii, aducerea la cunoștință în mod mai larg a conținutului eminenței Sale păreri.

Dacă sunteți de acord, vă rog să o publicați în ziarul Dumneavoastră.

Cu binecuvântări și stimă,

† Nicolae al Karpenisiei

Textul Părintelui Epifanie are titlul:

Biserica și nașii

(Păreră asupra problemei canonice și bisericești)

Înalt Prea Sfințitului Nicolae al Karpenisiei

KARPENISIA

Înalt Prea Sfințite,

Hristos a înviat!

Am primit plicul cu documentele "despre problema care deja a luat amploare", precum scrieți, împreună cu rugămintea privitoare la părerea responsabilă și disponibilitatea smereniei mele. Despre problema aceasta am de spus următoarele:

Precum este cunoscut, s-a depus de către o oarecare doamnă o reclamație la Judecătoria penală împotriva preotului Constantin Papadima, parohul din localitatea Ravtopoulos – Evritania, și împotriva I.P.S. Voastre, ca Întâistătător al acestei episcopii, pentru atitudine calomnioasă și încălcarea obligațiilor. Reclamația s-a depus

deoarece doamna aceasta, datorită faptului că este căsătorită numai civil, nu a fost primită ca nașă a pruncului ce avea să fie botezat de preotul mai sus zis, bucurându-se el de ocrotirea I.P.S. Voastre în acest sens. Procurorul Tribunalului de primă instanță din Evritania, domnul Gheorghe Anestis, studiind reclamația făcută, a respins-o ca "neavând bază legală", prin hotărârea sa nr. 2/1986. Argumentul hotărârii în cauză a fost că reclamanta, ca primitoare numai a căsătoriei civile, s-a pus "pe sine în afara Bisericii" potrivit cu hotărârea unanimă din 20 ianuarie 1982 a Ierarhiei Bisericii Eladei, potrivit căreia "ortodocșii ce primesc (numai) căsătoria civilă, ei înșiși se așază în afara Bisericii, deoarece conștient și public se leapădă de mandatul fundamental al credinței".

În continuare procurorul Areopagului*, domnul Constantin Stamate, prin scrisoarea sa nr. 1576/20.04.1986 către procurorul general al Tribunalului de primă instanță din Evritania, cere revocarea hotărârii sale mai sus menționate, ca fiind nefondată legal, și recercetarea cazului.

Argumentul domnului Stamate este că "tradiția îndelungată și de veacuri a Bisericii Ortodoxe de Răsărit, care trebuie să respecte neclintit sancțiunile depistate" (Poenae Latae Sententiae), (potrivit articolului 3, par. 1, Constituția din 1975), este în contradicție cu ceea ce este valabil în Biserica Apuseană, care nu cunoaște cele de mai sus, numai cu singura excepție, pedeapsa lipșirii de slujba de înmormântare a celor ce se sinucid și a celor ce se ucid în duel, și asta numai din motive exclusiv practice... Dimpotrivă, în Biserica Ortodoxă de Răsărit sunt valabile numai "sancțiunile cercetate (analizate)"

* Instanța judecătorească supremă a Eladei.

judecătorește (Poenae Ferendae Sententiae) și nu cele "depistate" sau, altfel zis, cele impuse automat... Ieșirea de bunăvoie din Biserică a unui membru al ei este cu desăvârșire liberă, potrivit cu articolul 13 al Constituției din 1975. Dacă însă cel în cauză, în ciuda comportamentului lui anticanonic pentru un oarecare subiect care constituie erezie sau schismă, continuă să se considere pe sine membru canonic și activ al Bisericii, atunci *ieșirea lui de nevoie* din ea (Biserică) nu vine automat, ci numai prin marea afurisire sau anatema... Dar până se va impune legal pedeapsa bisericească de mai sus a marii afurisanii sau anatemei, cel care a dat dovadă de o purtare anticanonică ce poate atrage pedeapsa aceasta, continuă să rămână membru activ al Bisericii și nu se scoate așa, automat și de la sine, afară din ea. Și asta pentru că Biserica Ortodoxă de Răsărit nu recunoaște, așa cum am arătat mai sus, pedepsele impuse automat..." (Extrase din documentul domnului Constantin Stamate).

Să ne îngăduie domnul C. Stamate să-i spunem că s-a supraapreciat pe sine și nu a prins esența problemei. Însă constatarea aceasta nu-l micșorează, deoarece omul este jurist și încă jurist eminent, dar problema nu este în mod simplu juridică. Nu este nici pur canonică. Este canonică, dar și dogmatică, având fine proiecții eclesio-logice, precum vom vedea intrând în esența ei. Însă înainte de a intra în esență, să primim pentru moment, de dragul discuției, ca dreaptă distincția privind pedepsele bisericești în "sanțiuni depistate" (după mine termenul nu s-a exprimat niciodată, nici chiar *lingvistic*), și în "sanțiuni analizate de judecători". (Subliniez: Nu iau poziție aici față de problema existenței sau nu a "sanc-

țiunilor depistate" în Biserica Ortodoxă. Adopt distincția aceasta făcută de alții, pentru moment de dragul discuției, deoarece într-adevăr ajută discuția). În principiu, chiar și numai porunca de a evita înmormântarea religioasă a sinucigașilor, de care pomenesc domnul Stamate, este suficientă să dovedească că Biserica Ortodoxă nu cunoaște numai pedepsele "analizate judecătorește", dar și pe cele "depistate" (sau automate), prin faptul că Sfintele Canoane, care au legiferat porunca aceasta, nu vorbesc despre "excepție" și mai ales "izolată", ci se limitează numai s-o legifereze. Pe lângă aceasta, Biserica Ortodoxă nu numai că știe, dar și pune în practică zilnic, din necesitate, Sfintele ei Canoane, "sanțiuni depistate", în problema impedimentelor la preoție. Cel ce dorește să devină preot, dacă prezintă un cazier penal încărcat (se subînțeleg pedepse pentru fapte opritoare de preoție) este lipsit de "dreptul" de a primi Taina Preoției și să vină în rânduală clerului, absolut fără nici o procedură. Chiar și atunci când *mărturisește* în mod simplu că a făcut, fie și cu mulți ani înainte, un păcat greu (de pildă, desfrânare), pe care l-a spovedit atunci și a primit canonul potrivit pentru el, tot este lipsit, în mod automat și fără drept de apel, de "dreptul" de mai sus (adică să devină preot). Aceasta ce altceva este dacă nu o curată și absolută "sentință depistată", potrivit punctului de vedere – pentru moment adoptat și de noi – atât al domnului Stamate cât și al scriitorilor la care dânsul recurge? Dar și în problema împărtășirii Preacuratelor Taine avem, după criteriile adoptate pentru moment, "sentințe depistate". Preotul liturghisitor nu numai că poate, dar este dator să refuze darea Sfintei Împărtășanii unor persoane în mod

evident și cunoscut nevrednice (și nepocaite, se înțelege) cum sunt de pildă cei ce se ocupă cu vrăjitoria ("medim"-uri, ghicitori, astrologi etc.), cei ce trăiesc ilegal, responsabili caselor păcătoase și rău famate, femeile comune, cei căzuți în erezii, schisme sau asociații clandestine, etc. etc., deși nu s-a impus acestora afurisire mică sau mare. De aceea și preotul, înainte de a ieși spre popor cu Sfântul Potir pentru Sfânta Împărtășanie, "cu voce tare, cu strigăt înfricoșător, ca un oarecare propovăduitor, ținând mâna la înălțime, stă drept și, după ce devine priveliștea tuturor, strigând cu tărie în acea mare liniște ("Sfintele, Sfintilor") pe unii îi cheamă, iar pe alții îi împiedică fără să facă aceasta cu mâna, ci cu limba, reușind astfel asta mai bine decât cu mâna. Deoarece vocea aceea intrând în auzul nostru, ca și cu o mână pe unii îi respinge și-i scoate afară, iar pe alții îi atrage și-i povățuiește la Sfânta Împărtășanie", potrivit Sfântului Ioan Gură de Aur (P.G. 63, 133)*. Acest Părinte amenință pe ascultătorii săi, în muștrările sale împotriva folosirii jurământului că, dacă nu se vor îndrepta, nu le va da Sfânta Împărtășanie: "Și dacă vă vad că insistați, vă voi interzice de a mai călca aceste praguri sfinte și de a vă împărtăși cu nemuritoarele Taine, cum îi opresc pe desfrânați, pe cei ce săvârșesc adulter și pe cei învinuiți de crime" (P.G. 57, 264)**. Și iarăși, către cei ce au mania femeii luxoase: "Iată, vă spun de mai înainte. Nu rog pe nimeni, ci vă poruncesc și vă înștiințez – cel ce vrea, să asculte, cel ce nu vrea, să nu asculte – că dacă insistați să mai faceți acestea, nu vă voi mai suferi și nu

vă voi mai primi, și *nici nu vă voi lăsa să treceți ușile acestea* (ale Bisericii)" (Ibidem 63, 350). Și Marele Vasile în "Îndrumare către preot despre harul dumnezeiesc" își exprimă părerea: "Vezi în fața cui stai, cum liturghisești și cui dai... Vezi să nu te înfricoșezi de om și să cazî; nu da pe Fiul lui Dumnezeu în mâinile celor nevrednici. Nu te rușina de slăviții pământului, nici de cel încoronat cu diademă în vremea aceea... Acelora cărora dumnezeieștile canoane nu le îngăduie, *nu le dau*, vai și lor, și celor care le dau lor". (Pidalion, ed. "Asteros", Atena, 1982). Și iarăși, sfântul Gură de Aur spune diaconilor Bisericii, atunci când el era numai preot în Antiohia: "Nu este mică răspunderea voastră, dacă îngăduiți cuiva să participe la Cină știind că a făcut vreo viclenie. Sângele lui se va cere din mâinile voastre. Și chiar de este general, sau guvernator sau chiar însuși împăratul și vine în mod nevrednic, *împiedică-l; tu ai stăpânire mai mare decât el*... Și de unde știu, spune, pe cutare și pe cutare? Nu vorbesc despre cei necunoscuți, ci despre cei cunoscuți (nevrednici) spun... Așadar să nu-i îndepărtăm numai pe aceștia, ci în general pe toți aceia pe care îi vedem că se apropie cu nevrednicie... Și deși acela vine să se împărtășească de Taine din neștiință, *împiedică-l*, nu te teme de el. Teme-te de Dumnezeu și nu de om. Dacă te temi de om, te vei batjocori de el; în timp ce dacă te temi de Dumnezeu, vei fi cinstit și de oameni. Dacă tu nu îndrăznești, adu-l la mine. *Nu voi îngădui să se facă acestea* (să se împărtășească nevrednicii cunoscuți ca atare). *Prefer să-mi dau sufletul, decât să dau Sânge stăpânesc celor nevrednici. Și mai degrabă îmi voi vărsa sângele meu, decât să*

* Omilia 17 la Epistola către Evrei.

** Comentariu la Evanghelia de la Matei, omilia XVIII.

dau un Sânge atât de înfricoșător acolo unde nu trebuie" (P.G. 58, 744-746)*.

Cine va putea nega că avem și aici, după criteriile mai înainte expuse, în mod vizibil "sentințe depistate"? Așadar, precum cel ce are impediment la preotie sau la Sfânta Împărtășanie, este lipsit în mod automat de "dreptul" de a fi hirotonit sau de a se împărtăși, și rămâne sub treapta liturghisitorilor Bisericii, tot astfel și săvârșitorul căsătoriei civile, potrivit hotărârii unanime a Bisericii Eladei, echivalentă cu un Sinod local, unul ca acesta este rânduit în afara Bisericii, ca un călcător al învățaturii ei dogmatice și din pricina aceasta nu poate participa ca naș. Și chiar dacă nu s-ar fi emis hotărârea de mai sus a Ierarhiei, preotul ar fi fost în desăvârșită rânduială bisericească dacă ar fi refuzat participarea ca naș a unei persoane căsătorită doar prin căsătorie civilă. Și iată de ce: Canoanele Sfântului Nichifor Mărturisitorul nu s-au confirmat de Sinodul VI ecumenic, precum canoanele celorlalți Părinți și ale Sinoadelor locale, pentru faptul că Sfântul Nichifor s-a născut cu zece ani după întrunirea Sinodului, dar cu toate acestea au dobândit o mare autoritate în Biserică și se folosesc adesea. Cel puțin constituie tradiție bisericească. Canonul 33 al acestui Părinte recomandă: "Cel ce are concubină și nu voiește nici să o lase și nici să se cunune cu femeia sa, nu se cuvine a-i primi *darurile la biserică*, ale cărei legi le bârfește și le defaimă prin faptele sale". Aici vedem două lucruri: primul, canonul consideră concubinaj conviețuirea bărbatului cu femeia nebinecuvântați de Biserică, iar al doilea, că respinge orice dar al acestora adus la biserică. Cităm

* Comentariu la Evanghelia de la Matei, omilia 92.

încă și "Răspunsul" lui Petru Hartofilaxul, ce spune: "Deoarece amestecarea fără rostirea cuvintelor sfinte este desfrânare, deși este rob sau liber, nu este primit nici la aducerea de daruri, nici la rugăciune în casa Domnului; deoarece și dumnezeiescul Apostol poruncește nici a mânca împreună, nici a se amesteca cu ei" (G. Ralli – M. Potli, "Adunarea dumnezeieștilor și sfintelor canoane", vol. 5, p. 371).

* Nu trebuie trecut neobservat "argumentul" drept și inatacabil al "Răspunsului" lui Petru Hartofilaxul. El motivează cele pe care le spune, având în mintea sa locul Sfântului Apostol Pavel de la I Cor. 5, 11: "Dar eu v-am scris acum să nu vă amestecați, dacă vreunul numindu-se frate, va fi desfrânat, sau lacom... Cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă". Din moment ce – argumentează scriitorul "Răspunsului" – amestecarea fără rostirea cuvintelor sfinte este desfrânare pentru Biserică, și Sfânta Scriptură interzice chiar să mâncăm împreună cu acei oameni având numele de membru al Bisericii ("frate"), dar căzând în desfrânare, precum de asemenea interzice și orice întâlnire cu ei ("nu vă amestecați"), cum este cu puțință să primim darurile acestora în biserică sau, și mai simplu, să le îngăduim acestora să se roage în Biserică Domnului? Dacă se interzice ceea ce este mai mic (simpla întâlnire și masă comună), cu cât mai mult nu li se va interzice ceea ce este mai mare (aducerea de daruri la biserică și rugăciunea în ea). Menționez încă și locul Sfântului Pavel de la II Tes. 3, 6: "Fraților, vă poruncim în numele Domnului nostru Iisus Hristos să vă feriți de orice frate care umblă fără de rânduială și nu după învățătura primită de la noi...". Aici Pavel pretinde de la credincioși, și încă "în numele Domnului nostru Iisus Hristos", să se despartă de orice frate "ce umblă fără de rânduială". Impune adică un fel de "afurisire morală" temporară celor "ce umblă fără de rânduială", pe care trebuie s-o țină și s-o respecte toți credincioșii. Și dacă aici se referă la cei ce "nu lucrează nimic, ci iscodesc" (v. 11), se înțelege de la sine, fapt ce nu mai trebuie nicidecum dovedit, că această "afurisire morală" cuprinde cu cât mai mult pe cei căzuți în "neorânduiești" morale mai grele. Așadar preotul din Evritania, ca liturghisitor responsabil al Bisericii și păstor al parohiei (cu atât mai mult episcopul aceluia ținut), fără să cerceteze deloc și să se pre-

Așadar, dacă celor ce conviețuiesc și sunt amestecați "fără rostirea cuvintelor sfinte" nu li se îngăduie să aducă *nici un dar la biserică*, nici măcar să se roage înăuntrul bisericii, este cu puțință să se mai discute eventualitatea participării lor ca nași și luarea asupra lor a responsabilităților pedagogiei după Hristos pentru copilul botezat – membru al Bisericii? Este cu puțință?

Să mergem înainte cu cugetările noastre: hotărârea unanimă luată de Ierarhie, potrivit căreia cei ce săvârșesc căsătoria civilă "se așază ei singuri în afara Bisericii", este cu puțință să se ia și ca fiind în esență o mare afurisanie *originală*, independent de formulările lingvistice din partea cărora există totdeauna libertate de mișcare. Toate Sinoadele locale și ecumenice afurisesc pe cutare sau cutare ereziarh și *pe toți cei ce l-au urmat, fără să alcătuiască cataloage de nume concrete ale zecilor de mii – câteodată – de ucenici ai aceluia*. Însemnăm mai ales că în timpul anatematizărilor sau al caterisirilor nu s-a folosit

ocupe dacă doamna aceea ce voia să devină nașă este "membru activ" al Bisericii sau "s-a pus ea singură pe sine în afara ei", ar fi putut avea în vedere numai "neorânduiala" ei morală și bisericească, adică a ei "căsătorie" fără cuvintele sfinte, pentru ca să se întemeieze pe locurile de mai sus ale Apostolului Pavel ("nu vă amestecați", "feriți-vă" etc.) și să-i interzică participarea ca nașă. Deoarece învățătura Noului Testament constituie supremul "Canon sfânt" și "tradiția sfântă" cea mai înaltă, "care trebuie să se țină neclintit", cum spune și domnul Stamate, invocând articolul 3, par. 1 din Constituție, desigur ea nu este cu puțință să se supună discuției. Prin urmare, și prin "argumentul" de mai sus, prin justificarea de mai sus, fapta preotului este foarte canonică și se impunea din punct de vedere bisericesc, armonizându-se absolut cu Constituția, care impune "respectarea neclintită a Sfintelor Canoane apostolice și sinodale și a sfintelor tradiții" de către Biserică, prima, cea mai deosebită, cea mai mare și cea mai înaltă învățătură, fiind cea a Domnului și a Apostolilor...

întotdeauna și în exclusivitate cuvântul "afurisesc" sau "anatematizesc" sau "caterisesc", ci și alte cuvinte sau expresii, ca de pildă "scos din Biserică", "considerăm străin de Biserică", "Domnul nostru Iisus Hristos a hotărât prin prezentul Sinod sfântit, străin de vrednicia episcopală și de toată adunarea sfințită" etc. De altfel și Sfintele Canoane ce prevăd pedeapsa anatemei sau pe cea a caterisirii, folosesc pentru ele o mare diversitate de termeni de exprimare și nu numai cuvintele familiare. Așadar ar fi cu puțință pentru cineva să socoată că hotărârea rostită este o mare afurisanie originală, dar *subiectul nu este acesta. Subiectul este altul*. Să vedem care:

În problema de față, adică de a nu primi pe cineva ca naș, precum și a impedimentelor pentru preoție sau în refuzarea Sfintei Împărtășanii, nu trebuie să vorbim despre epitimii sau "pedepse" având acest sau acel caracter ("depistate", sau "cercetate judecătorește"), ci *despre existența sau lipsa condițiilor necesare*. Aceasta și numai aceasta este plasarea corectă a problemei. Într-adevăr, ce este nașul? Nu ce a ajuns să fie, ci ce este el într-adevăr, *ce trebuie să fie*. Cum îl înțeleg pe naș eclesiologia ortodoxă și Dreptul canonic? De la întemeierea Bisericii nimeni nu a fost cu puțință să se boteze și să devină membru al ei, dacă n-a fost învățat mai înainte și nu a primit adevărul credinței. Iată exemple: a) F. Ap. 2, 14 ș.u. Aici Petru *propovăduiește* pe Iisus Hristos mulțimilor de iudei și cheamă pe ascultătorii lui la pocăință și botez. Accia "ce au primit cuvântul lui s-au botezat" (2, 41). b) F. Ap. 10, 34 ș.u. unde Petru iarăși *propovăduiește* pe Iisus Hristos păgânului Corneliu și celor împreună cu el și, ca urmare a acestui fapt, "a poruncit ca aceștia să fie botezați" (10, 48). c) F. Ap. 18, 4 ș.u., unde Pavel, fiind în

Corint, *"vorbea în sinagogă în fiecare sâmbătă și aducea la credință iudei și elini... și mulți dintre corinteni auzind credeau și se botezau"*. d) În sfârșit, și Filip, mergând într-o întâmpinare a famenului, mare dregător etiopian, după ce *"i-a binevestit pe Iisus"*, l-a întrebat, acela exprimându-și între timp dorința să se boteze, *"dacă crede din toată inima"*. Răspunzându-i acela: *"cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu"*, *"au coborât amândoi în apă, și Filip, și famenul, și l-a botezat"* (F. Ap. 8, 26-38). Această practică insuflată de Dumnezeu, *"învățătura-acceptarea-botezul"* s-a continuat la fel și fără știrbire de Biserică și după moartea Apostolilor. Lucrarea aceasta a învățurii adevărilor credinței, a *catehizării*, cum se spune, aparține în principal și prin excelență episcopului. Acesta, ca unul ce a avut acest drept, a dat la rândul lui lucrarea aceasta preoților, colaboratorilor lui, fiindu-i cu neputință de altfel să-i catehizeze pe toți. De multe ori, în vremurile post-apostolice au apărut nași în timpul botezului adulților, dar aceștia stăteau numai ca garanți ai statorniciei hotărârii celor *"pregătiți pentru sfânta luminare"*, care deveneau mădulare ale Bisericii, precum și ca martori ai comportamentului lor ireproșabil*. Atunci catehizarea

* Se înțelege că garanția și mărturia aceasta a nașilor celor adulți nu atrăgeau o mică responsabilitate, deoarece Biserica se sprijină pe ei spre a-i primi la Sfântul Botez pe catehumeni. Un text bisericesc foarte vechi arată un caz caracteristic. Un oarecare credincios a fost rugat de un oarecare ce dorea să se boteze, să-și ia răspunderea acestei garanții și mărturii înaintea episcopului. Acesta, chibzuind la greutatea răspunderii, șovăie și refuză la început, în ciuda făgăduințelor candidatului că se va arăta demn și își va împlini îndatoririle de creștin. Însă în cele din urmă, nevrând ca cel ce îi cerea garanția să rămână fără botezul mântuitor, se pleacă și primește. (Vezi Sf. Dionisie Areopagitul, *"Despre ierarhia bisericească"*, P.G. 3, 393).

era lucrarea nu numai a nașilor, ci și a episcopului și a preoților. Vezi de pildă, Matei Vlasteris, canoanele 78 al Sinodului VI ecumenic și 46 al celui din Laodiceea, care spun: *"Se cuvine ca aceia care vor să se lumineze, să învețe credința, iar în joia săptămânii* să o spună episcopului sau presbiterului"*. Adică Biserica, prin liturghisitorii ei, nu numai catehizează, ci și *"examinează"* pe ucenicii ei – pe catehumeni, dacă au învățat cele predate. Mai târziu, înmulțindu-se creștinii și înstăpânindu-se botezul la prunci, n-a mai fost cu putință nici prezviterilor să mai facă față catehizării, care, dintr-o stringentă nevoie a ajuns să se facă invers, adică după botez și nu înainte de el. Deși prezviterii nu erau suficienți, catehizarea trebuia însă neapărat să se facă, deoarece altfel botezul ar fi constituit un *"act" sec*.

Un creștin botezat care nu știa complet conținutul credinței sale, oare ce fel de creștin ar fi fost? *"Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui"*, a spus Domnul (Mc. 16, 16). N-a spus simplu *"cel ce se va boteza"*. *"Credința și botezul sunt două condiții ale mântuirii și sunt legate împreună în mod nedespărțit. Credința se desăvârșește prin botez, iar botezul își pune temelia prin credință și prin aceste nume se completează una pe cealaltă... și merge înainte mărturisirea credinței pusă în lucrare; și urmează botezul ce pecetluiește consimțământul nostru"*, după Marele Vasile (Migne, 32, 117). De aceea, ori de câte ori un catehumen major cere să se boteze înainte de terminarea catehizării lui, din pricina primejdiei de boală, e dator ca acesta să completeze catehizarea sa

* Decî cu trei zile înaintea botezului său, care se făcea indeosebi Duminică, în ziua Învierii Domnului, potrivit vechii tradiții a Bisericii (N. ed. rom.).

după botez, dacă va trăi: "Se cuvine ca cei ce au primit lumina (botezul) și apoi s-au ridicat (vindecat), să învețe credința..." (Canonul 47 al sinodului din Laodiceea). Așadar, trebuia ca și pruncii botezați să dobândească, odată cu trecerea timpului, credința ortodoxă. Dar cum să creadă cineva ceea ce nu știe? "Cum vor crede în Acela de care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor?" (Rm. 10, 14). Biserica, fiind conștientă de datoria ei și de greutatea responsabilității ei înaintea lui Dumnezeu pentru catehizarea pruncilor botezați, fiindu-i cu neputință să mai facă față în mod suficient acestei lucrări prin slujitorii ei, n-a vrut să se oprească numai la părinții copilului pentru completarea acestei lucrări. Ci a mers mai departe. A vrut o asigurare mai mare, garanții mai multe. De altfel părinții, ca și credincioșii, au o datorie **specială**, personală să-și educe pe fiii lor "în învățatura și certarea Domnului" (Efes. 6, 4). Înfăptuind aceasta, lucrează din proprie inițiativă, își împlinesc datoria lor specială și nu lucrează ca reprezentanții altcuiva. Însă Biserica voia ca și ea să-și completeze datoria ei specială în fața vlăstarelor ei "nou luminate", adică a pruncilor botezați. De aceea s-a orientat către naș.

Și în primul rând a stabilit obligatorie "legea" nașului, adică necesitatea prezenței lui în timpul botezului pruncului, așa încât credința lui să "înlocuiască", într-un anumit fel, lipsa credinței pruncului; dar și el, ca garant pentru prunc, să dea în numele aceluia făgăduințele necesare, ca de pildă, lepădarea de satana, unirea cu Hristos, etc.

Iar în al doilea rând, lucrul cel mai important și prin excelență foarte interesant pentru noi în cazul de față, a dăruit nașului și i-a incredințat **datoria ei specială, lucrarea ei specială**, cel puțin în partea cea mai importantă.

Adică nașul, în ultimă analiză este din ceasul săvârșirii botezului pruncului și după aceea – încă și mai mult, el este *reprezentantul, mandatarul și împuternicitul* Păstorului (episcopului sau preotului) "cu poruncă specială și împuternicire", așa cum ar scrie azi notarii noștri, să *înlocuiască* pe acela (pe Păstor) în lucrarea lui concretă a catehizării, adică în instruirea cea după Hristos a acestui sau a celuilalt prunc. Biserica se roagă în timpul săvârșirii sfântului botez: "...Însuți, Stăpâne, Căla Ce prin Vasul Tău cel ales, Apostolul Pavel, ne-ai poruncit nouă ca toate să le facem spre slava Ta, pe robul Tău (N) care începe a-și tunde părul capului său, binecuvântează-l *împreună cu nașii lui*. Și dă lor (celui botezat și nașilor) să gândească toate întru legea Ta și să facă cele bineplăcute Ție..." (Rugăciunea la tunderea părului). Biserica roagă pe Dumnezeu să binecuvânteze, să întărească și să ocrotească cu harul Său atât pe noul ei membru, pe cel botezat, cât și pe naș, organul și împuternicitul ei, în vederea așteptării acestei lucrări importante și responsabile. Sunt atât de subțiri și atât de grele datoriile și atât de mari responsabilitățile nașilor, încât pe dreptate spune Ilie Kristis în "Răspunsurile" sale: "Dacă ar fi știut aceștia cu exactitate ... grija și atenția cele ce se pretind de la cel ce renaște și ce primește la botez din colimvitra duhovnicească, cu multă greutate și-ar fi luat răspunderea lucrării nașului" (G. Rali – M. Potli, *op. cit.*, vol. 4, p. 380). Trebuia negreșit subliniat și faptul că dacă la început nu era interzis ca părinții pruncului să devină nași, după aceea li s-a interzis. Și asta li s-a interzis printr-o poruncă de stat (Novelele lui Leon IV, după Rali-Potli, *ibidem*, vol. 5, p. 241-247) desigur și pentru alte motive foarte îndreptățite; dar faptul că Biserica a primit cu mare bucurie și a pus în

lucrare porunca aceasta dovedeste că aceasta slujește scopurilor ei și în cazul de față. Adică Biserica l-a vrut pe naș *ca reprezentant special al ei, ca pe organul special al ei*. Caracteristic este și faptul că nașul, de la început este considerat și numit și "părinte duhovnicesc" al finului său, adică primește denumirea care aparține și se dă numai celor sfințiți. Ce altceva înseamnă asta dacă nu faptul că nașul săvârșeste, prin consacrare, lucrarea ce aparține preotului, că este mandatarul și împreună-lucrătorul său față de datoriile pruncului? Părinții lucrează, ca supraveghetori, din datorie și responsabilitate proprie și dintr-un drept personal. Nașul lucrează *din consacrare*, lucrează ca un împuternicit al Păstorului responsabil. Pe acesta îl reprezintă și mandatarul lui este. Dar este de la sine înțeles că pentru orice "împuternicire" se pretind niste condiții. Nu este suficient să aibă cineva capacitatea deplină de a lucra drept, să rânduiască porunci pentru problema aceasta sau cealaltă sau pentru toate poruncile, ca reprezentant și împuternicit al persoanei *a* sau *b*. Trebuie ca pe lângă celelalte să primească și desăvârșita lui încredere. Dătătorul de mandat nu este obligat să fixeze ca reprezentant al său, la întâmplare, pe primul cetățean grec, numai pentru că acesta nu este lipsit, nici cătuși de puțin, de drepturile lui cetățenești, ci are dreptul desăvârșit, nelimitat și de necontrolat să aleagă pe oricine crede el că ar fi potrivit pentru aceasta. Ar fi un lucru de răs să se pornească judecătorește împotriva dătătorului de porunci, de pildă, frații lui, argumentând că prin excluderea lor au suferit o... înjosire morală! Dătătorul de porunci, pentru încredințarea împuternicirii, și mai ales în subiecte importante, caută nu numai o persoană cinstită, ci și activă, silitoare, pregătită, inteligentă, ageră,

într-un cuvânt *destoinică* pentru misiunea sa. Deci și Păstorul Bisericii are dreptul să pretindă ca împuternicit al Său, pentru marea lucrare a instruirii după Hristos a pruncului, pe o persoană și de condiție specială, dar și de o încredere specială. Cetățeanul dătător de mandat, *dacă eșuează în alegerea sa*, cel mult își va pierde averea sa sau se va înjosi moralicește. Însă dacă Păstorul eșuează în judecata sa despre naș, iar lucrarea încredințată se va neglija cu desăvârșire sau se va săvârși cu greșeli, atunci se va primejdui însăși *mântuirea sufletului său*, căci, după Scriptură, "blestemat este cel ce face lucrurile Domnului cu lenevie" (Ier. 31, 10), de vreme ce Păstorul este "cel căruia i s-a încredințat poporul Domnului și de la care se va cere răspuns pentru sufletele lor" (Can. 39 apostolic). Nu negăm desigur că și părinții au cuvânt în legătură cu persoana nașului, nici nu ignorăm faptul că pe naș îl află aproape întotdeauna părinții și nu preotul (sau episcopul), dar se subînțelege că la asta există un consimțământ tacit al acestuia, că, într-un oarecare mod, acesta a dat părinților permisiunea să-l afle ei înșiși pe reprezentantul și împuternicitul aceluia (Păstorului) în lucrarea de catehizare în timp a pruncului. Asta însă nu înseamnă sub nici un motiv că preotul s-a înstrăinat de dreptul său, și că este obligat să primească, vrând-nevrând, ca naș (*ca reprezentant al său*) pe oricine i-l prezenta părinții, chiar dacă acesta nu îndeplinește nici cele mai elementare condiții pentru lucrarea aceasta. Păstorul (episcopul sau preotul) are tot dreptul să spună părinților: "Fraților, nu primesc să mă reprezinte pe mine, *nu încredințez lucrarea mea*, pentru care am responsabilități grele și nemăsurate înaintea lui Dumnezeu, primului venit, numai pentru că în mod simplu buletinul său de

identitate îl arată 'creștin ortodox'*. Pe acesta nu-l primesc, deoarece este hulitor. Pe celălalt nu-l primesc deoarece este bețiv. Pe celălalt nu-l primesc deoarece are numai căsătoria civilă și astfel s-a lepădat efectiv de una din Tainele Bisericii. Pe al cincilea nu-l primesc, deoarece are 'întuneric negru' în cele ale credinței ortodoxe. Pe al șaselea nu-l primesc deoarece este flecar și murdar la vorbă, etc., etc. E cu neputință să încredințez unora ca aceștia suplinirea mea în lucrarea învățării dogmelor ortodoxe și a moralei ortodoxe. Ei vor 'catehiza' (!!! ???), iar eu voi da răspuns lui Dumnezeu de 'catehizarea' lor. 'Atunci când va fi să fiu judecat înaintea tronului lui Hristos, voi veți sta departe, precum și harul vostru, deoarece mie mi se vor cere dările de răspuns' (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia 7 la Coloseni). De aceea pretind să-mi aduceți ca naș o persoană care să vă inspire încredere nu numai vouă, dar și mie. Recunosc că și voi aveți cuvânt în alegerea nașului, deoarece lui îi veți încredința o parte din îndrumarea duhovnicească a fiului vostru. Dar am și eu cuvânt, și încă foarte greu, deoarece lui îi voi încredința cea mai mare parte a datorilor mele față de prunc. De aceea trebuie ca nașul să fie o persoană acceptată și creditată și de voi, dar și de mine. Nașul nu este un simplu martor ce participă la un contract de vânzare-cumpărare, așa încât preferința acestei sau a celeilalte persoane să fie problema exclusivă și pe de-a-ntregul a voastră. Nașul este și propriul meu reprezentant – propriul meu locțiitor, propriul meu mandatar, propriul meu imputernicit, propriul meu 'complice'. Și

* În Grecia, buletinele de identitate ale cetățenilor au scris pe ele și apartenența religioasă.

este desigur de neînțeles să nu am cuvânt în alegerea persoanei imputernicitului și locțiitorului meu! ... Nu cer, nici nu mă gândesc să cer, o persoană concretă. Cer simplu o persoană care să trăiască în Hristos în mod conștient, o persoană care să fie membru viu al Trupului Lui. Căutați-o în mod liber. Mie îmi ajunge ceea ce hotărăște Biserica din vremuri foarte vechi referitor la cele despre condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cel chemat să fie naș: 'Ceea ce înțelegând învățătorii noștri, li s-a părut corect să-l primească pe copii în acest fel: Părinții firești ai copilului, care se înfățișează la botez, îl încredințează unuia dintre cei inițiați care să-l poată instrui cu dinadinsul în lucrurile dumnezeiești, și care să îl ia de acum înainte în grija lui ca părinte duhovnicesc și ca răspunzător de mântuirea celui ocrotit de el. Atunci când acest credincios se făgăduiește să-l povățuiască pe copil la o viață sfântă, Ierarhul îi poruncește să rostească lepădările și să-și ia angajamentele necesare'. (Sf. Dionisie Areopagitul, 'Despre Ierarhia bisericească', Cap. 7, 11; P.G. Migne 3, 568).

Aici poate cineva va spune contrariat: 'Bune și sfinte sunt acestea, dar au fost valabile pentru vremea veche. Astăzi nu mai sunt valabile. Astăzi datoria nașului este o formă seacă și moartă. Nașul nu este decât o simplă persoană decorativă a ceremoniei botezului!' Răspuns: Mai întâi, aceasta nu este ceva exclusiv. Și astăzi mulți nași, mădulare conștiente ale Bisericii, nu își neglijează datoria lor față de finii lor. Să lucrăm cu toții în așa fel ca exemplul lor să se întindă și să se generalizeze și astfel datoria (nașului) să-și redobândească valoarea ei de mai înainte. În al doilea rând, dacă nașul nu săvârșește nimic, ci constituie numai un element decorativ, *atunci este de prisos, nefolositor!* Ceremonia este atât de frumoasă și

sugestivă, încât nu mai este necesar "ornamentul" adăugat. Așadar, ori de câte ori nașul vine cu conștiința că va constitui numai un element decorativ al ceremoniei și nimic mai mult, să nu protesteze, ba mai mult, să nu alerge la judecător, dacă preotul îl refuză, ca neavând nevoie de "decorativi" și "decorative"! ... (Persoane care să țină în brațe pruncul în timpul săvârșirii Tainei sunt din belșug. Toate Bisericile au și epitropi, și cântăreți, și paracliseri!).

Dacă până astăzi nu se fac cele cuvenite și preoții, cu rare excepții (există și astfel de excepții), primesc pe oricine vor ei ca să fie nași, acesta nu poate constitui un motiv să fie târați la judecătoria pentru... înjosire calomnioasă și încălcarea datoriei (!), ori de câte ori, simțindu-și imensitatea responsabilităților, vor (sau mai degrabă "îndrăznesc!") să-și revendice dreptul de a se ține cont de părerea lor în "numirea" locțiitorului și împuternicitului lor... Biserica (prin liturghisitorii ei) are și ea un cuvânt în numele copilului botezat, deși acesta este de foarte mică însemnătate în legătură cu cel al persoanei nașului. În cazul nostru profesorul de Drept bisericesc, Anastasie Hristofilopoulos, subliniază că numele "se dă în timpul botezului (însemnarea noastră: Numele se dă de obicei mai înainte, dar acesta este un alt subiect) – de către săvârșitorul lui, preotul slujitor, la propunerea nașului. Propunerea se poate și *trebuie să fie respinsă*, dacă numele propus se lovește de principiile de bază ale religiei creștine, ale ordinii publice sau ale bunelor moravuri ..." (Dreptul bisericesc grecesc, fascicola 2, Atena, 1954, p. 17). Deci dacă Biserica are cuvânt în problema cea mai mică (numele copilului), nu este normal să aibă cuvânt și în cea mai mare (persoana nașului)? Dacă poate și trebuie să respingă propunerea nașului referitoare la nu-

mele finului, – în principiile ei – cu cât mai mult se poate și trebuie să se respingă propunerea părinților despre nașul ce nu împlinește – după criteriile ei – condițiile pentru lucrarea la care acesta este chemat.

Domnul C. Stamate vorbește în actul său deja menționat despre "tradiția îndelungată și de veacuri a Bisericii Ortodoxe de Răsărit (notă: referindu-se la problema modului impunerii pedepselor), care trebuie să se respecte neclintit; (art. 3, par. 1, Constituția 1975)". Este întrebat însă: a) *Cunoașterea* (și admiterea) adevărurilor credinței este o condiție absolut necesară pentru botezarea unui catehumen major după "tradiția îndelungată și de veacuri a Bisericii Ortodoxe de Răsărit, care trebuie să se respecte neclintit?" Da sau nu? Vezi de pildă Canonul 78 al Sinodului VI ecumenic: "Se cuvine celor ce se luminează *a se învăța credința* și în Joia săptămânii *s-o mărturisească* episcopului sau prezbiterului". (În plus: De la majorul ce se botează "se pretinde cunoașterea – desigur nu cea a desăvârșitei pregătiri teologice – dogmelor credinței ortodoxe și admiterea lor conștientă, însușită în mod verificat de cel ce se botează"; Anastasie Hristofilopoulos, op. cit., p. 15-16). b) În cazul botezului minorului, nașul stă și ca garant și ca reprezentant al minorului ce se botează, după "îndelungata și de veacuri tradiție a Bisericii Ortodoxe de Răsărit, care trebuie să se respecte neclintit". Da sau nu? c) Și consecința celor de mai sus este că nașul este dator în mod obligatoriu să *cunoască* adevărurile credinței ortodoxe (nu pretind să aibă pregătirea teologică desăvârșită)? Da sau nu? ("Obligația ca cel botezat să dobândească la timpul potrivit *cunoașterea* învățăturilor credinței creștine și-o ia nașul ce stă de față în locul pruncului lipsit de voință, rostind

acela (nașul) Simbolul credinței în locul acestuia" (Anastasiu Hristofilopoulos, op. cit., p. 16. – Trece cu vederea aici subiectul primirii adevărilor de credință de către naș. Vorbesc numai despre cunoașterea elementară...). d) Preotul are *datoria*, rezultată în mod automat din însușirea sa de slujitor al Bisericii, să controleze dacă există condiția de mai sus, adică dacă nașul cunoaște adevărurile Credinței Ortodoxe (dogmele și morala). Da sau nu? e) Dacă preotul depistează că nașul are o neștiință crasă, un "intuneric palpabil" în cele privitoare la aceste adevăruri, este *nevoit* să-l refuze, fără drept de apel, ca nu cumva, altfel făcând, să-și *încalce datoria sa*? Da sau nu? f) În Sfânta Mitropolie a Karpenisiei doamna mai sus zisă este posibil să aibă cunoștințele elementare (și iarăși aici nu vorbesc despre acceptare!) ale acestor adevăruri, din moment ce, deși căsătorită doar cu căsătorie civilă, se consideră pe ea, fie și cu bună credință, nu numai simplu "mădular activ al Bisericii Ortodoxe", ci și *potrivită* să învețe pe pruncul botezat dogmele și morala Bisericii Ortodoxe în mod corect și fără greșală? Da sau nu?

g) Din această și nu numai din această pricină, luată independent și autonom, ar fi fost canonic și bisericesc să fie *impusă* (sau, în sfârșit, îndreptățită) sau nu acceptarea doamnei cu pricina ca nașă? Da sau nu?

Nu-mi scapă nici faptul că, spunând acestea, e posibil să aud un protest logic și drept: "Multe ceri. Ești foarte aspru și pretențios. Teoretic și profesional cele spuse sunt corecte, dar în practică ce se întâmplă? Câți, nu numai mireni, dar chiar și dintre preoți – și mai ales dintre cei de "calitate scăzută" – au cunoștințe religioase suficiente?" Este corectă observația. Sunt de acord și o încu-

viințez. Dar atunci când o oarecare doamnă, exclusă din lucrarea de naș, nu se îndestulează cu exprimarea plângerilor și protestelor, chiar și publice, ci ajunge până la a trimite în judecată preoții și episcopii "pentru defăimare calomnioasă și încălcarea obligațiilor", deoarece, așa cum scrie cu emfază în reclamația ei, "mi-au refuzat dreptul (!!!) să botez", ca și cum i s-ar fi refuzat dreptul să-și vândă ogorul ei, "jignindu-i personalitatea morală" că "s-a păgubit moral și ea și statul", că "și-au încălcat datorile lor" și încă deoarece "refuzul acesta (al reclamațiilor) aruncă în aer și obligația de temelie a ei de a respecta și ține legile statului" (se referă la legea despre căsătoria civilă. Dar de ce ar încălca legea dacă ar săvârși și căsătoria religioasă câtă vreme legea recunoaște "de aceeași valabilitate" amândouă tipurile de căsătorie?). Ei bine, când se întâmplă acestea, atunci trebuie și noi să vorbim cu limbă slobodă și să folosim măsuri și criterii nu indulgente și blânde, ci aspre și drepte. "Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura" (Mt. 7, 2)...

Înainte de a isprăvi cuvântul să punem alături cele două subiecte: condițiile luării în garanție a copilului și condițiile intrării în sfântul cler. Întorcându-ne așadar la cele ce le-am spus mai înainte, este cu neputință ca preotul să nu spună ceva părinților copilului despre alegerea nașului. În mod corespunzător, este cu neputință ca preotul și episcopul să nu spună celui ce dorește să se facă preot și a cerut mărturie de la primul și hirotonie de la al doilea, chiar dacă nu are impedimente: Fiule, faptul că ai cazier curat și nu ai căzut în păcate opritoare de preoție nu înseamnă că ești prin definiție potrivit pentru preoție. Lipsa impedimentelor este una din condițiile

pentru preoție; dar nu este singura. Nu iau asupra mea greutatea răspunderii ca să-ți dau mărturie bună (sau să te hirotonesc) deoarece nu ai, după judecata mea, *toate condițiile absolut necesare*. Ești credincios și moral, dar ești fără judecată și superficial, sau nu ești serios, sau nu ești discret, sau ești flecar, sau te mănii ușor, sau..., sau... sau... Cu aceste slăbiciuni nu cred că vei zidi Biserica. Ci mai degrabă o vei vătăma. Dacă afli pe altcineva care să-și ia răspunderea hirotonirii tale, asta e problema ta și a lui. Eu pentru nimic nu-mi pot calca conștiința. Mergi în pace! ..."

Așadar altceva este "pedeapsa", fie ea "depistată" și "automată", fie "analizată judecătorește", și altceva este lipsa *condițiilor și a calităților*, ca cineva să fie potrivit pentru asumarea și săvârșirea unei lucrări. Cei ce au responsabilitatea încredințării acestei lucrări, se cuvine să cerceteze cu grijă existența sau nu a acestor condiții absolut necesare și să acționeze potrivit cu cele aflate.

Este de prisos să se spună, ca fiind evident și de la sine înțeles, că judecata despre existența sau nu a *condițiilor duhovnicești* necesare pentru a da cuiva Prea Curatele Taine sau lucrul preoției, sau pentru încredințarea învățaturii în Școlile bisericești, sau a predicii în biserică, sau pentru acceptarea cuiva ca naș, etc., fiind curat și în întregime o lucrare religioasă, aparține exclusiv autorităților bisericești și numai lor, și nu este cu putință să se supună controlului nici unei judecăți civile, politice, penale sau administrative. Nici un credincios nu este îndreptățit să vorbească despre dreptul său (!!!) "de a boteza" sau de a deveni preot, precum nici un preot, deoarece este necăsătorit și teolog, nu este îndreptățit să vorbească despre dreptul său (!!!) de a primi vrednicia

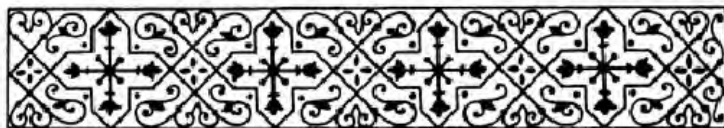
episcopală. În general aceștia, ca membri ai Bisericii (și ca slujitor al ei, preotul) au *posibilitatea* de a înainta spre acestea, atâta timp cât merg împreună concurând și condițiile duhovnicești necesare. Dar competența hotărâtoare despre aceasta nu le aparține lor înșiși, ci Bisericii, care și judecă în mod suveran.

CONCLUZIE: Nimeni nu poate deveni naș *eo ipso*, numai pentru că este –potrivit buletinului său de identitate, sau după părerea sa, sau, fie, și după criterii obiective – "creștin ortodox". Deoarece regula nașului, după eclesiologia ortodoxă și Dreptul canonic ortodox, nu este alta decât suplinirea și înlocuirea în caz concret și pentru o lucrare concretă a Păstorului responsabil al Bisericii, nașul trebuie să câștige încrederea și să obțină aprobarea Păstorului, manifestată categoric sau în mod tacit.

Pentru aceasta Vă adresez din nou heretisirea purtătoare de biruință: "Hristos a înviat", și Vă păstrez respect, cinste și dragoste în Domnul nostru Iisus "Care S-a dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră" (Rom. 4, 25).

Atena, 23 mai, anul mântuirii 1986

"PRESA ORTODOXĂ", 30.05.1986
(vezi și nr. din 6.6.1986).

Avorturile

Pedeapsa cu moartea și avorturile
în Atena 1 octombrie 1981

Domnule Director,

Nu o dată, ci de multe ori în trecut am judecat legislațiile inadmisibile din punct de vedere creștinesc, sau alte inițiative ale grupării politice guvernamentale. În articolul meu publicat în "Presa ortodoxă" din 3.08.1979, mă refer în treacăt la aceasta, unde înfierez "schimbarea în principii a Constituției, la articolul 3 despre rânduieile religiei și Bisericii", "anularea obligației dintotdeauna de a cinsti pe Stăpânul Cel Prea-Înalt, precum prevede dogma ortodoxă", privilegiile date hiliaștilor antihriști; legile despre avorturi și "divorțul automat", barbarizarea limbii elene, pe care o caracterizez ca pe o "catastrofă națională", încheierea de legături diplomatice cu "Sfântul Scaun" etc., etc. ... Prin urmare nu mă primejduiesc să fiu luat în nume de rău că, de dragul "politicii de opoziție", mi-aș mișca astăzi penița împotriva altei grupări politice, adică în mod concret, că as

fi din Partidul majoritar ce se opune acestor măsuri. De altfel nici un cleric, care se respectă pe sine, nu este cu putință să se avânte la orice faptă a sa din simpatie sau antipatie politică. Legea lui Dumnezeu și numai Legea lui Dumnezeu este criteriul suprem. Din acest post de observație le vede pe toate și le judecă pe toate. Așadar:

Recent, în "Programul" grupării politice despre care ne este vorba, oficial tipărit, există și două declarații-făgăduințe. Prima: *Se va anula pedeapsa cu moartea.* A doua: *Se vor îngădui în mod liber avorturile.* Să ne adâncim puțin în aceste lucruri:

Este cunoscut faptul că în Elada foarte rar se condamnă la pedeapsa cu moartea de către judecători, această sentință dându-se îndeosebi în cazul unor crime monstruoase.

Dar și din pedepsele cu moartea pronunțate, se execută numai câteva, nu puține dintre ele schimbându-se în detenție pe viață.

Săvârșitorul hidoasei crime, nu numai cel presupus, cel bănuît ca vinovat, ci chiar și cel pentru care nu există îndoială, cel prins de îndată asupra faptului, pune la dispoziție o grămadă de mijloace, adevărate și procedurale spre apărarea sa. Avem cercetări, depuneri de mărturii de apărare, apărarea acuzatului, eliberare de decizie, apel împotriva ei (deciziei), trimiterea cazului la tribunal, noi depuneri de mărturii de apărare, cercetarea expertizelor, altă apărare a acuzatului, pledoarii ale avocaților apărării, invocarea a o mie și una de circumstanțe atenuante, pronunțarea hotărârii, apel împotriva ei, judecarea din nou a cazului, trimitere de recurs la Areopag, depunere de cerere de grațiere, avizul Consiliului de Grațieri, hotărârea suveranului etc., etc... Toate acestea, fără

îndoială legale și savârșite pentru cine? Pentru un criminal dovedit! Pentru unul prins îndată asupra faptului oribilei crime! Și totuși, în ciuda tuturor acestora, sensibilitatea noastră nu suportă omorârea acestuia. Pentru cele de mai sus nu se susține păstrarea pedepsei cu moartea. Dacă prin hotărâri legale, aspre și neclintite, s-ar asigura cu adevărat îndepărtarea și scoaterea din viața publică a persoanelor periculoase pentru societate, aproape toți vor dori anularea pedepsei cu moartea. Dar oricum ar fi lucrul acesta, păstrarea sau anularea pedepsei cu moartea este un subiect imens și fiecare are dreptul să-și alinieze argumentele sale și să-și facă din predominarea ideilor lui obiect de luptă. Nimeni nu îi va pune piedici. Dar ne putem oare întreba? Cel ce nu suportă omorârea unui criminal dovedit, a unui ucigaș hidos, căruia i se oferă atâtea mijloace pentru apărarea sa, cum oare suportă moartea unei făpturi nevinovate și fără apărare, a cărei singură "crimă" este că – după imperativul legilor naturale neinduplecate și stringente – există? Așadar să se anuleze pedeapsa cu moartea, pentru ca nu cumva, la zece sau cincisprezece ani o dată, să fie omorâți doi sau trei făptași ai hidoaselor crime. Dar să se îngăduie libertatea avorturilor ca, într-adevăr legal și... cu demnitate, să moară cam o mie de făpturi nevinovate zilnic!... Cu adevărat "frumoasă lume, morală, plăsmuită îngerește" cum spune poetul!...

Desigur, avorturi se fac, și chiar în masă, dar acesta este un motiv ca practicarea lor să se și legifereze? Atunci de ce să nu îngăduim și libera circulație a drogurilor, deoarece și ele se folosesc de mii de persoane? Și cazuri de bigamie merg din timp în timp la judecătorii. Nu cumva trebuie să legiferăm și poligamia, deoarece

există oameni care încalcă legea monogamiei? Se fac și furturi, și violuri, și falsificări de alimente, și mii de alte rele. De ce să nu se legifereze și acestea?

În orice caz, cei care cred că nenorocitele mame-ucigașe au de câștigat ceva esențial din eventuala aplicare a principiului de mai sus, sunt cel puțin naivi. Oricâtă libertate s-ar dăruia spre înfăptuirea înfricoșătoarelor crime ale avorturilor, ea nu le va ajuta întru nimic pe aceste mame criminale. Se va șterge responsabilitatea penală, dar conștiința, "care e mai silnică decât orice în lume", nu își va mai afla liniște toată viața. Femeile ce recurg la avorturi devin niște ruine sufletești și nu își mai revin niciodată. Experiența duhovnicilor (dar și a multor psihiatri) întăresc adevărul cuvântului. Marele Hipocrate, deși trăia în întunericul închinării la idoli, osândea fără ezitare avorturile și declara cu jurământ: "Pe nici o femeie n-am lăsat-o să facă avort". Evident, noi cunoaștem "ceva" mai mult... Îmi vin în minte în mod spontan și frazele mișcătoare ale profesorului meu, Spiridon Kaliafa, care, acum 30 de ani, la oarecari cursuri ale sale (preda Pedagogia și Psihologia) spunea, invocându-l și pe Carl Jung*: "Acești copii care nu sunt lăsați să se nască, devin strigoii înfricoșători. Umblă prin subconștientul mamelor lor și nu le lasă niciodată să se liniștească. Nu vor întârzia să apară simptome de nevroză gravă, care le va chinui pe toată durata vieții. Respingerea glasului conștiinței morale nu rămâne nepedepsită!" Această deprimare sufletească ireparabilă a mamelor ucigașe, chiar și a celor cu desăvârșire "libere" și "emancipate" (vorbesc și din experiența personală preotească), dovedește și altceva: Cât de neintemeiat

* Psihiatru și psiholog elvețian (1875-1961).

este argumentul celor ce susțin că embrionul distrus nu este încă om (!!!) și astfel nu avem ucidere!

Desigur, pentru noi nu se simte nevoia acestui argument deoarece Duhul Sfânt, Cel Ce vorbește prin Biserică, mărturisește că *ucidere de om* se săvârșește atât atunci când sunt alcătuite organele embrionului, cât și atunci când nu sunt alcătuite. (Vezi Canoanele 2 al Marelui Vasile și 91 al Sinodului VI ecumenic). Biserica noastră are sărbători de *zămisliri* ale sfinților în pântecul maicilor lor, cum este aceea a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și cea a Cinstului Înainte Mergător, și aceasta tocmai deoarece îl consideră pe om că există din clipa zămislirii lui.

Dar la ce mai trebuie și alte dovezi, atunci când Dreptul statului recunoaște *personalitatea* embrionului ce se formează deja din clipa zămislirii lui, constituind el subiect și purtător de *drepturi civile*? Potrivit Dreptului Civil, cineva, de pildă, poate rândui, prin testament, ca moștenitor al lui pe acest "zămislit" (articolul 1711), adică embrionul zămislit, care și moștenește, dacă se va naște viu, averea ce i se încredințează. Așadar embrionul ce se formează are recunoscute și de neînstrăinat drepturile asupra bunurilor materiale, dar nu are nici un drept asupra bunului celui mai înalt și primordial, *dreptul la viață*! Astfel de protecții, protecții strigător la cer de contradictorii și provocator de inconsecvente are – ca să fim drepti – nu numai gruparea politică sus-zisă, ci – vai! – întreaga lume politică, afară de foarte puține excepții binecuvântate...

Cu dragoste în Domnul,

'PRESA ORTODOXĂ'

9.10.1981

Avorturile și Biserica

(Răspuns domnului Spiridon Alexie)

În "Cotidianul" din ziua de 19 a lunii curente s-a publicat articolul domnului Spiridon Alexie, intitulat: "Spital sau închisoare?" – ce judecă poziția Bisericii împotriva apropiatei "scoateri de sub sancțiunea penală" a avorturilor. Articolul acesta, care se referă direct și la ceea ce noi am publicat mai demult (Vezi "Presa Ortodoxă" din 9 octombrie), nu admite avorturile. Dimpotrivă, el consideră omorârea embrionului ca "o faptă care devalorizează existența umană și duce pe om la nivelurile cele mai josnice ale vredniciei sale". Dar merge mai departe: "În altă parte este problema: Dacă avorturile sunt legale sau ilegale. Aici nu suntem de acord și spunem că Biserica nu are nici o treabă în susținerea sancționării penale a problemei. Pe Biserică nu trebuie să o preocupe ce va face sau ce nu va face Statul. Dacă va supune avorturile la sancțiuni aspre sau nu. Asta este o greșală de politică..."

Să-mi îngăduie preaiubitul alcătuitor al articolului, în ciuda totalului său dezacord, să subliniez că în cazul de față greșala este a lui și nu a Bisericii. Pe bună dreptate protestează Biserica împotriva legalizării avorturilor. Fiind

străjer al Legii Morale supreme, nu este cu putință să stea nepăsătoare atunci când vede legiferându-se crimele. Păzitoare a moștenirii prețioase a lui Dumnezeu-Omul, Întemeietorul ei, potrivit căreia omul are vrednicia cea mai înaltă în lumea materială, nu este cu putință ca ea să privească fără să protesteze la înmulțirea (deoarece aceasta înseamnă nepedepsirea) exterminării a mii de făpturi nevinovate, având drepturi neînstrăinate la înaltul și de Dumnezeu dăruitul drept la viață. Desigur ea nu are (nici nu trebuie să aibă) puterea materială ca să se opună cu forța statului, dar în numele cărei morale sau principiu logic îi refuzăm chiar și cea mai mică posibilitate de protest? Toți au habar de orice chestiune națională sau socială. Nu numai asociațiile științifice sau profesionale, ci și ultimul cetățean grec își poate exprima în mod liber părerea sa despre orice problemă, desigur dacă are o oarecare cunoștință despre ea. De ce oare Biserica trebuie să tacă la vederea imensității problemelor morale, sociale și naționale (fără îndoială o astfel de problemă este și cea a avorturilor) și să nu adreseze nici un "nu ți se cuvine..." statului ce se poticnește? Fără îndoială ar fi fost de neîngăduit sau mai degrabă lipsit de logică faptul ca Biserica să pretindă, așa cum pretinde statul, să pedepsească pe cei ce nu merg la biserică, pe cei ce nu se mărturisesc, pe cei ce nu postesc, sau pe eretici, sau pe necredincioși. Credința, evlavia, religiozitatea nu se admit cu silă. Libertatea religioasă este inviolabilă. Însuși Capul Bisericii a propovăduit: "Dacă voiește cineva să vină după Mine" (Lc. 9, 23). Există însă atât de multe probleme, care, fără să fie lipsite complet de caracter religios, sunt în același timp și probleme morale, sociale și naționale. Să tacă Biserica la acestea și să fie indife-

rentă față de consecințele catastrofale din punct de vedere moral, social și național, fapt care ar aduce după sine reaua lor rânduire! Să tacă Biserica atunci când statul legalizează avorturile, atunci când impune măsuri ce lovesc instituția familiei, atunci când acordă privilegii hili-aștilor antihriști, atunci când politizează în chip dement subiectele lingvistice și de învățământ și barbarizează limba elenă, atunci când îngăduie tabere de nudiști, atunci când în mod sistematic fixează orele de dimineață ale duminicilor pentru examene spre angajarea de funcționari la ministere și la celelalte servicii publice, atunci când încălzește și acoperă cu mantaua legalității organizații secrete și oculte, ca Masoneria, sau atunci când (asta ipotetic) legalizează circulația și folosirea drogurilor sau "căsătoriile" între homosexuali sau nu mai știu ce altceva? Să tacă în fața tuturor acestora? Dar atunci i-ar reveni numai dreptul de a fi, în mod sărbătoresc, doar șeful politic al morților, precum spunea mai sus zisul că "lucrarea Bisericii este să înmormânteze pe cei morți"!... Fără îndoială domnul Alexie niciodată nu-și va închipui că acesta este "rolul" Bisericii.

Dar încă ceva: Conducătorii acestei țări, și cei de acum, și cei de ieri, și cei mai de demult ce sunt? Sunt cumva necredincioși conștiinți? Sunt nereligioși declarați? Nu! Niciodată n-au argumentat așa ceva. Toți se prezintă drept creștini ortodocși, membri ai Bisericii ortodoxe grecești. Indiscutabil, cu puține excepții, sunt membri căldicei și legăturile lor cu Biserica sunt slabe sau incomplete. Însă cu toate acestea sunt membri ai Bisericii, din moment ce nici ei nu au ieșit din ea, nici ea nu i-a taiat din trupul ei. Așadar Biserica să nu aiba dreptul, și chiar datoria sfântă și obligația înaltă, de a se întoarce

către ei, ca și către niște fii ai ei, și să le atragă atenția că avortul este o crimă foarte grea și că omorurile nu sunt cu puțință să se legitimizeze de conducători creștini ortodocși? Nu are dreptul și datoria să atragă atenția conducătorilor de contradicția care există între sensibilitatea față de pedeapsa cu moartea – impusă criminalilor – și nesimțirea cu care se abordează problema uciderii a zeci de mii de ființe nevinovate? Și încă ceva: Mama Biserică, hrânitoare cea iubitoare și chivotul mântuitor al neamului de atâtea veacuri, nu este oare datoare să pretindă de la cei ce conduc, să analizeze și latura națională a problemei și să descurajeze în orice chip și cu orice jertfă avorturile, să nu ajungă la dispariție acest neam martiric? Guvernele, partidele, grupările politice vin și pleacă. Însă Biserica rămâne. Biserica a existat înaintea partidelor și va supraviețui și după ele. Și neamul a existat înaintea partidelor și a trăit fără partide veacuri întregi. Nu știu însă dacă a trăit fără Mama Biserică... Așadar ce cerem? Să scoatem Biserica din cadrul vieții naționale și sociale? S-o facem obiect de muzeu sau element decorativ al manifestărilor oficiale de stat, cum sunt depunerile de jurământ, te-deum-urile și parastasele?

Autorul de comedii Dimitrie Psatas cu câțiva ani în urmă a adresat în scris guvernului articole foarte tăloase împotriva unor filme foarte murdare și a cerut primului-ministru de atunci să neutralizeze, prin măsuri legislative, acțiunea de corupere morală a poporului. Biserica însă nu are dreptul să facă recomandări asemănătoare!... Actrița Melina Mercuris are dreptul să ia poziție față de legiferarea avorturilor și, în calitatea ei înaltă, să declare că în scurt timp se va legaliza libertatea lor, iar sute de ierarhi și preoți absolut mult mai cunoscători ai problemei decât ea săvârșesc o "greșeală" dacă iau poziție, dacă

nu sunt de acord, dacă protestează și dacă se împotrivesc? Nu, domnule Alexie, asta "merge prea departe"!... Până la urmă, cetățeni greci sunt și ei!...

În continuare domnul Alexie confundă două lucruri: legea și omul ce comite o ilegalitate. Încălcarea legii și pe călcătorul ei. Nu numai Biserica, căreia îi limitează atribuțiile domnul Alexie, dar și acest stat "nu examinează după lege, ci după caz". Da! Și în acest stat "fiecare fapt se cercetează singur și analog cu condițiile săvârșirii lui" și "toate cazurile au înfățișarea lor specială". Acestea însă sunt valabile la judecătorie când e vorba de stat și la spovedanie când e vorba de Biserică. Aici prevederea mulțimilor de circumstanțe atenuante în Codul Penal ajunge până la limita cea mai de pe urmă a lor, până la "deplina confuzie", adică până la desăvârșita dezvinovățire a celui acuzat, chiar de ar fi săvârșit ucidere de om! Însă altfel se face abordarea vinovatului în judecătorie și altfel cea a păcătosului la spovedanie, și altceva este existența legilor de valabilitate generală atât în stat cât și în Biserică. Legile există și vor exista în amândouă până la sfârșitul lumii. Însă modul de abordare a călcătorilor acestor legi a fost, este și va fi întotdeauna nu general, uniform și nepersonal, ci concret, special, "individualizat". Și judecătorul, și duhovnicul e posibil să dea o desăvârșită dezvinovățire, primul și fără condiții pentru iertare, unui hoț sau unui ucigaș, dacă există motive de "confuzie deplină", iar cel de al doilea, dacă există o pocăință adâncă. Dar legea împotriva furtului sau împotriva uciderii stă nemiscată pe postamentul ei și valabilitatea ei va rămâne nemicșorată și în stat, și în Biserică. Așadar altceva sunt legile, și altceva persoanele contraveniente.

În sfârșit, domnul Alexie se înșală gândind și scriind că Biserica "nu judecă, ci numai dojenește. Dreptul jude-

cății îl are Însuși Hristos. El a dat apostolilor și clerului succesiunii apostolice dreptul numai de a dezlega și lega, dar nu și de a judeca"!!!

Greșeală, iubite domnule Alexie! În afara faptului că este de neconceput puterea de "a lega și dezlega" fără dreptul de a judeca (al doilea este condiția primei) Însuși Domnul a spus apostolilor: "Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi" (In. 20, 21), adică vă înzestrez cu puterile acestea! Deoarece citați, fără nici o legătură în cazul de față, o frază a "Marelui Părinte, teolog și ritor, Ioan Gură de Aur", ascultați cum explică dumnezeiescul Gură de Aur cuvântul de mai sus al Domnului referitor la acordarea dreptului de "a lega și dezlega" apostolilor: "De aceea, ca să completeze spusa: Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi", spune: "Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute".

Dacă Mântuitorul a dat putere apostolilor... Le-a dat și puterea de a pedepsi și de a ierta... (P.G. 52, 77). Și în altă parte: "... Ce altă putere mai mare este decât asta? Toată judecata Tatăl a dat-o Fiului; vād că toată această (judecată) este dăruită acestora (apostolilor) de Fiul..." (P.G. 48, 543-644). Și în "Rânduielele apostolice", carte postapostolică, dar foarte veche, se scrie că episcopul "are locul lui Dumnezeu între oameni"; "este începutura tuturor oamenilor, preoților, împăraților, stăpânitorilor, a părinților, fiilor, învățătorilor...". Și continuă: "Și de aceea în Biserică stai (o, episcopule) și propovăduiește Cuvântul, ca cel ce ai putere să judeci pe cei ce au greșit... Judecă așadar, o, episcopule, cu stăpânire, ca și Dumnezeu, dar pe cei ce se pocăiesc ajută-i..." (II, 11-12).

Atâtea anatematizări care, în decursul vremii, s-au dat de Biserică împotriva celor ce au falsificat această in-

vătătură, ce altceva au fost decât *judecata* Bisericii, adică exercitarea puterii de a judeca, fiind primită aceasta de la Dumnezeu?

Așadar Biserica *judecă*. Biserica, nu indivizii. Judecă slujitorii Bisericii, nu însă ca indivizi, nu pentru satisfacerea patimilor omenești, nici ca răzbunători ai jignirilor personale. Judecă (adică sunt datori să judece) în Duhul Sfânt, adică după voia lui Dumnezeu. Judecă în calitate de purtători ai puterii duhovnicești celei mai înalte, ai puterii cu care Domnul a înzestrat Biserica Sa. Domnul Alexie deși invocă, precum am spus mai înainte, pe sfințitul Gură de Aur, își poate reaminti că Biserica nu este închisoare, ci Spital. Ea nu este nici un împotriva-vorbitor... Dar nu s-a întrebat binecuvântatul dacă nu cumva și șefii noștri politici, nu numai ca persoane, ca particulari, ci și ca demnitari ai statului, au nevoie de asistență în acest Spital dumnezeiesc și de aplicarea potrivitei lucrări terapeutice, ca astfel "să judece drept pe popor" (Înțelep. Solom. 9, 12) și să legifereze cele ce se cuvin? Da, Biserica este spital! Ba chiar spital pentru toți!

Să nu uităm că Biserica, de multe ori de-a lungul veacurilor, nu numai că i-a amenințat pe stăpânitorii statului cu proteste și muștrări aspre, dar și pedespe foarte grele a pus asupra lor, și nu doar ori de câte ori aceștia înșelau legi antievangelice, nici numai atunci când luau măsuri greșite ce loveau în mulțimea de oameni, dar chiar și atunci când, în general, prin acțiunile lor nedreptățeau și vătămau o persoană concretă. Alta este chestiunea că pentru astfel de acțiuni eroice se cer staturi la măsura lui Atanasie, Nicolae, Vasilie, Grigorie, Gură de Aur, Ambrozie, Polieuct...

"PRESA ORTODOXĂ", 27.11. 1981 (vezi și 4, 12, 81)

"Nu omori pe unul din aceștia ce îți ai?"

Domnule Director,

Vă trimit prezenta având ca motivație recenta depunere la Senat a proiectului de lege privind libertatea avorturilor. Dacă o considerați demnă de publicat, puneți-o în coloanele ziarului Dvs.

Un oarecare ucenic de al meu, lector la o facultate, poartă un nume rar și neobișnuit pentru un laic, ca de pildă Amfilohie (citez un nume fictiv, nu pe cel adevărat). Cu câteva săptămâni mai înainte, fiind de față și părinții lui și alte persoane, l-am întrebat din curiozitate cum de s-a întâmplat să-și ia un astfel de nume. Tatăl lui, țăran simplu și cu puțină carte, s-a grăbit să-mi explice faptul, cu o minunată sinceritate. Transcriu aproape cuvânt cu cuvânt povestirea sa fără nici un comentariu:

"Atunci când femeia mea a rămas însărcinată cu Amfilohie, adică acum 33 de ani, începuse ca moda avorturilor să se transmită și la sate. Deoarece mai aveam și alți trei copii, ne-am gândit să nu-l mai ținem pe acesta. Am mers în oraș (notă: a se înțelege capitala județului) și am vizitat un medic ginecolog, cunoscut de-al nostru. l-am spus ce voiam. Acela ne-a ascultat și după aceea mi-a

spus: "Bre, Costică (notă: și acest nume este fictiv), dacă vrei să ai numai trei copii, căci patru ți se par mulți, de ce nu faci altceva? Dacă îl omorăm pe acesta o băgăm în primejdie și pe femeia ta. Nu e oare mai bine să-l omorăm mai degrabă pe unul din cei trei copii pe care îi ai, de preferință pe cel mai mic, și să-l lăsăm pe acesta să se nască? Astfel vei avea tot doar trei copii, iar femeia ta nu va trece prin nici o primejdie". (Notă: pericolul clevetirii pentru ucidere se poate preîntâmpina ușor deoarece există multe moduri de a prezenta uciderea pruncului ca accident). Când am auzit aceasta m-am cutremurat. Credeam că mi-a căzut un trăznet în cap. Atunci am realizat ce voiam să fac.

– Bine, doctore, i-am spus. Ai dreptate. Îți mulțumesc. Vom ține copilul.

– Și-l voi boteza eu, a răspuns medicul.

Ne-am dat mâinile, și când s-a născut Amfilohie al nostru și l-a botezat medicul, i-a dat numele tatălui său, pe care s-a întâmplat să-l cheme Amfilohie. După asta, cum să ne mai gândim la avort! Astfel au venit în lume încă alți doi copii după Amfilohie. Și firește nu ne-a părut rău niciodată. Toți copiii noștri au ajuns foarte bine, toți s-au aranjat în cel mai bun mod. Când au crescut și au luat calea lui Dumnezeu, ne-au ajutat și pe noi să devenim creștini buni..."

"PRESA ORTODOXĂ", 28.03.86

Avorturile și statul

Însemnarea ziarului 'Presa ortodoxă'

În 30 martie 1986 în sala Asociației noastre din Capitală s-a rulat cunoscutul film "Strigătul tăcut" al celebrului medic ginecolog Bernhardt Nathanson, referitor la avorturi. Au urmat 2 ore de discuții sub conducerea Arhim. Epifanie Teodoropulos.

De pe una din casetele cu discuția am extras și publicat câteva lucruri cu permisiunea Părintelui Epifanie, căruia îi aparțin și răspunsurile:

...**Întrebare:** Se spune că legislatorul nu face morală și nu învață morală. El exprimă părerea generală. Atunci când ceva este condamnat de părerea generală, legislatorul trebuie să considere acel ceva ca fiind o abatere. Atunci când părerea generală primește acel ceva sau, să zicem, îl suportă, legislatorul este dator să înceteze să-l considere ca o abatere. Poziția aceasta este dreaptă?

Răspuns: Legislatorul nu este, nu trebuie să fie în mod simplu expresia părerii generale și mai ales a unei păreri generale nelămurite. El este și *pedagog*. Nu trebuie să se mărginească și să exprime doar situația existentă, ci este dator să arate ceea ce *trebuie* și să îndrepte înspre aceea. Dacă primim ca dreaptă părerea de mai sus, atunci legislatorul este dator să fie consecvent cu sine însuși.

Dar lucrurile nu se petrec astfel! Dau la o parte celelalte cazuri și îl citez pe cel mai impresionant. Vă întreb? Care situație este mai bine primită în toată lumea decât *fuga de impozite*? Care altă faptă se săvârșește de 99,99% dintre cetățeni ca fuga de impozite? De ce, așadar, statul nu legiferează și fuga de impozite, dacă el este în mod simplu doar expresia părerii generale și nu pedagogul și dascălul ei? De notat este și faptul că avorturile se fac, cu foarte puține excepții, cu inimă grea și cu o conștiință vinovată, însă fuga de impozite se face cu inimă ușoară și conștiință liniștită de către toți. Rar (concret numai de două ori) am întâlnit femeie care să nu-și simtă foarte îngreuiată conștiința ei pentru avortul la care a recurs, în timp ce, iarăși rar, am întâlnit oameni care să aibă remușcări deoarece au fugit de impozite într-o măsură mai mică sau mai mare. Toți consideră (fiindu-le indiferent dacă aceasta este bine sau rău) fuga de impozite ca o faptă de apărare împotriva statului, ca o faptă de asigurare a rodului muncii lor. Cel mult o consideră ca o încălcare foarte ușoară, însă cu desăvârșire *justificată*. Și toți cei care nu-și pot ascunde veniturile lor, ca de pildă salariații și pensionarii, și aceștia, cu foarte puține excepții, sunt gata să fugă de impozite atunci când li se oferă ocazia potrivită, cum ar fi cumpărările și vânzările valorilor nemișcătoare, moștenirile, donațiile etc... Câtă declară valoarea reală a obiectului cu act judiciar legal? Nici unul la o mie!... Așadar statul să primească fuga de impozite! Însă nu numai că n-o primește, ci și o *pedepsește penal*! Luați aminte aici la o contradicție monstruoasă. Cu câtva timp mai înainte s-a desființat pedeapsa pentru adulter, care constituie o jignire grosolană a *cinstei* soțului sau soției. Acum se desființează pedeapsa pentru

avorturi, care lovesc mortal dreptul *la viață* al embrionului ce se alcătuiește. Dimpotrivă, se pedepsește penal *fuga de impozite!* Gândiți-vă: ce înseamnă aceasta? Înseamnă, foarte simplu, că *banul* se propovăduiește în mod oficial de către stat ca *valoarea cea mai înaltă!* Valoare situată mai presus de cinste și viață. "Doctore, spune statul, îți poți înșela în mod liber soția, ca și oricare alt cetățean pe a lui, și să-i jignești astfel cinstea ei. Tu, în mod special, poți, pe deasupra să și ucizi mii de embrioni în formare. Atât pentru adulter cât și pentru avorturi, nimeni nu te va pedepsi. Ia aminte însă să nu îndrăznești să te atingi de *ban!*, care, ca impozit la munca ta, aparține statului. Dacă faci asta te *așteaptă închisoarea!* Fă oricâte avorturi vrei. Însă nu îndrăzni să ascunzi veniturile tale din ele (avorturi)". Pentru prima, nici o mustrare, nici o contravenție, nici o pedeapsă. Pentru a doua, poarta închisorii este deschisă. Dar nu-și dă seama statul că, lucrând astfel, adică propovăduind *banul* ca valoarea cea mai înaltă, sprijină și mai mult *fuga de impozite?* Dacă cetățeanul este învățat astfel în mod real, că banul este mai presus decât cinstea și viața (fie și singură viața embrionului), de ce n-ar unelti orice mijloc și nu s-ar primejdui chiar și prin eventualitatea condamnării sale dezonorante, în vederea păstrării acestui bun prea înalt, adică a banului? Într-adevăr, ne mișcăm deja înăuntrul unui cerc vicios fără nici o ieșire. Să se pedepsească, și încă cu asprime, *fuga de impozite*. Nu sunt împotrivă. Dar să se pedepsească încă și mai aspru complotul împotriva *cinstei* și a *vieții*, adică adulterul și avortul. Repet și termin: Dacă statul este în mod simplu exprimarea părerii generale, atunci este dator ca imediat să legisfeze și încă să premieze *fuga de impozite!* Dacă nu există nimic

altceva care să aibă atâta greutate sau mai degrabă *generalizare* și atâta neezitare cum are consimțământul păreri generale...

Întrebare: Există cazuri în care și astăzi se îngăduie avortul (violul, incestul, pericolul pentru sănătatea femeii etc.). Acest fel de avorturi se îngăduie moral, bisericește?

Răspuns: Nu, sub nici un motiv. Și pentru aceste cazuri s-au semnalat împotriviri, dar din păcate au fost foarte mici și slabe. Poate că deoarece întâmplările de mai sus sunt foarte rare, sau poate pentru că se consideră că aici avem de-a face cu *ucideri*, însă cu *ucideri cu circumstanțe atenuante*.

Din punctul de vedere al moralei creștine, *nici un caz*, afară de unul singur (dar despre el vom vorbi mai jos), *nu îngăduie avorturile*. Cea care a fost victimă a unui viol, de pildă, dacă crede în Hristos, nu va ucide embrionul. Îl va ține. Iar în Ziua Judecării se va prezenta cu copilul ei înaintea Domnului și îi va spune: "Doamne, pentru dragostea Ta eu am ținut acest copil. «Pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit cai aspre». N-am băgat în seamă "bărfele", comentariile, jignirile, batjocura, înjosirea publică. La înfricoșătoarea suferință a silirii nu m-am împotrivit cu uciderea acestei făpturi nevinovate. M-am împotrivit prin a răbda toate situațiile dureroase ce le creează nașterea unui copil în afara căsătoriei și mai ales a celui din viol... Deci "vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele". Dar oare Domnul ce va spune? Să nu vă mirați, fraților! *Cununa de mucenic* va pune pe capul ei! Ați uitat pe Sfânta Teodora? De ce Teodora este sfântă și se cinstește și slăvește? (Pomenirea ei se prănuiește la 11 septembrie). Pentru o faptă asemănătoare. Preschimbată în bărbat, se nevoia înăuntrul unei mă-

năstiri de călugări cu numele Teodor. Clevetită de o femeie ticăloasă că ar fi lăsat-o însărcinată, ea a răbdat cu bărbăție clevetirea. Când s-a născut pruncul, l-a luat ca să-l crească locuind într-o oarecare colibă dinafara mănăstirii, unde și îndura zilnic jigniri și smeriri de nedescris. Descoperirea nevinovăției ei s-a făcut în ziua morții ei. Atunci au văzut că este femeie și nu bărbat... Desigur, ar fi fost foarte ușor și fără nici o "avarie" morală să zdrobească într-o clipă clevetirea. (Atunci însă ar fi fost o oarecare Teodora și nu *Sfânta* Teodora). A preferat însă s-o suporte, ca să se învrednicească fericirii rostite de Domnul. Cu atât mai mult tânăra creștină va suferi chinurile provenite din păstrarea rodului siluirii ei, deoarece ca să le evite ar trebui să săvârșească ucidere de om. Va răbda și se va încununa. Sau credem, sau nu credem. Credința care nu te costă nimic, ce valoare are?

Merg mai departe: Dacă fapta uciderii embrionului este dreaptă, deoarece e posibil să se nască cu defecte, atunci de ce să nu ucidem și copiii care au dobândit mai târziu defecte din pricina bolilor și accidentelor? Să restabilim așadar Keada* vechilor spartani. De ce să nu ucidem și pe toți bătrânii care, de pildă, suferă de demență? Ce fel de criterii sunt acestea? Se va spune, desigur, că embrionul nu este încă om. *Dar când se face om?* Care este "clipa magică", cum este numită, în care "pasta" carnoasă se preschimbă în om? Unii spun că la interval de 12 săptămâni după zămislire, adică în a 85-a zi. Dar în care ceas al acestei zile? De dimineață? De amiază? De

* Curs de apă adânc și abrupt din Laconia, aproape de Sparta, în care spartanii, la început, aruncau pe cei robiți, iar mai târziu trupurile criminalilor care fuseseră condamnați la moarte, precum și copiii născuți cu malformații.

seară? La miezul nopții? Dar de ce nu este în a 84-a zi? Sau în a 83-a? Ce lucru mare și important se întâmplă de la o clipă la alta, de la o oră la alta sau de la un miez de noapte la celălalt? Împotriva acestui Babilon, cât de clară și înțeleaptă este poziția Bisericii noastre: *Avem om din clipa zămislirii!* Și, prin urmare, avem *ucidere de om* oricând s-ar face avortul.

Am spus că există un caz și singurul în care jertfirea embrionului se poate tolera ca un *rău necesar*, cum ar fi, de pildă, uciderea în legitimă apărare. Asta se întâmplă atunci când există dilema: Viața mamei sau viața embrionului? Adică atunci când nașterea embrionului are, ca rezultat inevitabil, după datele medicinei omenesti, *moartea* mamei. Dar și în acest caz foarte rar, cuvântul îl va avea numai și în mod exclusiv *cea însărcinată*. Ea și nimeni altul. I se va spune adevărul și va fi invitată să hotărască. Cunosc 2-3 de astfel de cazuri. Aceste femei punând în lucrare, fără să aibă habar, cuvintele Domnului: "Mai mare dragoste ca aceasta nimeni nu are, ca să-și pună sufletul său pentru prietenii (adică cei dragi ai) săi", au spus medicilor: "Doctore, salvează-mi copilul. Pe mine lasă-mă să mă jertfesc!". Și rezultatul: S-au izbăvit și mamele, și copiii! Dar și dacă mor, cine se îndoiește că o astfel de faptă, plină de atâta devotament și jertfire de sine, o faptă plină de atâta măreție sufletească și morală, nu le va asigura fericirea nesfârșită a Împărăției celei neînserate a Domnului nostru? Fraților, pentru noi nu se termină toate aici! Să nu uităm niciodată lucrul acesta...

Întrebare: Discipolii legiferării avorturilor pun înainte următorul argument: "Avorturile oricum se fac". În loc să se facă în condiții necontrolate, multe chiar în condiții

nepermise, nu este mai de preferat să se facă legal, sub controlul statului și în condiții controlate?

Răspuns: Exact acestea sunt valabile și în problema drogurilor. Și acestea "oricum se folosesc". În loc ca folosirea lor să se facă în condiții necontrolate și murdare, multe chiar cu siliri și în chip tâlhăresc, nu este de preferat să se facă (folosirea lor) legal, sub controlul statului și în condiții controlate? Statul să ridice în tot orașul și satul centre speciale, de "desfătare" prin plăcerea drogurilor. Cei ce folosesc drogurile le vor găsi într-adevăr în condiții cinstite și nu vor fi obiecte de exploatare sălbatecă a negustorilor morții albe. Apoi, folosirea drogurilor se va face sub supraveghere medicală și astfel vor dispărea dese cazuri de moarte din pricina "dozelor" exagerate. În sfârșit, statul va avea și destul folos economic din impunerea impozitului pe circulația deja legală a drogurilor... – În orice caz, cu 'avântul' ce l-am luat, nu este exclus să ajungem până acolo... Dumnezeu să lumineze pe politicienii noștri, pe politicienii tuturor grupărilor, să înțeleagă adevăratul interes al martirului nostru popor...

PRESA ORTODOXĂ, 4.04.1986

Din nou despre avorturi

Domnule Director,

Vă rog să publicați unele lămuriri și completări la cele ce le-am publicat în ultimul număr al ziarului "Presa Ortodoxă" din 4 aprilie, sub titlul: "Avorturile și statul".

Deoarece discuția ce s-a făcut nu s-a publicat în întregime (de altfel n-ar fi ajuns pentru ea toate celelalte patru pagini ale ziarului), ci numai extrase, și acestea nu fără întreruperi, ci cu goluri și lipsuri, lucru necesar înomisirii spațiului, apare eventualitatea strecurării de neînțelegeri și interpretări greșite față de pozițiile smereniei mele referitoare la subiectul acesta (al avorturilor), într-adevăr explozibil. Așadar: Acest pericol are două componente:

Primul: "Din punctul de vedere al moralei creștine, nici un caz (afară de unul și singur, dar despre el vom vorbi mai jos) *nu îngăduie avorturile*". Sublinierile s-au făcut ca la prima publicare, dar pericolul neînțelegerii există și în propoziția dintre paranteze 'afară de unul și singur'...

A doua: "Am spus că există un caz și singurul în care jertfirea embrionului se poate tolera ca un *rău necesar*, cum ar fi, uciderea în legitimă apărare. Asta se întâmplă atunci când există dilema: Viața mamei sau viața embrionului? Adică atunci când nașterea (subliniere: Luați amin-

te la cuvânt: Nu spune "continuarea sarcinii", ci "*nașterea*" embrionului are ca rezultat inevitabil (subliniere: Luați aminte și la cuvântul "*inevitabil*"), după datele medicinei omenеști, *moartea* mamei. Dar și în acest caz, foarte rar, cuvântul îl va avea numai și în mod exclusiv cea *însărcinată*. Ea și nimeni altul. I se va spune adevărul și va fi invitată să hotărască. Cunosc două-trei de astfel de cazuri. Femeile acestea... au spus medicilor: "Doctore, salvează-mi copilul. Pe mine lasă-mă să mă jertfesc!". Și rezultatul: S-au izbăvit și mamele, și copiii! Dar și dacă mor, cine se îndoiește că o astfel de faptă plină de atăta devotament și jertfire de sine, o faptă plină de atăta măreție sufletească și morală, nu le va asigura fericirea nesfârșită a împărăției celei neînserate a Domnului nostru?...".

Pe durata desfășurării convorbirilor (la care au fost de față și 9-10 medici, de diferite specialități) s-au făcut, precum cred, clare, foarte clare următoarele:

1. A se "tolera" (îngădui) avortul "din punctul de vedere al moralei creștine", pentru "un caz și singurul" nu s-a spus cu referire la mame, ci cu referire *exclusivă* și *numai la medici*. (Mai multe mai jos).

2. La fel și propoziția: "atunci când există dilema: Viața mamei, sau viața embrionului?" se referă numai *la medici* și nu *la mame* (se înțelege că cele creștine) pentru care nu se pune nici o dilemă, deoarece jertfa pentru celălalt este un element cunoscut pentru credincios.

3. Propoziția: "Adică atunci când NAȘTEREA embrionului are ca rezultat inevitabil, după datele medicale omenеști, *moartea mamei*" aranjează, împreună cu cele zise după aceea, tot subiectul *în timpul nașterii*, adică se referă la cazurile de *nașteri grele*, care nu se pot rezolva

în nici un fel (nici prin "cezariană") neputând anula pericolul *sigur* al morții mamei.

Prin urmare, toată problema s-a prezentat, potrivit răspunsurilor mele la întrebările puse, astfel:

Medicul chemat să ajute la naștere, câteodată, în ciuda tuturor eforturilor lui mai presus de om, se află în fața unor greutăți de netrecut și vede stând înaintea sa, neîndurătoare dar și tragică, dilema: Să salveze pe cel purtat în pântec sau pe mama lui. În cazul acesta responsabilitatea va trece la mamă (este de la sine înțeles că, pericolul fiind întrezărit, ea a fost prevenită de mai înainte, adică *înainte* de intervenție), care va fi chemată să hotărască. Dacă ea este credincioasă, problema este rezolvată dinainte. Dar dacă este necredincioasă și iubitoare de sine și preferă propria ei viață, atunci fapta medicului împotriva embrionului va apărea ca "tolerată", din punct de vedere al moralei creștine. Avem desigur în cazul acesta un *rău* (adică *ucidere*), dar un *rău necesar*. Medicul nu poate de la sine, nu are nici un drept în cazul acesta s-o jertfească pe mamă, dacă ea refuză jertfa. În cele ce am spus n-am lăsat nici cea mai mică impresie că cele de mai sus se raportează exclusiv la timpul nașterii, ci ele se referă la tot stadiul purtării sarcinii. Pericol *inevitabil* pentru viața (subliniez: *pentru viața*) femeii în primele luni ale sarcinii și, provenit, se înțelege, *din sarcina aceasta a ei* nu există. Astfel de pericole e posibil să apară numai: a) în timpul nașterii, și b) cu câteva săptămâni înainte de naștere (cazuri de "placentă premergătoare" sau de "desprindere prematură" a acesteia) și atăta timp cât există fie imposibilitatea "cezarienei", fie desăvârșita ei contraindicație. Dar și în aceste cazuri embrionul este *viabil*. În esență și în cazul b) avem iarăși *naștere*. Numai că aceas-

ta este prematură. Așadar, dilema pentru medic poate apărea numai la naștere, normală sau prematură. Chiar și eclampsia¹, apare atât de rar în primele luni ale sarcinii, încât nu este cazul să se pună problema pentru a se discuta aici. Acestea nu le spun eu, ci studiile contemporane de obstetrică. Prin urmare înainte de naștere nu avem dileme, ci pseudodilemă. Aici mi-am adus aminte de cazul nașterii cunoscutului judecător al Atenei, domnul Filip Trohani, caz pe care el l-a publicat în ziarul religios. Îl reiau pentru cititorii "Presei Ortodoxe": În timp ce mama domnului Trohani era însărcinată cu el, în anul 1928, a fost dusă grav bolnavă și cu hemoragie continuă la clinica "Aretaios". Acolo, profesorii K. Logothetopoulos și K. Louros (tatăl contemporanului profesor și academician), chemați în mod special pentru cazul acesta, au hotărât ca ultima soluție a salvării mamei, jertfirea lui, fără ca ea să știe, la aceasta consimțind și tatăl lui. Dar înainte ca mama lui să intre în sala de operație, a ajuns acolo pe neașteptate și bunica lui care, aflând de hotărârea medicilor, a caracterizat fapta aceasta drept crimă, și a pretins de la ginerele ei ca în cazul acesta să hotărască însăși soția lui și mama fătului, căreia trebuie să i se facă cunoscută situația ei tragică. Cu o uimitoare stăpânire de sine, bunica sa a intrat în salonul fiicei ei, ce era pe moarte, și i-a spus: "Fiica mea, nu este lucru sigur că o să scapi prin operație. Nu primi să pleci din lumea aceasta încărcată cu un astfel de păcat înfricoșător, adică cu moartea omului ce îl porți în pânțece. Dacă tu mori, cât voi trăi, eu voi fi mama copilului tău (a fratelui mai

1. Sindrom întâlnit la unele femei către sfârșitul sarcinii, sau imediat după expulzia fătului, care constă în accese convulsive epileptiforme și stare de comă.

mare al domnului Trohani) și mă voi îngriji să-i găsesc soțului tău o soție bună spre restabilirea lui. În spitalul în care te afli a adormit Sfântul Nectarie. Vom ruga așadar pe Sfântul Nectarie și sufletul sfânt al tatălui tău să mijlocească la Dumnezeu ca să facă minuni și să te mântuiești și tu, și copilul tău". Mama domnului Trohani a refuzat să intre în sala de operație. Profesorul Logothetopoulos, susținut și de profesorul Louros, au muștrat-o pe bunica lui numind-o habotnică și absurdă, și a insistat pentru necesitatea absolută a operației. Dar mama a rămas neclintită în hotărârea ei... În cele din urmă s-au izbăvit și ea, și fiul ei!

Acestea s-au spus pentru evitarea absurdităților și răstălmăcirilor cu voie sau fără voie.

În sfârșit, înainte de a încheia prezenta, aș dori să consemnez și un alt caz, din multele ce le-am dezbătut în acea discuție, caz care arată cu câtă ușurință mulți medici recomandă avorturile și multe mame le primesc... (Când nici măcar eliminare de apendicită nu avem!...).

Cam cu zece ani în urmă m-a vizitat o doamnă necunoscută, la recomandarea unei familii prietene și mie, și aceeaia. Doamna zămislise. În fiecare an soțul o supunea unei terapii cu iod radioactiv. Medicii au înfricoșat-o cu adevărat spunându-i consecințele terapiei asupra fătului și insistau să facă "*înterupere de sarcină*". (Ce expresie elegantă! Vorbim despre ucidere, ca și cum ar fi vorba de întreruperea... *concediului* (!) și întoarcerea la serviciu. Epoca noastră se distinge prin *eufemisme**...). Doamna a fost convinsă, dar precum am observat, mai exista în ea încă o umbră de șovăială. – "De ce ați venit totuși la

* Eufemism = cuvânt sau expresie care evită un cuvânt sinonim considerat vulgar.

mine?" – am întrebat-o. "Ca să vă dau certificat că puteți săvârși ucidere în mod liber?". – "Dar, Părinte, să nasc un copil anormal?" – a răspuns ea. – "Să nu fiți atât de sigură de asta! Părerile medicale nu sunt matematice. Aici nu este vorba de doi și cu doi fac patru. De câte ori n-au rămas mincinoși medicii! ...Consider foarte probabil ca și în cazul dumneavoastră să rămână de mincinoși. Dar chiar și dacă presupunem că aici avem siguranță absolută, credeți că asta schimbă întru ceva situația? Uciderea embrionului anormal încetează de a fi ucidere de om? Dacă Dumnezeu îngăduie o astfel de încercare, o veți vedea *ca inclusă în planul Său pentru mântuirea Dvs.* Veți ridica fără murmur crucea Dvs. și veți primi cunună. Ați luat aminte!? Dacă Dumnezeu socotește că trebuie să ridicați o astfel de cruce, *o veți ridica neapărat!* Veți ridica o alta, asemănătoare. Și pe aceea o veți ridica, *de nevoie*, însă pe aceasta o veți ridica cu voia dumneavoastră, lucru ce va avea mare preț înaintea lui Dumnezeu. Poate Dumnezeu va îngădui să ridicați o cruce *mai grea* decât aceasta, pe care căutați să o evitați. Țineți-vă copilul. Țineți-l cu tot sufletul dumneavoastră. Mai presus de medici există Dumnezeu... Aveți și un alt copil?". – "Am un băiețel de 2 ani și jumătate". – "Dacă acesta cade și se lovește, sau îl lovește mașina și va rămâne cu desăvârșire invalid, îl veți omori?". – "Nu, Părinte!. Să-mi omor copilul meu?". – "Dar cel pe care îl aveți în pânțece, nu este de asemenea copilul dumneavoastră? Deoarece pe acesta încă nu l-ați văzut, nu l-ați alăptat, nu l-ați mângâiat, nu l-ați strâns în brațe, încetează să fie copilul dumneavoastră? De ce pe acesta îl omorâți pentru simpla eventualitate că se va naște anormal, în timp ce pe celălalt îl veți ține chiar dacă va deveni cu adevărat anormal?...".

După scurgerea a circa șase luni, timp în care eu uitasem cu desăvârșire întâmplarea, primesc un telefon de la doamna sus-zisă, ce era la clinică, unde cu puțin timp înainte născuse: "Părinte, am născut un băiețel foarte sănătos și complet teafăr. Când îl văd și cuget că puțin a lipsit ca acest copil să fie aruncat la canal de mine, mama lui, aproape că înnebunesc. Din ce m-a izbăvit Dumnezeu!...".

Cu stimă și dragoste în Domnul.

'PRESA ORTODOXĂ' – 11.04.1986

"Nu-mi puteți ucide copilul!"

Domnule Director,

Cu destui ani în urmă am parcurs cartea lui Hans Killian "În spatele nostru stă Dumnezeu" (Editura "Kadmos", Atena, 1960). Ultimul capitol, intitulat "Moștenire", m-a cutremurat. Acum câteva zile am relatat întâmplarea descrisă în carte într-o nouă discuție despre avorturi (spun nouă discuție, deoarece a existat o continuare a ei prezentată de "Presa ortodoxă"; vezi nr. 692/4.4.1986). Nu găsesc cuvinte să descriu impresiile ce le-a pricinuit. Deoarece o mare parte a cititorilor "Presei ortodoxe" n-au băgat-o în seamă, consider oportun să o repet:

Pe scriitorul cărții, renumitul medic chirurg, l-a vizitat o tânără doamnă ca să-i solicite ajutorul medical. Era soție de medic, avea doi copii, de cinci și trei ani, și era însărcinată în luna a patra. Soțul ei fusese mobilizat și se afla pe Frontul de Răsărit. Doamna avea dureri la sânul stâng și sub brațul stâng depistase o mică umflătură tare. Medicul, după ce a ascultat-o, a început s-o examineze. Dar este mai bine să lăsăm cartea să continue:

"...Am palpat și am simțit un ganglion foarte tare, dar degenerat; de altfel putea simți oricine un întreg lanț de astfel de ganglioni. Fără să arăt nici o expresie de sur-

priză, am palpat întreg sânul stâng, ce era înconjurat de o rețea venoasă subțire de culoare neagră... M-a cuprins teama. După ce am examinat, ca să compar și să controlez, precum fac totdeauna – și sânul ei cel drept, am depistat îngrozit că și la acesta se puteau simți umflături tari. La un anumit loc pielea se vedea primejdios de trasă. Și sub brațul drept se puteau simți, sub piele, ganglioni mici și tari, și două umflături mai mari lângă vasele de sânge ce duc la mână. Era îngrozitor! Un cancer în creștere rapidă la amândoi sânii...

În timp ce bolnava se îmbrăca, cugetam în sinea mea, cum oare aș putea să-i spun crudul adevăr în modul cel mai potrivit...

După ce bolnava s-a îmbrăcat și s-a așezat pe scaun, i-am spus imediat:

– Doamnă, faptul că lucrurile sunt foarte serioase îl cunoașteți și dumneavoastră. Că ne aflăm în fața unor hotărâri dificile, nu pot și nici nu trebuie să vă ascund.

Nu s-a pierdut, nici n-a început să plângă:

– Trebuie să vorbesc imediat cu soțul dumneavoastră. Trebuie să-l chemăm imediat de pe front.

De această dată însă ochii ei au lăcrimat.

– Nu știu unde este bărbatul meu. De câteva luni nu avem nici o veste de la el.

Faptul acesta a îngreunat și mai mult situația, pentru că acum sâraca femeie trebuia să ia singură hotărârea, o hotărâre ce va însemna moartea sau viața copilului ce-l purta sub inima sa. Trebuia să-i explic că este nevoie să ia o hotărâre și de aceea am continuat pe un ton aspru:

– Sunteți grav bolnavă, doamnă, și vă aflați fără îndoială în mare pericol. Schimbările apărute la pieptul dumneavoastră depind în mod sigur de sarcină. Ganglionii

dumneavoastră se află în neregularitate și au degenerat prin influența unor hormoni produși din cauza sarcinii. Trebuie să înțelegeți, vă rog, că din pricina aceasta trebuie să vă propun întreruperea sarcinii. Așa cum se prezintă situația dumneavoastră, nu vă pot lăsa copilul. Trebuie să încercăm să depistăm cauzele acestor umflături de la sâni și, pe cât ne stă în putință, să oprim creșterea lor. Dar asta nu se poate face atunci când în corpul dumneavoastră circulă cantități mari de hormoni datorită stării de graviditate, care, desigur, sunt folositori pentru copil, însă pentru dumneavoastră constituie un pericol aproape mortal. De aceea trebuie să se întrerupă sarcina. După părerea mea, nu avem altă alternativă!

M-a privit înspăimântată și, după ce și-a mișcat capul în semn de dezaprobare, mi-a explicat cu o voce calmă:

– *Nu! Niciodată! Copilul nu-mi aparține numai mie, ci și bărbatului meu! Niciodată nu-mi voi da consimțământul ca să-mi fie luat. Îmi este cu desăvârșire indiferent ceea ce s-ar putea întâmpla cu mine. Este o moștenire pentru bărbatul meu; de la lucrul acesta nu pot da înapoi. Știu că viața mea se primejduiește. Și, ca s-o spunem deschis: Știu că sunt pierdută. Asta o simt și numai pentru asta vă rog: Țineți-mă în viață până ce va veni copilul. Vă implor pentru asta.*

Am tăcut mult timp, biruit de cuvintele ei.

După aceea am mai încercat o dată s-o fac să-și schimbe părerea. Accentuându-mi cuvintele, i-am spus:

– Nu trebuie să vorbiți așa. Vă aflați în mare pericol, asta este sigur, dar încă nu sunteți pierdută. Nimeni nu ar putea argumenta un astfel de lucru. Avem chiar o posibilitate. Poate aș putea s-o formulez astfel: Ar fi cu pu-

tință să vă salvăm, dacă am micșora lucrarea hormonilor sarcinii printr-o întrerupere urgentă a ei, sau prin oprirea lor, după care să operăm. Însă este sigur că mergeți spre catastrofă dacă nu se face lucrul acesta, chiar dacă v-aș scoate din rădăcină amândoi sâni...

Când am terminat m-a privit direct în față și mi-a răspuns aproape cu dușmănie:

– *Lucrul acesta nu-l vreau. Nu-mi puteți lua copilul. NU MI-L PUTEȚI OMORÎ!*

Niciodată, în numeroșii mei ani de chirurgie, n-am întâlnit ceva asemănător. Mișcat, am luat-o de mână.

– *Bine, ați biruit! Se va împlini dorința dvs. Vă rog să vă aranjați toate acasă, pe cât de repede puteți, și imediat după aceea veniți la clinică. Nu putem pierde timp.*

Două zile mai târziu se afla în clinica noastră într-un salon liniștit. La prima mea vizită am aflat-o liniștită, manifestând o pasivitate aproape veselă. Din păcate era de datoria mea să-i fac noi comunicări triste. I-am spus că nu îmi puteam asuma riscul să îi scot amândoi sâni deodată. A doua zi, la ora 7, trebuia să operăm o parte și, dacă mergea bine, după 2-3 săptămâni trebuia să operăm, cât se poate de adânc, și cealaltă parte...

Organismul tinerei femei era, pentru moment, încă în stare bună. Umflăturile, ce se măreau așa de repede, cu toate că pricinuiseră o vlăguire, nu influențaseră încă în mod dramatic starea ei generală.

Am discutat amănunțit despre operație cu șeful meu și mi-am ales ajutorii cei mai buni... Toate aceste măsuri, spre a ajuta cât mai mult la protejarea mamei și a embrionului... Când am intrat sterilizat în sala de operație, toate erau gata. Locul care trebuia operat era descoperit. L-am examinat încă o dată, mi-am luat mănușile de cauciuc, le-am

tras pe mâini și am început. Am tăiat direct, cu atenție, de jur împrejur întreg sânul stâng, împreună cu pielea ce ne trebuia mai târziu. Am prins imediat cu pensete venele, din care curgea sânge. Am mers mai adânc, am lăsat neatinsă întreaga glandă a sânelui lipită de mușchii cei mari ai pieptului și le-am desprins pe toate împreună de pe peretele toracic...

După aceea a început partea a doua: Curățirea totală a ganglionilor de la subsuori și încheieturi. A fost o muncă obositoare, deoarece întreaga zonă se umpluse cu mici umflături canceroase. Toate țesuturile atacate s-au separat și mi-am întregit treaba mergând până la buzele mușchilor ce închid înspre înapoi adâncitura subsuorii. Aici există totdeauna ganglioni periculoși și aceștia trebuiau negreșit îndepărtați...

Toată ziua dintâi am ținut-o sub observație continuă pe tânăra femeie. Eu însumi mergeam foarte des la patul ei ca să mă conving că nu i s-a întâmplat nimic copilului. Din fericire, primele patru zile au trecut și copilul era în stare bună. Astfel, pentru moment, acest pericol fusese limitat...

În salon simțeam că plutea o întrebare nepusă. Și într-adevăr, într-o zi, zâmbind nevinovat femeia mi-a pus următoarea întrebare:

– Domnule profesor, cam cât voi mai trăi oare?

Am înțeles imediat. Voia să afle dacă i-a rămas încă destulă vreme să aducă copilul pe lume. N-am putut și n-am vrut s-o mângâi într-un mod ieftin. De aceea i-am spus numai atât:

– Nu mă mai întrebați despre asta, iubită doamnă.

O dată cu trecerea timpului am observat cu teamă că slăbea continuu...

Subiectul discuției noastre era aproape întotdeauna în jurul copilului ce îl aștepta și, când încercam să schimb vorba spre altele, ea îl readucea din nou cu insistență la același punct, în jurul căruia, precum se vede, se învârteau mereu toate gândurile ei. Cu o vie emoție, observam continuu că era atașată de ideea ca, pe acest copil, ca mărturie a dragostei ei, să-l lase bărbatului ei spre a-l afla atunci când acela se va întoarce de pe front.

Nu puteam s-o las să își dea seama că nu eram în stare să iau parte la nădejdea ei. În taină, căutasem să aflu unde se afla bărbatul ei și, de la Cartierul General, am aflat confidențial că întreaga grupare în care se afla și el, se pierduse pe Frontul din Răsărit.

Într-o zi i-am spus că în ziua următoare voiam să-i fac a doua operație. A dat numai din cap.

Această a doua operație a fost mult mai pretențioasă și mai periculoasă decât prima, deoarece starea generală i se înrăutățise...

Am lucrat repede și cu atenție, pe cât am putut mai bine. Cu cea mai mare grijă am oprit hemoragiile, ca să protejez circulația sângelui. Ne aflam în luna a șasea și, prin urmare, copilul n-ar fi putut trăi dacă s-ar fi pricinuit o naștere prematură. Dar, în ciuda mării noastre concentrări, de data aceasta a trebuit mult mai mult timp ca să elimin sânul și să curăț subsuora și ganglionii de la încheietură. Țesuturile deveniseră un cocoloș și mereu atingeam în adânc noi mase canceroase.

Am terminat, am cusut rana mare și am aranjat instalația de drenare. Am terminat fără a se ivi complicații, dar mă îndoiam că vom avea o vindecare completă, deoarece numărul de globule albe din sânge era scăzut, în pofida tuturor eforturilor noastre. Am rămas așadar cu-

prins de o mâhnire profundă atunci când au scos-o pe bolnavă din sala de operație. Faptul era înfricoșător și simțământul că, în cele din urmă, toate vor fi zadarnice, ne îngreua pe toți.

Pe mine mă chinuia încă o grijă cu desăvârșire diferită, pe care o ascundeam cu precauție de femeie: că fătura aceea mică ar putea muri în ea. De aceea, imediat după operație, am mers sus, în camera ei, și am ascultat inima copilului. Bătăile erau slabe, dar totuși se simțeau. Și au rămas așa și în următoarele zile. Într-o dimineață m-a înștiințat, radiind de bucurie: copilul se mișcase în pânțele ei. Simțise clar loviturile pricinuite de micile lui piciorușe...

Ne apropiam de luna a șaptea. Începuse ultima luptă cu timpul. I-am propus să facă niște iradierii, ca să neutralizăm niște celule maligne ce rămăseseră. Deoarece am prevăzut că s-ar putea teme să nu vatame copilul, am incredințat-o, fără ca ea să mă întrebe, că am putea izola copilul de influența razelor. Dar nu a fost de acord și mi-a spus:

– Pentru care motiv să le facem? Știu unde mă aflu.

Din zi în zi se vedea mai obosită... Rana nu se închidea. Locul care rămăsese deschis nu se vindeca. Puterile renăscute ale organismului ei ajunseseră la sfârșit...

A trecut și luna a șaptea. Astfel că într-o zi am mers la ea și i-am spus:

– Dacă copilul vine acum, va putea rămâne în viață!

Niciodată nu voi uita manifestările care au urmat acestei vești. Lacrimi de bucurie au strălucit în ochii ei și fața-i palidă și slăbită se vedea a se lumina dinlăuntru cu o strălucire de fericire. Pentru puține zile s-a îmbunătățit

și starea ei. A prins puțină culoare, dar după aceea, extenuarea trupeză a progresat în mod nemilos.

În luna a opta i-am propus să i se provoace o naștere prematură. Ar fi mers la clinica ginecologică și ar fi adus copilul pe lume. Însă a refuzat. Voia să meargă acasă. Astfel a venit ziua când a părăsit clinica noastră. Sora ei s-a prezentat ca să o ia...

Le-am însoțit pe amândouă până la mașină. Pentru o clipă am mai rămas singur cu bolnava mea și am simțit că se lupta cu ea însăși, dar la sfârșit i-a scăpat de pe buze întrebarea de care mă temeam:

– Cât mai am încă de trăit?

Am evitat să răspund, mișcând tăcut din cap. Nu voiam ca în ultima clipă să-i spun minciuni.

– Înștiințează-mă când se va naște copilul, am rugat-o. Iar ea mi-a făgăduit.

Am așteptat să-mi trimită vreo carte poștală, dar am rămas ulmit când, într-o zi, am primit o scrisoare scrisă de ea însăși:

"Iubite domnule profesor, – îmi scria – deoarece ați luat parte cu atâta căldură la lupta mea, veți fi și singurul care veți afla de la mine însumi vestea cea mare. Sunt foarte slăbită și trebuie să-mi economisesc puterile ce mi-au rămas. Deci: Acum zece zile a venit copilul pe lume. Un băiețel. Un copilăș mititel..."

Inima îmi este atât de plină de recunoștință, încât îmi este cu neputință să exprim prin cuvinte simțămintele mele. Recunoștință față de Dumnezeu și recunoștință față de dvs., iubite domnule profesor.

Ultimele săptămâni au fost destul de grele și uneori mă gândeam că nu voi putea rezista până în sfârșit. Mă rugam într-un mod cu desăvârșire copilăresc care, poate,

pe un teolog l-ar fi putut face să rădă disprețuitor: "Dacă Tu ești acolo sus, și dacă Tu ești Dragoste, atunci dăruiește-mi acest copil! Așa îi spuneam și El, în nemărginita Sa milostivire, a auzit rugăciunea mea, care era ca o silire.

Faptul acesta pentru mine înseamnă nespus de mult. Este cea mai mare mângâiere a mea pe ultima parte a drumului care se mai află înaintea mea. Moartea vine... Sfârșitul se apropie... Nu vreau să par mai bună decât sunt: și eu simt adeseori frică de moarte. Acea frică adâncă pe care făptura o simte înainte de a pleca din această viață, și aceasta o pătimesc mai ales în timpul nopților, când stau singură cu ochii deschiși în întuneric. Dar atunci mă mângâi cu gândul la copil, care pentru mine constituie dovada vie a dragostei lui Dumnezeu...

Ieri am fost nevoită să-mi întrerup aici scrisoarea mea. A venit sora mea și m-a certat de-a binelea. Voia să mă facă să înțeleg că de dragul copilului am datoria să rămân în viață. Acum, afară de faptul că nu stă deloc în propriile mele puteri să-mi prelungesc viața, consider ca o ușurare acest punct de vedere: că la urma urmelor, chiar și cei mai iubitori dintre părinți nu pot face decât puține lucruri pentru copiii lor. Soarta lor, precum și a noastră, se află în mâinile lui Dumnezeu. În aceste puternice mâini părintești încredințez acum cu desăvârșire pe toți cei pe care îi las în urma mea...

M-am trudit să fiu o mamă bună pentru copiii mei, care au fost pentru mine darul cel mai de preț. Vreme de zece ani întregi am fost legată de bărbatul meu cu o dragoste care n-a cunoscut niciodată nici cea mai mică umbră. Ca să le lași pe toate acestea nu este ușor. Aș vrea însă, ca și altă dată, să vă asigur – deoarece m-ați sprijinit

în cele mai grele ceasuri ale mele – că merg înainte cu siguranța că le voi regăsi acolo pe toate invaluite în strălucire și eliberate de nimicnicia pământească. Adio pentru totdeauna!

P.S. Când vreodată se va întoarce bărbatul meu, dați-i, vă rog, scrisoarea aceasta".

După 14 zile am primit o hârtie care îmi vestea moartea ei. Scrisoarea n-am putut-o da, deoarece bărbatul ei nu s-a mai întors niciodată de pe Frontul de Răsărit".

PRESA ORTODOXĂ, 18.04.1986.

Embrionul uman "se însuflețește" de la zămislire, sau mai târziu?

Ca pretext al recente "filologii" dezvoltate despre avorturi, un prieten teolog, dintre cei distinși, mi-a scris "nedumerirea" sa în înțelegerea locului de la leșire 21, 22-23 în raport cu Canonul 2 al Marelui Vasile și, în general, cu învățătura Bisericii despre însuflețirea embrionului din clipa zămislirii lui. Mi-a spus că observă o contradicție, pe care n-o poate explica, și m-a rugat să mă îngrijesc de subiectul acesta în vederea clarificării lucrurilor, așa încât să se dezlege, pe cât va fi cu putință, nedumerirea, și să dispară primejdia "smintelii".

Dar să vedem cum stau lucrurile:

În cartea leșirii, la capitolul 21, în versetele 22-23, există următoarea prescripție: "Iar de se vor certa doi bărbați și vor lovi pe femeia ce are în pântece, și va ieși pruncul ei neînchipuit, cel vinovat să se supună la despăgubirea ce o va cere bărbatul acelei femei potrivit cu hotărârea judecătorilor, iar de va fi pruncul închipuit, va da suflet pentru suflet" (adică în cazul al doilea se va pedepsi cu moarte).

(Textul ebraic are o formulare diferită, dar pe noi ne interesează formularea textului Septuagintei, deoarece pe acesta l-a primit Biserica).

Teodorit al Cirului, explicând versetele de mai sus ale textului biblic, spune: "Ce înseamnă închipuit? Spun unii că formarea desăvârșită a trupului în pântece, când se însuflețește embrionul. Căci și Facătorul a plasmuit mai întâi trupul lui Adam, și apoi a insuflat sufletul. Poruncește așadar legislatorul, pentru femeia ce a pierdut pruncul prin lovire că, dacă pruncul a ieșit închipuit, adică format, ucidere să se cheme fapta și aceeași pedeapsă să suporte și cel ce a făcut-o. Dacă (pruncul) nu este format, nu se socotește ucidere, deoarece încă n-a avut suflet atunci când a ieșit" (P. G., 80, 272. Vezi și 83, 941).

Canonul 2 al Marelui Vasile, validat de Sinodul VI ecumenic, și în care se exprimă oficial și autentic gândirea Bisericii, spune: "Cine strică fătul prin meșteșugire, suferă pedeapsa uciderii; iar cu privire la format și neformat nu este lămurire la noi (adică nu se face deosebire, n. trad.)... Pe lângă aceasta se mai adaugă și stricarea fătului ca ucidere, după scopul celor ce fac acestea..."

Dacă tâlcuirea versetelor de la leșire, făcută de Teodorit și de oarecari alți tălmăcitori, atât mai vechi, cât și mai noi decât el, este dreaptă, atunci avem într-adevăr o contradicție ascuțită între Scriptură și Biserică, și aceasta mai ales pe temă dogmatică. Dar asta este exclus – se înțelege că pentru noi, creștinii ortodocși – cu desăvârșire și a priori. Prescripțiile amintite de la leșire, dacă se interpretează așa cum vrea Teodorit, nu sunt de natură ceremonială, sau civilă, sau simplu penală, așa încât să aibă caracter temporar și să fie desființate mai târziu în Iconomia cea nouă (Legea harului) sau să fie înlocuite de altele. Nu sunt nici de natură morală, încât să existe posibilitatea desăvârșirii lor în Noul Testament, cum s-a întâmplat de pildă cu prescripțiile despre jurământ sau de-

spre despărțire, care s-au înlocuit cu altele mai înalte. Aceste prescripții, dacă au sensul ce li-l dă Teodorit (precum și alții oarecari, precum am spus), sunt de domeniu *dogmatic*, deoarece întrebarea: *Când* ia omul suflet, este o problemă dogmatică. Vechiul Testament așadar învață, totdeauna, după Teodorit, că embrionul nu are suflet la început, ci ia mai târziu, când i se formează toate organele sale ('formarea DESĂVÂRȘITĂ a trupului în pântec'), deci cam în (sau după) luna a patra de la zămisirea lui. Dar Biserica învață prin Canonul de mai sus (și nu numai prin el, ci și prin multe altele), că embrionul are suflet din clipa zămislirii lui și de aceea caracterizează drept *ucidere*, *ucidere de om*, avortarea lui, oricând s-ar face ea. Biserica refuză și respinge orice deosebire între embrionul închipuit și neînchipuit supus avortării. Așadar, precum am spus, avem o contradicție între Scriptură și Biserică în subiectul curat și *pur dogmatic*! Dar lucrul acesta, repetăm, este cu *neputință*, deoarece izvorul învățăturii amândurora, al Scripturii și al Bisericii, este Același Duh Sfânt.

Înainte de a intra în examinarea mai adâncă a subiectului, să presupunem că Teodorit și cei ce cugetă asemenea lui au dreptate, adică să considerăm că embrionul nu ia suflet de la început, de îndată ce se zămislește, ci mai târziu, în perioada de "naștere a organelor" sau mai bine zis de... "desăvârșire a organelor" ("formarea DESĂVÂRȘITĂ a trupului în pântec"). Dar ne întrebăm: Când anume ia exact? "Nașterea organelor" nu se săvârșește în salt, nu se întâmplă de la o clipă la alta. Ci se realizează foarte încet, cu pași "pe loc". Chiar dacă pereții pântecului matern ar fi fost transparenti ca sticla și am fi observat și în fiecare zi evoluția embrionului, de la zămisirea lui

până la nașterea lui, ar fi fost cu neputință să reperăm vreo schimbare determinantă. Embrionul ar fi ajuns la vremea nașterii lui și noi am fi rămas cu nedumerirea: când a crescut așa de mult!? Oare nu și continua creștere a copilului ce s-a născut trece cu totul pe neobservate de casnicii lui? La început îl vedem nou născut, apoi prunc, copil, băiețandru, adolescent, bărbat, etc. și ne întrebăm: "Când a crescut?". Ne este cu neputință să stabilim etape de schimbare a lui de la un stadiu de vârstă la altul. Aceasta se întâmplă și cu evoluția embrionului. Este cu neputință să stabilim etape ale ei. Așadar, care este "clipa magică" a însuflețirii embrionului? Care este ziua, ceasul, minutul, care este secunda perioadei de timp în care se întregeste "nașterea organelor"? Ce factori determină clipa cosmoistorică, pentru embrion, în care se petrece schimbarea sa din "pastă" de carne în ființă omenească însuflețită? Ce fapt concret, în drumul evolutiv și lent al embrionului, pricinuieste "cutremurul cel mare" și coboară ingerul care rostogolește "piatra de pe ușa mormântului" și instalează *sufletul* în materia trupului, atunci când ea se transformă în om? La aceste întrebări nu este cu putință să se dea vreun răspuns. Ieșirea este cu desăvârșire închisă. Deci observația din tâlcuirea lui Teodorit și a celor ce cugetă ca el, mai vechi și mai noi, este foarte necorectă. (Și în *Mărturisirea* lui Petru Movilă, cea evident latinizantă, există o părere asemănătoare, adică "sufletul se dă de Dumnezeu după ce se formează trupul și se face îndemânatec pentru primirea lui". (Vezi I. Karmiri, "Monumentele dogmatice și simbolice ale Bisericii Ortodoxe", ed. 2, tom 2, Atena, 1968, p. 608).

Am spus mai sus că vom vorbi mai amănunțit despre învățătura Bisericii, despre însuflețirea lui de la însăși ză-

mislirea lui. Precum ne este cunoscut, Domnul, făcându-Se om, a trecut prin toate stadiile firii umane, asemenea nouă, cu excepția zămislirii Sale celei fără sămânță și a nepăcătuirii Lui. Patru sinoade ecumenice propovăduiesc: a) "Mărturisim așadar pe Domnul nostru Iisus Hristos... Dumnezeu desăvârșit și Om desăvârșit (alcătuit) *din suflet rațional și trup...* de o ființă cu Părintele Său după dumnezeire și de o ființă cu noi după omenitate; două firi unite... Mărturisim pe Sfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu, prin care Dumnezeu Cuvântul Se întrupează și Se face Om și Care PRIN ZĂMISLIREA DIN EA ȘI-A UNIT LUIȘI TEMPLUL LUAT (= firea omenească) DIN EA (= Fecioara)" (Definiția Sinodului III ecumenic, I. Karmiri, *op. cit.*, tom I, Atena, 1960, p. 154-155). b) "... mărturisim pe Unul și Același Fiul, Domnul nostru Iisus Hristos, desăvârșit pe Același în dumnezeire și desăvârșit pe Același în omenitate, Dumnezeu cu adevărat și om cu adevărat, pe Același (alcătuit) *din suflet rațional și trup*, de o ființă cu Tatăl după dumnezeire și de o ființă cu noi pe Același după omenitate, întru toate asemenea nouă, afară de păcat..." (Definiția Sinodului IV ecumenic, I. Karmiri, *op. cit.*, p. 175). c) "Mărturisește (sinodul VI ecumenic) pe Domnul nostru Iisus Hristos... desăvârșit în dumnezeire și desăvârșit pe Același în omenitate, Dumnezeu cu adevărat și om cu adevărat, pe Același (alcătuit) *din suflet rațional și trup*, de o ființă cu Tatăl după dumnezeire și de o ființă cu noi după omenitate, în toate asemenea nouă afară de păcat..." (Definiția Sinodului VI ecumenic, I. Karmiri, *op. cit.*, p. 223). În hotărârea a 11-a a acestui Sinod este cuprinsă Epistola Sinodală a patriarhului Sofronie al Ierusalimului care, printre altele, spune: "...Se întrupează Cel fără de trup și om cu adevărat se face

pururea cunoscutul Dumnezeu..., luând toată frământătura noastră, trup de o ființă cu al nostru și suflet rațional asemenea cu sufletele noastre... și făcându-Se om cu adevărat prin zămislirea cea negrăită din Prea Sfânta Fecioară... nu luând trup mai înainte plăsmuit... sau unindu-Și suflet preexistent, ci acestea, atunci au fost aduse la existență, când pe acestea Însuși Cuvântul și Dumnezeu Și le-a unit firește, având în același timp unirea cea ființială... -ajutor având existența".

DECI ÎN ACELAȘI TIMP TRUP, ÎN ACELAȘI TIMP TRUP AL LUI DUMNEZEU-CUVÂNTUL. ÎN ACELAȘI TIMP TRUP ÎNSUFLEȚIT RAȚIONAL, ÎN ACELAȘI TIMP TRUP ÎNSUFLEȚIT RAȚIONAL AL LUI DUMNEZEU-CUVÂNTUL... ÎN ACELAȘI TIMP... (I. Karmiri, *op. cit.*, p. 207).

d) La sfârșit pomenim și anatema a 5-a a Sinodului V ecumenic: "Dacă cineva ... nu mărturisește unirea lui Dumnezeu-Cuvântul cu trup însuflețit și suflet rațional și înțelegător după alcătuire, adică născut după ipostas... unul ca acesta anatema să fie" (I. Karmiri, *op. cit.*, p. 193-194. Vezi și anatema a 9-a împotriva părerilor origeniste la pag. 199). Dar încă una: Atunci când Pururea Fecioara a vizitat-o pe ruda sa, Elisabeta, imediat după Buna-Vestire, adică cu puține zile după zămislire, ce purta în pântecul ei? Purta materie organică neînsuflețită de mărimea a circa un milimetru? Desigur că nu! Ci purta înlăuntrul ei pe Cel Ce a luat firea omenească, adică trup cu suflet rațional, pe Dumnezeu-Cuvântul. De aceea și Elisabeta, care "s-a umplut de Duhul Sfânt", înalță doxologie embrionului celui de câteva zile ("binecuvântat este Rodul pântecului tău") și numește pe Maria "Maica Domnului meu ...!" (Lc. 1, 39 ș. u.).

Că cele ce sunt valabile despre firea omenească a Domnului, afară de zămislirea fără de sămânță și de nepăcățuire, sunt valabile întru totul și pentru toți oamenii, este de la sine înțeles și nu este trebuință de nici o dovadă, deoarece, precum am spus, îl mărturisim pe Domnul "Om desăvârșit", "de o ființă cu noi după omenitate" și "în toate asemenea nouă, afară de păcat".

Dar este timpul să revenim la subiectul "împăcării" prescripției mozaice cu canonul 2 al Marelui Vasile. Dacă se exclud opoziția și contradicția între Scriptură și Biserică, cum se vor armoniza aceste două prescripții ce dau impresia unei contradicții existente între ele? Care este "cheia" care va deschide ușa spre înțelegerea existenței unui acord esențial, între aceste două poziții, diferite la prima vedere?

Credem că problema este ușoară. Textul de la Ieșire nu tratează în mod sistematic subiectul avortului. Vorbește despre el întâmplător și ocazional. Ba chiar mai mult: nu tratează subiectul timpului *însuflețirii* embrionului. În textul de la Ieșire avem imaginea a doi bărbați ce se certau, se luptau și se băteau. În timpul certei intervine o femeie, evident, soția unuia din cei ce se băteau, fie ca să-i despartă, fie ca să-l ajute pe bărbatul ei să-l biruiască pe celălalt. Dar aceasta este însărcinată și, primind o lovitură puternică, sau o îmbrâncitură brutală, leapădă embrionul. Moise rănduiește două pedepse separate pentru vina pierderii sarcinii: amendă (și precum se vede, o amendă mare) dacă embrionul pierdut nu are încă alcătuite desăvârșit organele sale, și moarte, dacă embrionul are chip de om, adică organele lui sunt formate în întregime. Și aceasta nu pentru motivele neîntețmeiate pe care le invocă Teodorit, ci pentru un alt motiv,

practic, motiv ce se referă nu la embrion, ci la autor. Embrionul se află incomplet format în primele 2-3 luni de viață, dar în timpul acestor luni sarcina mamei *nu se distinge*, nu este evidentă. Prin urmare făptașul *nu știe* starea femeii. Nu este cu putință să cunoască ce există în pântecul ei. Nu vede semne că ar fi însărcinată. Și din această pricină, este și firesc să nu aibă atenție și o grijă deosebită în respingerea femeii ce a intervenit. Așadar are o circumstanță atenuantă mai mare pentru pricinuirea pierderii embrionului: *Necunoașterea faptului!* Necunoașterea nu a Legii, ci a lucrului, a situației. Însă atunci când embrionul are toate organele sale alcătuite și formate, atunci el a trecut deja de luna a patra de viață și merge spre luna a cincea sau a șasea. Dar în perioada aceasta sarcina femeii este foarte vizibilă. Și prin urmare, acestei femei trebuie să i se acorde un tratament special de către toți. În mod potrivit poporul nostru numește sarcina "*stare interesantă*", adică stare ce pretinde manifestarea unui interes deosebit, a unei griji și a unei atenții deosebite. Așadar cel vinovat de pierderea sarcinii trebuia să fie foarte atent. Trebuia să evite orice acțiune împotriva femeii în mod evident însărcinată, deoarece este cunoscut faptul că și o simplă îmbrâncitură o poate face pe femeie să cadă, și această cădere să-i pricinuiască pierderea sarcinii. În acest al doilea caz făptașul nu are nici o îndreptățire. A acționat cu *știința* pericolelor existente. Este vinovat fără circumstanțe atenuante. De aceea și pedeapsa este foarte aspră. Pedeapsa cu moartea.

Pentru susținerea justității explicațiilor de mai sus aducem de față alte două exemple asemănătoare din aceeași carte a Ieșirii, luate chiar *din cuprinsul aceluiași capitol*: a) "Dacă va lovi cineva pe altul și va muri, cu moarte să

se omoare. Iar de nu va fi cu voie ... îți voi da ție loc în care să fugă ucigașul" (Ieșire 21, 12-13). Ucigașul ce a ucis pe cineva cu voie se pedepsește cu moartea. Iar cel ce a făcut-o fără de voie, care a ucis pe cineva din greșală, se pedepsește numai cu exilarea. Criteriul măsurii vinovăției sale este *intenția*. b) "Iar de va împunge taurul bărbat sau femeie și va muri, cu pietre se va uide taurul și nu se vor mânca cărnurile lui; iar stăpânul taurului *nevinovat va fi*. Iar de va fi fost un taur împungător de mai înainte, de ieri și de alaltăieri, și-i vor spune stăpânului lui și nu-l va închide pe el, și va omori bărbat sau femeie, taurul să se omoare cu pietre și stăpânul lui *de asemenea să moară*" (Ieșirea 21, 28-19). Dacă proprietarul taurului nu știe că animalul este agresiv, nu se pedepsește pentru uciderea de om ce a făcut-o animalul lui. Dar dacă a cunoscut faptul și cu toate acestea nu a izolat taurul, atunci este considerat vinovat pentru uciderea ce a făcut-o animalul său și se pedepsește *cu moartea*. Criteriul vinovăției este *cunoașterea primejdiei*! Ați observat că aceste două exemple se află unul cu puțin *mai înainte* de prescripția ce o examinăm despre "închipuirea" embrionului și celălalt cu puțin *după* ea. Așadar ele constituind cadrul prescripției de care ne este vorba și legându-se împreună, în mod indisolubil de ea, clarifică și luminează excelent sensul ei. Moise nu intenționează ca să învețe acolo "psihologie" religioasă, adică să accentueze când și cum se *insuflește* embrionul. Nu! Nu are un astfel de scop. Nu formulează în cazul de față o învățătură dogmatică, ci *numai prescripții penale*. De altfel întreg capitolul al 21-lea, precum și al 22-lea, este plin de prescripții penale, exprimate atât ca formă cât și ca procedură. Scopul lui Moise în cazul de față este unul și clar: să legifereze criteriul

responsabilității sau lipsa acesteia din partea vinovatului de pierdere de sarcină, precum în același capitol a legiferat criteriul vinovăției de ucidere sau criteriul responsabilității proprietarului taurului ucigaș de om. Iar criteriul pe care îl legiferează aici este *cunoașterea sau necunoașterea existenței purtării de sarcină*. Ce criteriu *obiectiv și sigur* ar fi cu putință să se pună în cazul purtării de sarcină? Dacă nu s-ar fi pus elementul adevărat, ci condiția de timp, și s-ar fi spus, de pildă: "luna a cincea", sau "luna a șaptea", ar fi fost ușor pentru femeia care a suferit pierderea de sarcină să susțină, în mod fals, înaintea judecății, că s-ar fi aflat în luna aceea, fără să existe posibilitatea probei contrare. De aceea Moise fixează drept criteriu acest embrion: Este el "închipuit", are în chip desăvârșit alcătuite și formate organele lui? Atunci făptașul deține în mod evident *cunoașterea* purtării de sarcină, așadar și primejdia pierderii ei, și pentru aceasta este vinovat de moarte. Embrionul nu era "închipuit"? Atunci făptașul nu are cunoștință, cel puțin ipotetic, despre purtarea de sarcină, precum și despre pericolele existente pentru embrionul purtat în pânțece. Din cauza aceasta se va pedepsi numai cu amenda "ce o va cere bărbatul acelei femei", adică tatăl embrionului, și o va aproba judecătoria. Este de prisos să se mai spună că embrionul ar fi fost cu putință să se arate imediat preoților și judecătorilor, care ar fi judecat cazul. (Despre judecăți, vezi Deuteronom 17, 8-9 și 18, 17). Credem că aceasta este dezlegarea problemei. Părerea lui Teodorit și a oricărui altcuiva este și neintemeiată și nu poate duce decât la o infundătură.

Între cele două texte, cel al Legii mozaice și cel al Canonului Marelui Vasile, nu există cu desăvârșire nici o

contradicție. În mod foarte firesc și logic primul text face distincție între embrionul închipuit și cel neînchipuit, iar cel de al doilea text trece cu vederea această distincție. Primul text vorbește în amândouă cazurile (ale embrionului "închipuit" și "neînchipuit") *despre uciderea fără de voie*. Cel ce a lovit femeia n-a avut intenție să ucidă embrionul. Aici nu există problema încercării de a provoca pierderea sarcinii. Nu se încearcă pierderea de sarcină, ci ea vine nedorită și pe neașteptate. Era o ceartă, era firesc să se schimbe și lovituri. Dacă o lovitură a adus pierderea embrionului, aceasta desigur nu a fost în intenția celui ce a lovit. Așadar, pentru ca să fie pedepsit vinovatul de această ucidere fără de voie, se cercetează gradul responsabilității lui. Și responsabilitatea lui este mică dacă sarcina nu se distingea (embrionul era "neînchipuit"), și mare dacă sarcina era evidentă (embrionul era "închipuit"). În cazul sarcinii evidente, făptașul era vinovat nu de o simplă, ci de o "mare neglijență", și încă de una conștientă. De aceea se rânduiește osândirea la moarte spre pedepsirea lui. (Se înțelege că pedeapsa se aplica de judecătoreie). Însă al doilea text are ca subiect însăși *lucrarea avortării*. Și aici avem *ucidere de voie*, ucidere "intenționată", cu scop, ucidere *premeditată*. Dar în cazul acesta, care este folosul, care este motivul practic de a face distincție între embrionul "închipuit" și cel "neînchipuit"? În cazul acesta este de prisos și nefolositoare o astfel de distincție! "Iar cu privire la "format" și "neformat" nu este lămurire la noi", – spune Canonul. Cu alte cuvinte, această lămurire, foarte folositoare și absolut necesară pentru subiectul lui Moise, este nefolositoare pentru noi, nu are nici o legătură cu subiectul nostru special, spune Canonul, deoarece aici ne este *cunoscută intenția omo-*

rării embrionului. De aceea și fără investigații și cercetări sucite sau curioase și amănunțite, ne pronunțăm, spune Canonul că "aceea ce strică fătul prin meșteșugire, *suferă pedeapsa uciderii*". Subiectele sunt diferite, diferită este și înfruntarea lor. Ieșirea abordează avorturile ca *un caz accidental*, pricinuit din neglijență și din lipsă de precauții și de aceea așază măsuri și criterii pentru stabilirea gradului de vinovăție a făptașului. Însă Canoanele Bisericii (vezi încă și Canoanele 8 al Marelui Vasile și 91 al Sinodului VI ecumenic) abordează avortul ca pe un caz de faptă voită și intenționată, și de aceea dintr-o "trăsătură de condei" fixează ca pedeapsă pentru făptași și complici, pedeapsa cuvenită uciderii. Într-adevăr, amândouă prescripțiile se armonizează perfect și nu rămâne nici urmă de contradicție între ele.

SFÂRȘIT

ȘI ÎMPĂRATULUI VEACURILOR,
DUMNEZEULUI CELUI VEȘNIC, NEVĂZUT,
NEAPROPIAT ȘI ÎNTELEPT SE CUVINE CINSTE
ȘI SLAVĂ ÎN VECII VECILOR. AMIN.

În loc de postfață

Oare ce am mai putea spune noi, sărmanii, evlavioșilor noștri cititori, despre acest mare și minunat părinte, adevărat luminător și laudă a întregii Ortodoxii contemporane, care prea cu dreptate a putut spune despre sine – în plinătatea adevărului și spre lauda lui Dumnezeu, Care dă har peste har vaselor alegerii Sale, – aceste uimitoare cuvinte: 'Inima mea are numai intrări. Ieșiri nu are. Cine intră înlăuntrul, rămâne acolo. Orice ar face, eu îl iubesc la fel precum l-am iubit când a intrat pentru prima oară în inima mea. Mă rog pentru el și pentru mântuirea sa'.

Această a doua carte a Fericitului Epifanie, care urmează smeritelor și multgustatelor sale "Crâmpoie de viață", demult epuizate de iubitorii scrierilor duhovnicești, credem că întărește tuturor și mai mult convingerea – dacă vor mai fi fost vreunii care să aibă fie și numai vreun mic dubiu în această privință – că Starețul Sfintei Mănăstiri a "Celei pline de har" este, prin excelență, povătuitorul celor care își doresc o îmbiserărire cât mai corectă, deoarece relevanța sfaturilor și recomandărilor ce ni le face, chiar și atunci când se pronunță în cele mai spinoase și mai delicate probleme ale ecleziologiei contemporane, este fără egal.

Efectiv, nu știi ce să alegi și ce să admiri mai mult: cereașca dreaptă socoteală cu care cumpănește acrivia și

pogorământul, incisivitatea sa stilistică și ermeneutică în abordarea unor subiecte pe care nimeni altul înaintea Prea Cuvioșiei Sale nu a îndrăznit să le atace, sau nu a reușit să le rezolve în toată complexitatea și amplitudinea lor, obiectivitatea sau curajul – din care nu lipsesc luminate accente proorocești, apostolești sau patristice – prin care ne îndeamnă neîncetat să ne hotărâm totuși, în cele din urmă, să luăm taurul de coarne și, privindu-ne în oglinda propriei conștiințe cu o sinceră și râvnitoare dorință de a ne recunoaște întârzierea, să nu mai amânăm de acum nici cu o clipă punerea începutului celui bun.

Dar ajung acestea, căci precum spune cântarea, 'mai bine este nouă să iubim tăcerea', și să cerem marelui teolog, smerit iubitorului părintelui bisericesc și bineprimitului rugător, care știm cu neîndoire că este Fericitul Epifanie, să mijlocească spre a ni se dărui și nouă, celor prea săraci, de la "Părintele Luminilor", intrarmare cu putere dintru înălțime și lumina adevăratei cunoștințe dumnezeiești.

1 octombrie 2001

**La praznicul Acoperământului
Prea Sfintei Stăpânei noastre,
de Dumnezeu Născătoarei
și pururea Fecioarei Maria**

Editorii